

Beke Sándor — Ráduly János:
Az ősz evangéliuma

Beke Sándor:
Mikor pihen a század

Beke Sándor — Fülöp Lajos — Ráduly János:
A virág álma

Beke Sándor — Ráduly János:
Álmodtam, hogy álmodom

Ion Cristofor: Aki csillagokból jósol

Mariana Bojan: A világ szíve

Virgil Mihaiu: A vers, az élet

Beke Sándor: Hajnali lovaglás

Nina Hoza: A pusztaságon túl

Gabriel Cojocaru: A nem látott ajándék

Nina Hoza — Gabriel Cojocaru:
Hol keresselek?

Vasile Dan: Az aranyárnyék

Maria Pal: Színes maszkok

ISBN 978-606-534-117-3

Regéczy Szabina Perle • Kortárs román költők Beke Sándor tolmácsolásában (2019–2023)

Regéczy Szabina Perle

Kortárs román költők
Beke Sándor
tolmácsolásában
(2019–2023)

Recenziók, könyvismertető

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó

ÍRÓK ÉS MŰVEK

Regéczy Szabina Perle

Kortárs román költők
Beke Sándor tolmácsolásában
(2019–2023)

A könyv borítóját
Beke Sándor-Olivér
tervezte

Regéczy Szabina Perle

Kortárs román költők

Beke Sándor

tolmácsolásában

(2019–2023)

Recenziók, könyvismertető

*Erdélyi Gondolat Könyvkiadó
Székelyudvarhely 2023*

AZ ERDÉLYI GONDOLAT SZERKESZTŐBIZOTTSÁGA

Beke Sándor (igazgató)
Brauch Magda
Cseke Gábor
Cseke Péter
Csire Gabriella
Gábor Dénes
P. Buzogány Árpád
Péntek János

© Regéczy Szabina Perle, 2023
© Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, 2023

ISBN 978-606-534-117-3

www.erdelyigondolat.ro

Beke Sándor Ráduly János

AZ ŐSZ EVANGÉLIUMA

Versfordítások
a román költészetből

ERDÉLYI GONDOLAT KÖNYVKIADÓ

**Az ősz evangéliuma —
két műfordító, Beke Sándor
és Ráduly János „ajándéka”**

**Beke Sándor — Ráduly János:
Az ősz evangéliuma.**
Versfordítások a román költészetből.
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó,
Székelyudvarhely, 2019

Miközben Beke Sándor — Ráduly János: *Az ősz evangéliuma. Versfordítások a román költészetből* című, 2019-ben, az Erdélyi Gondolat Könyvkiadónál megjelent reprezentatív és elegáns kivitelezésű könyvet lapozgatom, hirtelen eszembe jut a Helikon Könyvkiadó gondozásában napvilágot látott Liliput-kötet, Mihai Eminescu: *Luceafărul — Der Abendstern — Az Estcsillag* című kiadvány, melynek előszavában Nicolae Balotă „közlekedő edényeknek” nevezi a műfordításokat, a műfordítókat pedig kulcs-, illetve híd-embereknek, akik önmagukat, saját lelkükben más költői lelkek eszme- és érzésvilágát tükröző énjüket állítják összekötőként a különböző, világirodalmi rangra áhítozó nemzeti irodalmak közé.

Ilyen „közlekedő edényeket” gyártott Ráduly János is, aki az adys megfogalmazású „Dunának, Oltnak egy a hangja” eszméjében a két sokat szenvedett nemzetet — a magyarokat és a románokat — közelebb hozhatja egymáshoz. Köztudott tény, hogy Ráduly János költő, író, rovásírás-kutató az erdélyi román—magyar fordítás egyik karizmatikus egyénisége. Műfordítói munkásságát díjjal jutalmazták:

2000-ben díjat vett át Mihai Eminescu költeményeinek tolmácsolásáért. A *150 éve született Mihai Eminescu Emlékdíjat* és a hozzá tartozó *Oklevelet* az akkori államelnök, Emil Constantinescu és Ion Caramitru, kulturális miniszter írta alá. Az elismerés önmagáért beszél, hiszen Eminescu egyike a legnehezebben fordítható román költőknek. S mivel napjainkban nagyon kevesen tolmácsolják Eminescu verseit (mai műfordítóink elsősorban a jelenkori és kortárs költők átültetésére szakosodtak), rendkívüli érdeklődéssel vettem kezembe a Beke Sándor — Ráduly János *Az ősz evangéliuma* című közös kötetből Ráduly Eminescu-fordításait. Hamar kiderült: az *Eminescu-Emlékdíj* és az *Oklevél* méltó helyre került. Fordításaiban Ráduly csodálatosan adja vissza a ritmust, a szótagszámot, a rímeket, még a versek hangulatát is.

Eminescu *A tó* című versének átültetése önkéntelenül Áprily Lajos versfordítását juttatta eszembe. Az összehasonlítás kedvéért idézem mindkét fordítást:

„Erdei tó kéklő vizén
Sárga tavirózsák úsznak.
Fehér hullámokat vetve
Ringatózik a kis csónak.”

(Ráduly János fordítása)

„Erdőn sárga vizirózsák
nyílnak kék vizén a tónak,
fehér fényű gyűrűzések
sűrűjében ring a csónak.”

(Áprily Lajos fordítása)

A nagy román költőóriás *Mikor jössz már* című gyöngyszemének kellemes hangzása, zeneisége szinten Franyó Zoltán versfordításával vetekszik:

„Látod, a fecske útra kél,
Pereg a diófalevél,
Deres a szőlő, a határ —
Mikor jössz már, mikor jössz már?”

(Ráduly János fordítása)

„Már útra kelt a fecske mind,
Diólevél pereg le mind,
Dér ül a szőlődomb hegyén, —
Oh mért, mért nem jössz felém?”

(Franyó Zoltán fordítása)

A kötet első felében Ráduly remekül tolmácsolta **Mihai Eminescu, Tudor Arghezi, Veronica Porumbacu, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Gheorghe Tomozei és Ana Blandiana** fontosabb és kevésbé ismert alkotásait is. Tőlük is egy-egy idézettel szemléltetem a Kibéden élő műfordító különösen szép átültetéseit:

„Cinke, cinke, szép madár,
Mért nem jössz hozzánk is már?
Kószálsz az idegen fákon,
S a szomszédoknál tanyázol.
Nálunk is volt két szép fecske,
Továtűntek messze-messze.

Tornácom mért mostoha,
Nem bántottalak soha,
De álmatlan éjeken
Várok reád szüntelen,
Fényes nappal, nyáron át,
Halljam csengő muzsikád.”

(Tudor Arghezi: *Cinege*)

„Veréb ugrál
a ház cserepein —

egyik évszázadból a másikba.”

(Veronica Porumbacu: *Pillanat*)

„Fönt az égen, ék alakban
Darvak szállnak,
Paraszt-szonettek.”

(Marin Sorescu: *Ék alakban*)

„...S megtörténik,
hogy a búzabirodalomban,

a kenyér palotája mellett
nyomorult, éhező falu vagyok.”

(Gheorghe Tomozei: *Állapot*)

„Fönn a hegyen, felhők között bujkál a ház,
El-eltűnik, aztán újra megjelenik.
Ki takarja gyáva pajzsok közé folyton,
Majd elhagyja hirtelen?

Martalékul ki dobja a szemünk elé,
S ki áldozza neki föl tekintetünk?
Megbabonázottak vagyunk, kétes isten
Könnye játszadoz velünk.

Vagy talán egy más életből kísért felénk,
Képzeltetés csak, rejtelem?
Élünk tovább, s azért élünk, hogy láthassuk,
Ott van a ház a hegyen...”

(Ana Blandiana: *Fönn a hegyen*)

Ráduly Nichita Stănescu-fordítása különösen meg-
ragadta figyelmemet, megkapó:

„Megkoszorúzzuk a csontokat
a testek nimbuszával.
Ez az elsőszülöttet illeti meg.

A másodiknak nem marad egyéb,

csak a lélek ideges
hullámozása.”

(Nichita Stănescu: *Káin és Ábel*)

Ráduly János e kötetben szereplő gyűjteményének
a címe: *A virág álma*.

* * *

Az ősz evangéliuma című könyv második része
Beke Sándor fordításaival folytatódik. Az összeállí-
tás címe: *Mikor pihen a század*. A tolmácsolt szer-

zók: Virgil Carianopol, Eugen Jebeleanu, Maria Banuş, Nina Cassian, Aurel Rău, Nichita Stănescu, Dumitru Radu Popescu, Ion Iovan, Nicolae Stoie, Nicolae Prelipceanu, Horia Bădescu, Vasile Igna, Adrian Popescu, Dan Verona, Gabriela Negreanu, Virgil Mihaiu, Ion Cristofor, Lucian Vasiliu, Ion Mureşan, Marta Petreu, Mircea Cărtărescu, Florin Iaru, Mircea Dinescu.

Beke Sándor Virgil Carianopol költeményeit is rendkívül gördülékenyen tolmácsolta, a műfordító mintegy versenyre kelve az eredeti szöveg szépségével. Méltó példaként ékeskedik a kötetben Carianopol *Emlékszel-e, az erdő utánunk kiabált?* című verse:

„emlékszel-e, az erdő utánunk kiabált?
emlékszel-e a darvak lámparepülésére?
emlékszel-e, mikor a párnákról leráztad az álmokat?
emlékszel-e, mikor a város megmutatta mellét,
akár egy sebet?
emlékszel-e arra a havazásra egy orosz énekben?
emlékszel-e, mikor a remények úgy robbantak fel,
akár hidak a levegőben?

emlékszel-e a más századba kinyílt ajtókra?
emlékszel-e arra a tavaszra, mely a kardját
szívünkbe szúrta?

szerelmem, hol vannak azok a fák,
amelyeknek dojnái vállainkra borulnak?
vajon milyen kezek törlik majd le a port
ennek a költeménynek a padjáról?”

Nina Cassian költeményének mélysége által bővíti el az olvasót:

„Állva utaztam
és mégis, senki föl nem ajánlotta helyét nekem,
pedig legalább ezer évvel voltam öregebb, mint ők,
és egyszerre három betegség jelét
is láthatták rajtam:
a Gőgöt, az Egyedüllétet és a Művészetet.”

(Helyátadás öregeknek és betegeknek)

Aurel Rău édesapját idéző költeménye páratlanul szép alkotás. A szeretettel, gyöngédséggel ábrázolt szülő remek művészi köntösben jelenik meg, s ezt a megjelenítést a műfordítás is tökéletesen tükrözi. A vers formája is az alapszöveg tükörképe:

„Apám még földet szánt.
Juhokat tenyészt,
s felmegy a késő éjszakába
az égbe, az ágak közé, hogy leszüretelje
a dér ütötte almákat. Fát vág a téli erdőben
és látja a nyugodt léptű medvéket, őzeket
és szarvasokat.
S ha néha hazatérek,
Sokáig
 mellettem ül
 a csendben
 előkelőn
és mintha idegen.”

(Megoldás)

Mircea Dinescu, közismert költőnk, filozofikus költeményével ragad meg, amúgy maga a vers kitűnő tolmácsolás!

„Ostoba ábránd:
Falakkal körülvenni magad
És egyszerre csak azt érezd,
Hogy szabad vagy.”

(*Falak*)

Megkapó továbbá Nichita Stănescu imádsága és Nicolae Prelopceanu *Novemberi csónak* című verse.

„Bocsáss meg és segíts
és töröld le a szemem
és fordítsd el arcom
a dolgok láthatatlan kezdete felé.

Bocsáss meg és segíts
és mosd meg a szívemet
és a gőzt a lelkemből
töltsd ujjaid közé.

Bocsáss meg és segíts
és fordítsd le rólam
legújabb testemet
mely szétzúzza régi termetem.
Bocsáss meg és segíts
És emeld le rólam
Azt a fekete angyalt
Mely elszenvedte e jellemet.”

(Nichita Stănescu: *Az ima*)

„Nem történt semmi azon a szomorú
vasárnapon
Mint abban a novemberi csónakon
melybe beleültünk

el akarom felejteni a város utcáit
kitárt szemekkel
csak te vagy a végtelenben

távolodik a csónak
vitorlák helyett
lelkeinkkel”

(Nicolae Prelipceanu: *Novemberi csónak*)

Beke fordításában egy-egy költemény igazi remek. Ilyen például Vasile Igna *Tavaszi eső*, Adrian Popescu *Ne kiálts!* és nem utolsósorban Dan Verona költeménye, mely a versösszeállítás címadója is egyben (*Mikor pihen a század*).

Beke Sándor nagy lelki érzékenységgel ülteti magyarra tehetséges román költőink alkotásait. Klaszikus példa erre Mircea Cărtărescu *Mikor szükség van szeretetre* című versének magyar változata. Az írásmű hitelesen ábrázolja a szeretet hiányát a mai gyarló, esendő emberi lélekben. Íme egy idézet a költeményből:

„mikor szeretetre van szükséged, nem viszonznak
szeretetet.

mikor szeretned kellene, nem vagy szeretve.

mikor egyedül vagy, nem tudsz megszabadulni
az egyedüllétől.

mikor boldogtalan vagy, nincs értelme,
hogy kimondd magadból.”

Beke Sándor és Ráduly János közös műfordításkötete, mely *Az ős évangeliuma* címet viseli, példátlan munka. A kötet az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó gondozásában látott napvilágot 2019-ben. A könyv kivitelezése csodálatos, a könyvborítón a romantikus őszi színekben pompázó illusztráció is felhívja magára a figyelmet.

BEKE SÁNDOR
MIKOR PIHEN
A SZÁZAD

MŰFORDÍTÁSOK
ROMÁN KÖLTŐK VERSEIBŐL

ERDÉLYI GONDOLAT KÖNYVKIADÓ

**Mikor pihen a század
avagy
a hetvenes-nyolcvanas évek
legszebb román versei
Beke Sándor tolmácsolásában**

Beke Sándor:
Mikor pihen a század.
Műfordítások román költők verseiből.
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó,
Székelyudvarhely, 2019

Mikor középiskolás koromban műfordítói tevékenységemet elkezdtem, értetlenül szembesültem Kosztolányi Dezső műfordítás-elméletével: verset írni annyit jelent, mint „táncolni”, „műfordítani mégis annyi, mint gúzsba kötötteen táncolni”. Akkor, kezdetben arra gondoltam, hogy a hiteles műfordítás a tartalom mellett vissza kell hogy adja az eredeti költemény formáját is. Később már gyakorló műfordítóként döbrentem rá, hogy sokkal többről van szó: a műfordítónak bele kell bújni a „a költő bőrébe” (Vasile Dan), teljesen azonosulnia kell a költő gondolat- és érzésvilágával.

Ez a művészi aktus rendkívül jól sikerült Beke Sándor székelyudvarhelyi költőnek, akiről hirtelen az olvasó azt hinné, hogy a 2019-ben megjelenő *Mikor pihen a század* című műfordításkötetének megjelenésekor új műfordítót avatunk Erdélyben. De nem. Beke Sándor műfordítóként már a '80-as években jelentkezett az akkori napi- és hetilapok, folyó-

iratok (*Ifjúmunkás, Brassói Lapok, Korunk* stb.) irodalmi rovataiban: kezdetben a '70-es, '80-as évek román költőinek a verseit, később romániai magyar költők költeményeit is tolmácsolta kimagasló román irodalmi kiadványokban (*Steaua, Transilvania, Almanahul Asociației Scriitorilor — Cluj, Tribuna, Interval*). Az idők során műfordítói tevékenységéről több interjú is közöltek Bekével a *Brassói Lapokban, Hargitában, Udvarhelyi Híradóban*, valamint P. Buzogány Árpád: *Példák, példaképek, példabeszédek. Beszélgetések, interjúk* (Udvarhelyszéki Kulturális Egyesület — Hargita Megyei Hagyományőrzési Forrásközpont, Székelyudvarhely, 2011) című könyvében, ahol a székelyudvarhelyi alkotó őszintén vallott az átköltésről, az idegen nyelven írt művek átélésének mikéntjéről, magáról a műfordítás „mesterségéről”.

Beke Sándornak *Mikor pihen a század. Műfordítások román költők verseiből* című kötetében a műfordítások szinte ikertestvérei a román alapszövegeknek. De kikről is van szó, kiknek az átköltött versei szerepelnek voltaképpen ebben az értékes, rendkívül változatos műfordítás-gyűjteményben, melyeket én személy szerint, talán szubjektív módon, a hetvenes-nyolcvanas évek legszebb román verseinek tartok? Olyan neves román alkotókkal találkozunk a könyv lapjain, mint **Horia Bădescu, Maria Banuș, Ana Blandiana, Mariana Bojan, Nina Cassian, Virgil Carianopol, Mircea Cărtărescu, Gabriel Cojocaru, Ioana Crăciunescu, Daniela Crăsnaru, Ion Cristofor, Vasile Dan, Simion Dascălu, Mircea Dinescu, Victor Felea, Magdalena Ghica, Sorin Grecu, Petru M. Haș, Florin Iaru, Vasile Igna, Ștefan Ioanid, Dumitru M. Ion, Ion Iovan,**

Eugen Jebeleanu, Mariana Marin, Angela Marinescu, Virgil Mihaiu, Ion Mircea, Ion Mureşan, Viorel Mureşan, Alexandru Muşina, Gabriela Negreanu, Marta Petreu, Adrian Popescu, Alice Violeta Popescu, Dumitru Radu Popescu, Nicolae Prelipceanu, Aurel Rău, Nichita Stănescu, Nicolae Stoie, Lucian Vasiliu, Dan Verona, George Vrânceanu.

Nő lévén mindig előszeretettel és érdeklődéssel olvasom a mindenkori „asszonylírát”. Ana Blandiana *Reflexul sensurilor* című verseskötetét 2007-ben fordítottam magyarra. Beke Sándor műfordításkötetében külön élmény volt számomra elolvasni a kortárs román költészet fejedelemasszonyának, Ana Blandianának lírai gyöngyszemét, a *Hon* című verset. A közismert alkotás Beke tolmácsolásában művészien adja vissza az eredeti vers szépségét, hangulatát:

„Benned nem vágyom senkire,
Örökzöld
Álmába lenyugvó föld,
S idegen vagyok, ha átlépem
Fáradt fürtjeid határát.
Álmaimban is a te nyelvedet beszélem,
S meséket is csupán neked mondok el,
Mulandó paradicsom,
Mulandó gazdám.
Kint sűrű köd van
És hideg,
A száguldó időben
Lassan este lesz,
De milyen jó és meleg az a hely,
Ahol egymás otthona vagyunk.”

Maria Banuş (1914–1999) *Találkozás, azután* című versének világa Beke fordításában szó szerint megrendítette a lelket:

„— Apja kislánya, mi van kacsóidon?

— Vér van, édesapám. Játszottam.
Megöltek. Öltöm.

— Milyen csúnya játék.”

A mű tragikumára remekül rajzolódik ki a fordításban. Beke tudja, érzi, mi rejlik a sorokban és a sorok mögött. Ennek köszönhető az, hogy minden versátültetése egy-egy kis remekké terebélyesedik.

A kötetben Nina Cassian (1924–2014) a másik költőnő, akinek verseire felfigyeltem. *Repetitio* című költeménye páratlan érzékenységgel szólal meg magyarul:

„Egy fűszál,
egy megfeszült fűszál,
egy merev fűszál, akár egy szempilla,
egy fűszál bejárja a földet
pusztaságát megédesítve,
egy fűszál megszámlolja évszakaimat,
egyenként,
négyesével,
és várja, hogy lassan
egy fűszál legyen, egy fűszál.”

A fordításban érezhető Beke Sándor szeretete az alapszöveg iránt. A lélek segítségével, közbenjárásá-

val végzett átköltései minden körülmények között meghozták és meghozták átültetéseinek gyümölcsét.

Továbbá örömmel olvastam a kötetben Eugen Jebeleanu (1911–1991) költeményeit is. A Herder-díjas költő *Surîsul Hiroshimei* (Hiroshima mosolya) című háborúellenes, humánus üzenettel telített elbeszélő költeményéből 2000-ben lefordítottam néhány fejezetet. E nagy költemény szerzőjét úgy tartom számon, mint a XX. század egyik legnagyobb költő-egyéiségét. Egyébként Jebeleanunak nemcsak a költeményei, hanem a magyar irodalomból végzett fordításai is utolérhetetlenek. Nem véletlen az a tény, hogy halála hírére még a Kossuth Rádió is közölte. Ezért örültem annyira, amikor Beke antológiájában ismét találkoztam a zseniális költő nevével. *Bizonytalanság* és *Lecke* című versei kitűnő átköltések: az élet és a halál páratlan lírai kivitelezésben jelennek meg bennük, s ez is a tehetséges műfordító érdeme.

„Viselt bakancs a testem.
„Mintha még tartana” — suttogom.
Átmegyek az esőtől ringatott erdőn,
S az esőtől átázik bakancsom.”

(*Bizonytalanság*)

„Meg kell tanulnom, hogy kell meghalni,
mert élni az ember tudja, miként kell,
meg kell tanulnom az énekbe eltűnő madaraktól,
a rózsába lecsúszó égtől,
s a pataktól, mely gondtalanul elvész
a halak pénzein.”

(*Lecke*)

Mircea Dinescu is nemzetközi hírnévnek örvendő költő. Közéleti tárgyú verse sokat mondó a mai álszent, köpönyegforgató világunkban:

„Lyuk tátong a padlóban:
se nem kapitalista, se nem kommunista,
egy pártmentes lyuk.
Annyira áttetsző,
hogy tagja lehetne az Akadémiának.
Annyira erényes,
hogy feleségül venném.
Ha nem gyötörne az a gondolat,
hogy a végén
megcsal egy egerrel.”

(A kételkedő vőlegény)

Aradi lévén külön öröömre szolgált, hogy szülővárosom két jeles szerzőjére is rátaláltam Beke műfordításkönyvében. Az egyik Vasile Dan, az aradi írószövetségi fiók elnöke, a másik Petru M. Haș költő, publicista. Mindkét költőhöz erős érzelmi szálak fűznek, ezért is érdekkeltően vettem kezembe munkáikat. Utóbbinak meghatott magyarul is hiteles és szép lírai vallomása:

„Mióta egy őszben meghaltak a költők
a parkban a lantok egymagukban
sírnak a fákon
a harmaton túl
te is úgy zokogj majd mint egy elfelejtett
lant.

Lehet havazni fog
lehet hullni fog az eső
egem végigvonul a faágakon
a vizes leveleken
tehozzád.”

(* * *)

Beke Sándor kitűnő műfordító, erős stilisztikai érzékkel rendelkezik, rendkívüli tehetséggel bújik bele a forrásnyelv szövegébe, így élve át azokat a költői lelkiállapotokat, melyeknek mindig megtalálja a legodaillóbb szót, kifejezést, az eredeti műhöz hasonlóan magas művészi színvonalra emeli a célnyelvben a magyar szöveget.

A lexikoni meghatározás szerint a műfordítás „szépirodalmi művek áttétele egy nyelvből a másikba. Az ily fordítás már céljánál fogva sem törekedhetik másra, mint hogy a fordított mű ugyanazt a hatást tegye, azt a gyönyörérzetet keltse, amit az eredeti. Ebből következik, hogy költőt csak költő, lírai költőt csak lírai költő, gazdag képzeletű költőt szintén gazdag fantáziájú költő fordíthat méltóképp, s általában a kongenialitás a költő és a fordító közt szükséges előfeltétel.”

Beke műfordításkötetének a címe is beszélő: *Mikor pihen a század*. A lélek színeiben tündöklő kötet az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó gondozásában jelent meg Székelyudvarhelyen, 2019-ben.

Beke Sándor Fülöp Lajos Ráduly János

A virág álma

Versfordítások
angol, német, francia, latin, olasz,
cseh, orosz és román költők verseiből

Erdélyi Toll • Erdélyi Gondolat Könyvkiadó

Beke Sándor, Fülöp Lajos és Ráduly János virágálma

Beke Sándor — Fülöp Lajos
— Ráduly János:
A virág álma.

Versfordítások angol, német, francia, latin,
olasz, cseh, orosz és román költők verseiből.
Erdélyi Toll — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó,
Székelyudvarhely, 2019

2019 elején új és igen értékes műfordításkötetet tudhat magáénak az erdélyi műfordítás-irodalom. Ezúttal „háromszerzős” tolmácsolók tettek asztalra egy olyan értékes munkát, mely az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és az Erdélyi Toll közös kiadásában jelent meg Székelyudvarhelyen. Nemhiába ez a közös kiadási vállalkozás, hiszen Beke Sándor — Fülöp Lajos — Ráduly János *A virág álma. Versfordítások angol, német, francia, latin, olasz, cseh, orosz és román költők verseiből* című kötet anyaga válogatott műfordítások az *Erdélyi Toll* irodalmi és művelődési folyóirat X. évfolyamából. A műfordítás-gyűjteményt válogatta, összeállította és szerkesztette a folyóirat főszerkesztője, Beke Sándor. A kiadvány az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó *Múzsák ajándéka* című sorozatában látott napvilágot.

Személyes meggyőződésemből és tapasztalatomból fakadóan jelzem, hogy egy jó műfordítás-gyűjtemény, antológia sikere a kiválasztott szerzőkön és természetesen a jó és sikeres átültetésen múlik. Műfordítóként írom: igazán jó fordítást csak érett, ki-

magasló értékű alkotásból lehet „csiholni”, létrehozni.

A virág álma című kötet mindkét siker-tényezőnek eleget tesz: a világirodalmi-európai szintű költők szelektálásának és a kötet három igen tehetséges műfordítójának, Beke Sándornak, Fülöp Lajosnak és Ráduly Jánosnak.

* * *

A könyv első része Fülöp Lajos elismert magyarországi nyelvész, stilisztá, szociolingviszta, folklórral és tudománytörténettel foglalkozó nyugalmazott professzor világirodalmi klasszikusainak a tolmácsolásával nyit. Műfordításai között olyan halhatatlan nevekkel találkozunk, mint **William Shakespeare, Percy Bysshe Shelley, William Butler Yeats, Johann Wolfgang Goethe, Heinrich Heine, Friedrich Nietzsche, Rainer Maria Rilke, François Villon, Janus Pannonius, Assisi Szent Ferenc, Giosuè Carducci, Vladimir Holan, Szergej Jerszenyin.**

Személyes tapasztalatból tudom, hogy a szonettfordítás és általában a kötött formájú versek átültetése nagy szakmai kihívás. Fülöp Lajos mégis csodálatos könnyedséggel szólaltatta meg magyar nyelven Shakespeare 75. szonettjét:

„Olyan vagy, mint az éltető kenyér,
S szikkadt földnek a tavaszi vízár;
Az elmém érted gyötrelemben él,
Mint a fősvény, az örök pénzsóvár;
Csupa öröm, boldogság a részem,
Néha meg a féltékenység csigáz;

Kívánom, csak hozzám kötődj szépen,
Majd dicsekszem, csodáljon a világ;
A szépséged betölti lelkemet,
Egy pillantásodtól elolvadok;
És más örömet nem is keresek,
Csak amit adtál, és még adhatol.
Gazdag szegényen, szegény gazdagon,
Csordultig vagyok, s mégis szomjazom.”

Johann Wolfgang Goethe a világirodalom egyik legelismertebb alakja. Nem véletlenül, hogy a *Vándor éji dala* című lírai gyöngyszeme annyiszor fordítatott le magyar nyelvre is. Ismerem a *Wanderers Nachtlied* Tóth Árpád, Szabó Lőrinc, Tompa László és Dsida Jenő tolmácsolásait. Úgy vélem, hogy Fülöp Lajos átültetése a Dsida-féle műfordításhoz áll közelebb.

„Csúcson, élen hallgat
az éj.
A lombfuvallat
is csekély
sóhajnyi nesz;
fészkén elült a madárka.
Várj — nemsokára
te is pihensz.”

(Dsida Jenő fordítása)

„Csúcsok fölött
már csönd honol,
lombok között
a nyugalom:

elült a nesz.
Hallgat az erdei madárka,
— várj csak, nemsokára
te is pihensz.”

(Fülöp Lajos fordítása)

Friedrich Nietzsche *Magányosan* című költeménye szintén páratlan alkotás, de magas szintű a Fülöp-fordítás is:

„Varjúcsapat
város felé surranva tart:
a hó szakad —
boldog, kinek otthona van!

Most búsan állsz,
s hátranézel — régóta már!
Ó, hova szállsz
a tél elől, bolond madár?

Ez a világ
néma, kietlen sivatag!
Olyan zilált
és nyughatatlan, mint te vagy.

Még fakón állsz,
kivert csavargója télnek
majd ködként szállsz
az egyre hidegebb égnek.

Repülj, madár,
károgd pusztákba bús dalod!

Rejtőzz el már —
s a bánatod takarhatod!
Varjúcsapat
város felé surranva tart:
a hó szakad —
jaj annak, ki otthontalan!”

Janus Pannonius *Váradi búcsúének* című költeményét is többen fordították, azonban talán Áprily Lajos próbálkozása áll legközelebb hozzám a szöveg megkapó zeneisége által. Megvallom azonban: mégis öröm és meglepetés volt számomra látni, hogy Pannonius ismert latin versét kortárs műfordító is átülteti.

A kötetben Percy Bysshe Shelley, William Butler Yeats, Heinrich Heine, Rainer Maria Rilke, François Villon verseinek magyarra fordított Fülöp-változatait is lelkesedve olvastam tovább.

Babits Mihály írta: „a műfordítás az idegen nyelvű kultúra birtokba vételének legmagasabb formája”. Ezt tette a tapasztalt és igényes Fülöp Lajos is *A virág álma* című könyvben: klasszikus, halhatatlan műveket vett birtokba, hogy átnyújthassa magyar olvasóinak — talán mindörökre.

* * *

A könyv Ráduly János kibédi műfordító átköltésével folytatódik, az *Erdélyi Toll* irodalmi és művelődési folyóirat 2018-as, X. évfolyamának 4. számában is szereplő klasszikus és nagy nevű kortárs román szerzők (**Mihai Eminescu, Tudor Arghezi, Veronica Porumbacu, Nichita Stănescu, Marin So-**

rescu, Gheorghe Tomozei, Ana Blandiana) verseivel.

A sort Mihai Eminescu, a román költészet „Estcsillagának” versei nyitják.

Az *Álmos már a madársereg* Ráduly-féle tolmácsolása annyira tökéletes, hogy az eredeti vers dallamára akár a magyar változat is énekelhető:

„Álmos már a madársereg,
Fészkek mélyén vernek tanyát,
Lombok között elrejtőznek —
Jó éjszakát!

A forrásvíz sóhajtozik,
Míg a sötét erdő hallgat.
A kerti virág is alszik —
Szép álmokat!

Hattyút ringat a víz tükre,
Sűrű nádasban lepihen.
Angyal őrködjön fölötte —
Aludj szépen!

S a varázsos, tünde éjben
Kél már büszkén a holdvilág,
Csupa álom s összhang minden —
Jó éjszakát!”

A *Vágy* átültetése ugyanolyan lírai, varázslatosan dallamos, mint a román alapszöveg:

„Jöjj velem, a sűrű erdőn
Hív a forrás, csalogat,

Minket vár a gyepszőnyeg már
Elrejtőzve lomb alatt.
Jöjj, a két karomba zárlak,
Pihenj meg a mellemen,
Engedd arcodról, fejedről
A fátyolt lefejenem.

...

Boldog álmunk lesz, meglátod,
S dal is csendül, ringató,
Messzi forrás, enyhe szellő
Dala lesz az altató.

Megnyugszunk a sűrű erdő
Összhangján elszenderedve,
Míg a hársfa reánk hinti
Virágait rendre-rendre.”

Kiváló az *Erdő, mért ringatózol* című költemény is, az eredeti szövegen túl a fordításban is jól lüktet az empátia:

„Erdő, mért ringatózol,
Nem hull eső, nem fúj szél,
Ágad mégis földig ér?”
„Magam mért ne ringatnám,
Közeleg a végórám!
Nő az éjjel, fogy a napom,
Ritkul már a lombozatom.
Tombol a szél, komor arca
Dalosaim elriasztja.
Oldalamba vág a szél,
Elmúlt a nyár, jön a tél.

Hogyne remegnék, ha már
Délnek tart a sok madár!”

Veronica Porumbacu költeményei közül a *Láz* című vers ragadott meg a legjobban, s ezt is Ráduly hozzáértő munkájának köszönhetjük:

„Szeretnék leülni,
a szék elszalad.
Lépnék a kőre,
a kő elporlad.
Pihennék a pázsiton,
a füvek harapnak.
Melegednék a tűznél,
a láng megfagy.
Átkelnék a hídon,
a víz tönkretette.
Le akarok vetkőzni,
lenyúzom a bőröm.”

Nichita Stănescu *Őszi élmény* című versét olvasva megvallom, hogy elbűvölt az a tény, ahogyan a műfordító megragadta és frappánsan visszaadta a közismert lírai remekmű hangulatát:

„Tartok tőle, hogy nem foglak látni téged,
hogy égis érő hegyes szárnyaim nőnek,
hogy idegen szemben rejtőzködöl el,
s eltakar engem örömllevelekkel.”

A román költészetet megújító, csodálatos költő és játékos nyelvművész színes hangja sikeresen szól a célnyelvben is. Példa rá a *Szomorú ének a szerelemtől* című verse:

„Csak életem szakad meg számomra egyszer,
valamikor.
Csak a fű ismeri a föld ízeit.
Csak vérem vágyik valójában
a szívem után, amikor elhagyja őt.
Magas a levegő, magas vagy te is,
magas a bánatom.
Lesz idő, hogy elpusztulnak a lovak.
Lesz idő, hogy megkopnak a gépek.
Lesz idő, hogy hideg eső hull,
és minden asszony arcodat viseli,
s a te ruhádban jár.
Megjön akkor a nagy, fehér madár is.”

Ráduly János remek fordításokat végzett továbbá
Marin Sorescu, Gheorghe Tomozei, Ana Blandiana
költeményeiből is. A román költészet „nagyasszonya”
ekképp vall „magyar nyelven” szeretett szülőfalujáról:

„Falumban, ahová visszatérek,
Kakukkos órák ölik az időt,
És nagy-nagy darab hallgatások
Hevernek az út porában, összetörten.
A mánusok szorgalmasan forgolódnak,
Mutatják, mi láthatatlan.
Lám, az órák
Múlttá váltak,
Mánusaik forognak még kitartóan,
S előbukkan, kétkedően,
A kakukk is,
Világvége-hírét jelzi, dalolva.”

(Ana Blandiana: *Falumban, ahová visszatérek*)

Ennek a csodálatos, csupa lírai értékeket felsorakoztató antológiának a harmadik része Beke Sándor székelyudvarhelyi költő és műfordító átültetéseit tartalmazza. A tolmácsolt szerzőknek egy része a múlt század közepe után már nagy hírnévnek örvendő alkotó, másikkuk pedig a '70-es, '80-as években indultak és váltak a mai román költészet reprezentatív képviselőivé.

A Beke-fordítások szerzői (**Virgil Carianopol, Eugen Jebeleanu, Maria Banuș, Nina Cassian, Aurel Rău, Nichita Stănescu, Dumitru Radu Popescu, Nicolae Stoie, Nicolae Prelipceanu, Horia Bădescu, Vasile Igna, Adrian Popescu, Dan Verona, Gabriela Negreanu, Virgil Mihaiu, Ion Cristofor, Lucian Vasiliu, Ion Mureșan, Marta Petreu, Mircea Cărtărescu, Florin Iaru, Mircea Dinescu**) magyarul is érthetően és tisztán kommunikálnak, irodalmi alkotásaik hitelesen közvetítik a tiszta emberi érzéseket, akár a letűnt korban születtek, akár 1989 után. Szépirodalmi műveik azt üzenik, hogy a sokszor leértékelt európai keleti régiókban igenis értékes vagy legalább annyira értékes lehet a szavak selyemruhájába öltözött emberi költői lélek hangja, mint bárhol máshol a világon. És ezt az üzenetet segített átköltéseiben sejtetni, áthozni Beke Sándor is, aki költő lévén igazán otthonosan közlekedik a forrásnyelvben és a magyarban. Egyenértékű szellemi termékeket hozott létre a román költők alkotásaiból, hogy méltán tükrözhesse a testvérnép érzéseit és tisztán közvetítse a befogadó felé azt a hangot, versvilágot, melyet — mint fordí-

tásaiban — csak a lélek tud ilyen szépen és tisztán kiadni magából.

Beke Sándor csokorra való átköltéseiből hadd idézzük elsőként Virgil Carianopol *Anyám* című versének megkapó fordítását:

„Ugyanúgy maradt, szomorún,
S addig sírt, míg zsebkendőjébe hulltak szemei;
Megfeketedtek ujjain az évek és a gyűrűk,
Mintha széttépték volna türelmetlenkedések,
keselyűk.

Haját mindenféle szél borzolja,
De hófehértége sosem olvad el.
Orcái olyanok lettek, mint az októberi
szőlőskertek,
Múltjában már csak az emlékek járnak,
s a szellemek.

Mikor távol vagyunk tőle, ki tudja, merre,
Szívével megtalál minket búvóhelyeinken...
Mindhárman, ha hazatérünk hozzá,
Menyei lesznek a falu lányai, s a dojnák.
Egyedüllétében, télen, fülbevalói csöndet
hullatnak,

S ha a világban járunk,
valahol túl az Olton, szánok csöngettyűit hallja.”

Nichita Stănescu ars poeticája gyönyörű, Beke mélyen beleélve magát a versbe, hozzáértéssel ültette át a mű sokat mondó metaforáit:

„A vers a könnyező szem.
A váll, amelyik sír,

a síró váll szeme.
A síró kéz,
a könnyező kéz szeme.
Ő a síró tövis,
a síró talp szeme.
Ó, barátaim,
a vers nem könnycsepp,
ő maga a sírás,
egy fel nem talált szem sírása,
annak a szemnek a könnye,
akinek szépnek
s boldognak kell lennie.”

(A vers)

Nicolae Prelipceanu *Régebb* című művészi szöszszenetében találja a mindenkori költők egyik gyakori témáját, a halál gondolatát, s ezt a tolmácsolás is találóan érzékelteti:

„Fészket rakott bennem a halál
fiókái
agyamban tanulnak meg repülni”.

Horia Bădescu *Hálaének* című ódájának fordítása is szép, az anyát magasztaló költemény ünnepélyes, patetikus nyelvű:

„Dicséret néked, te halhatatlan,
te, aki húsból és vérből
megalkottál!
Ajkadon ott voltak szavaim,
mielőtt
méhed

kivirágzott volna.
Dicséret néked, te halhatatlan,
te, aki magadba fogadtál, mielőtt
megkérdezted volna, méltó vagyok-e rá!”

Hangulatos, embertől emberhez szóló Virgil Mihaiu családról szóló költeménye (*Este a családban*), Ion Mureșan *Költemény a versről*, Marta Petreu *Ahol kihajt az eper*, Mircea Dinescu *A patkányirtás* című verse. Ez utóbbiból idézek:

„Kik ezek a bútor mögött bujkáló
apró nyomorultak?”
Hát, az én szüleim azok,
akik túléltek az első világháborút,
a második világháborút,
de most nagyon kínos lesz nekik.”

A műfordítás pontos szótári meghatározása így hangzik: „egy irodalmi műnek az egyik nyelvről a másik nyelvre történő hiteles és művészi átültetése”. Beke fordításai mindkét követelménynek eleget tesznek: az eredeti versek átjárják a testét, lelkét, szellemét s ezen gyönyörűségből fakadnak, s kelnek életre kitűnőbbnél kitűnőbb fordításai.

Babits Mihály írta: „A műfordítást ... sokkal nagyobb és fontosabb dolognak tartom, mint amilyenek látszik”. Az irodalmi művek tolmácsolásáról pedig ezt mondta Kányádi Sándor: „A műfordítás hódít anélkül, hogy teret foglalna”.

A *virág álma* című kötetet olvasva meggyőződéssel írom, Kányádinak igaza van: Beke Sándor, Fülöp Lajos és Ráduly János fordításai, ha az olvasó lelkébe költöznek, csakugyan hódítanak!

Beke Sándor Ráduly János

Álmodtam, hogy álmodom

Versfordítások a román költészetből

ERDÉLYI GONDOLAT KÖNYVKIADÓ

Beke Sándor és Ráduly János közös álma

Beke Sándor — Ráduly János:
Álmodtam, hogy álmodom.
Versfordítások a román költészetből.
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó,
Székelyudvarhely, 2020

Új kötettel gazdagodott az erdélyi magyar műfordítás-irodalom. Beke Sándor és Ráduly János ismét közös kötettel jelentkezett. Korábban, még pontosabban a 2019-ben megjelent *Az ősz evangéliuma*. Versfordítások a román költészetből, valamint ugyanabban az évben napvilágot látott *A virág álma* című, Versfordítások angol, német, francia, latin, olasz, cseh, orosz és román költők verseiből alcímű kötetben szerepeltek együtt, ezúttal Bekén és Rádulyon kívül Fülöp Lajos magyarországi műfordítóval közösen jelentettek meg értékes antológiát a székelyudvarhelyi *Erdélyi Toll* irodalmi és művelődési folyóirat X. évfolyamában megjelent műfordítás-közlésekből.

Jelen könyvük címe: *Álmodtam, hogy álmodom*, Versfordítások a román költészetből. Kiadta az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, az antológia megjelenési éve: 2020.

Ráduly János író, költő, műfordítót, rovásírás-kutatót korábban Eminescu-fordításai által ismertem meg. Tudtam, hogy Emil Constantinescu egy-

kori államelnök *Az estcsillag* tolmácsolásáért tün-
tette ki Bukarestben.

Most azonban új munkái által ismét találkozhatok
vele. *Óda az eperfa alatt* című ciklusában jelenkori
költőket tolmácsol: **Tudor Arghezi, Geo Bogza,
Maria Banuş, Mihail Crama, Victor Felea, Va-
sile Nicolescu, Nichita Stănescu, Marin Sores-
cu, Ana Blandiana, Aurel Hancu** verseit.

Tudor Arghezi *Mélabú* című verse a természet
ölén egy találka történetének leírása, abban az idő-
ben, amikor réges-rég még volt értéke, értelme és
szépsége egy találkozásnak, egyszerű ölelésnek, „plá-
tói” szerelemnek. A költemény kellemes hangzású,
dallamos verssorai így zengnek:

„Találkára mentem akkor,
Mikor forrt a tónak mélye,
S vékonyka függönyét túvel
Döfte át a csillag fénye.

Amíg nem jött, vágyakozva
Fürkészttem a messzeségbe,
Tűnő órák leplük szótték
Szálaikat öltögetve.

Látom, elhagyott ösvényen
Sietve jön hozzám végre,
Már sóvárgó vágyat érzek:
Bárcsak csalódhatnék benne.”

Geo Bogza *Az orgona* című költeményének litur-
gikus stílusa ragadott meg. *A folyam embereiben* a
költő a „folyam emberének” nevezi a férfiakat, azo-

kat, akik, miután bejárják a földkerekséget, maguk mögött hagyják a szembeszegüléseket, életet és halált, de a magasról zuhanó víz megedzi őket. A szerzőnek meggyőződése, hogy a megpróbáltatások által mégiscsak megőrződik az emberi tisztaság. Még akkor is, ha a „sziklareneteg” szétapítja az embert, de a jó felé térve, igyekezve, megedzett férfiakká neveli az erősebb nemet:

„Posványos mocsárban, akár zuhatagban
őrizni fogjuk a tiszta életet,
s ha néha megtör a sziklareneteg,
hogy örökre elveszettnek hisszük magunk,
mi, a folyam emberei
újból életre támadunk,
s elindulunk rögvest
új partok felé
a szenvedés és öröm élő magvaival.

Mi, akik magunkban sűrítjük öt kontinens
kétségeit,
s hordozzuk vállainkon vitorlák ezerét,
mi, a folyam emberei,
akiket szétmorzsol a sziklareneteg,
akár iszapsírba ránt
a mély,
mi, a folyam emberei,
lelkessedni tudó, szigorú, töprengő
férfiak maradunk.”

Maria Banuş verseinek líraisága kellemesen hat
(*Óda az eperfa alatt, Körmenet, A daráló, Márciusi alkonyat*).

Az *Óda az eperfa alatt* című versben a költőnő „megkóstolja” a „csönd-krajcárt”, s ezt a meghitt, megnyugtató „csendet” najd meg is köszöni a természetnek:

„a lombok közti fény
titkon felém dob
egy aranyló csönd-krajcárt
fogaim közt ki is próbálom
igen
valódi arany

köszönöm fény
köszönöm fa
szólok hozzájuk udvariasan
mint ahogy megtanították
a költészet
hét éve alatt

aztán az asztal körül járva
elskandalom az ódámat
érzem
talpam alatt cuppogva
mállnak szét — férgek gyanánt —
a fekete eperszemek.”

A *Körmenet*ben terhet cipeltet az olvasóval a szerző: egy követ, melyet gyermeknek, öregnek, háznak, Istennek hihetünk, de mindenképp magunkkal viszünk.

Banuş a szó erejében bízik (*Sok szó*). Úgy érzi, hogy minden szó egy-egy elvetett mag, mely később kikel és értelemmé válik:

„A sok szétszóródott szó
magvakat szül
nem tudom mi lesz belőlük
talán elhalnak
talán kaktusszá válnak
piros labodává
petrezselyemmé
esetleg
ha hiszünk a jóslatokban
császári liliomként
lengedezik majd.”

Ő, a vers címűben a vers borsószemnyire töpörödik, de így is értékes és táplál:

„Egyre inkább
összezsugorodott
most akkora mint a borsónak
a szeme
akkora mint a kicsi bors
aprócska
alig látszik
bennem sem találja a helyét
tépi marja
ereim falait
elvegyül a vérrögök között
végül elrohan

Most messze jár
mély álmot alszik
tápláló ereje
a gyermekek álma.”

Mihail Crama *Munkás éveim* című versében Odüsszeusz eszességéhez hasonlítja a munkával eltöltött évei erejét:

„Csupán a munkás éveimben
hiszek. Teljes erőben vannak,
akárcsak Odüsszeusz okossága,
izomzata, Ithakára való
visszatértekor.”

Miféle... című alkotásában Istennel perlekedik, aki „lenyomja” őt, elveszi a fényeit; de mivel a költő halandó, erősebbnek érzi magát, mint a halhatatlan világteremtő, mert ő legalább vállalni tudja a halált.

Victor Felea *Mennyi szó* című versében elcsodálkozik azon, hogy az ember rengeteg szót kiejt, csak-hogy egyetlenegy egyszerű jelenséget körülírjon, kifejezzon, másutt pedig az idő kíméletlen múlását ecseteli *Késő* című versében.

„Mennyi szó kell uram
Milyen sok szó kell ahhoz
Hogy elmondjuk a szél
Egyetlen sóhaját
A fa
Mélységes hallgatását.”

(*Mennyi szó*)

Vasile Nicolescu *Száguldás, Az utolsó ablak, Kagylófelirat, Az éj, Üdeség, Éjszakás ének, Az ősz, Jön idő, Méretek, Ha hattyú lettem volna, Naple-*

mente Hátszegen, Szárnyam vagy című költeményeivel szerepel a kötetben.

Nicolescu, a romantikus lírát képviselő szerző verseit neoromantikus érzékenységgel alkotja. Költeményei energikusak, fantáziadúsak, néhol elégikusak, nyelvezetük modern.

Száguldás című versében a letűnt korban történő vonatozásának szomorkás pillanatképét vetíti elénk:

„Száguldó vonaton
nincs jó kedélyállapot,
minden visszafelé
rohan,
minden önmagába
fordul,
akár az esés,
akár az elszakadás,
akár a kiűzetés
a mennyországból.
Csak a talpfák,
a föld bordái mozdulatlanok,
azokat az öröklét emészti el.”

Az elmúlt évszázad éjszakáját mérges kutyához hasonlítja, ez mindenfelől támadásra készen áll:

„Hatalmas kutya, kőből faragott,
minden irányból reám vicsorog.”

(Az éj)

A letűnt kor zavaros hangulatát hordozzák *Az ősz* sorai: az évszak színváltozásakor a fák nem tudják

felfogni a változást, ágaik „fájdalmasak”, a folyók meg kifosztották a szivárványt.

Az otthon égboltját, „az istenek által megszótt messzeséget” eleveníti fel a *Naplemente Hátszegen* című versben, a *Szárnyam vagy* címűben pedig a házához, „a végtelen ígéhez” való ragaszkodását ecsegteli.

A *Kagylófelirat* című versében mintha derűsebb lenne, vagy inkább derűsebb szeretne lenni a költő. Költeményét olvasva, mintha egy nagy klasszikus költő szólalna meg:

„Hozzátok ide a végtelen oszlopot,
ahol a végtelen kezdődik,
hol szabad emberek járnak táncukat
a hullámok tükrén!

Hozzátok ide a végtelen oszlopot,
ahol a Nap kagylója
aranyporrá váltan szóródik szét
a hullámok vállain.

Hozzátok ide a végtelen oszlopot,
ide, hová lantomat elásom,
s ahol fölriadok, akár a szív,
mikor szerelmesek táncolnak
a hullámok tükrén!”

Ráduly János Nichita Stănescu-fordításaival többször is találkoztam. Nagyon gazdag szókinccsel, változatos nyelvezettel élet- és szöveghűen tudja tolmácsolni a költőóriás halhatatlan műveit. Stănescu versvilága bizonyára közel áll hozzá, annak köszön-

hetően tudja megálmodni magyar nyelven a román költő álmait.

Stănescu, a sokszínű, filozofikus tartalmú líra művelője, a modern román költészet kimagasló alakja tizenhárom költeménnyel szerepel a kötetben.

Csomó 8 című költeményében szerelméhez szól, egyedüllétét panaszolja neki, saját magát tuskóhoz hasonlítja, melyen a hóhér madarak fejét „csapkodja” le. A költő átérzi a madarak fájdalmát, ő is piros lesz a levágott fejű madarak véréből. Vallja, hogy addig fogja szeretni ezeket a madarakat, amíg nem érti meg őket, mert

„Ahogy titeket megértlek,
többé
sohasem
foglak szeretni!
Ó, halott madarak!”

A költő a kötet címadó versében — álomszerű világban — akart találkozni kedvesével. Lírai álma ilyen, így hangzik:

„Ő csúszkált a lejtős dombon
kezében egy csokor nárcisz volt
nem volt korcsolyája csak csizmája
féltem hogy elesik
fehér menyasszonyi ruha volt rajta
amely meg-megvillant
szürke köpönyege alól
csúszkált mondom
a lejtős dombon
kezében egy csokor nárcisz volt

azt akarta hogy találkozzunk
a jégmező állomásán
a jégmező puszta állomásán
ahol nincsenek vasúti sínek
híre-hamva sem volt
a sínnek.”

(Álmodtam, hogy álmodom)

Marin Sorescu, a gondolati költő verseiből az irodalmi művek sorsával, rendeltetésével foglalkozót emelném ki leginkább. Íme, hogyan fejtegeti a költő Homérosz, Dante, Balzac szerepét a mindennapi életben:

„Olvasok én is,
A tyúk is megérzi,
Mikor ehet
Tojáshéjat.

Ó, divatos barátaim,
Homérosz, Dante, Balzac,
Esetleg más nevűek!
Hasznosítottuk idejében
Könyveiteket, amelyeket
Szétdobáltak
Az udvaron.

Csak a könyvborítókon
Maradt ép
Némi elmeszesült íz,
Amit néha
Hasznosítani lehet.”

(Erudíció)

Ana Blandiana *Refluxul sensurilor* című verseskötetét magam is lefordítottam 2006-ban, így nem lepődtem meg, mikor a román költészet fejedelemszszonyát viszontláttam Ráduly János fordításai között. Sok remekműve között felfigyeltem Blandiana filozofikus *Nem éneklek a falevelet* címűre:

„Én
Nem éneklek a falevelet,
Csak a zsenge halált,
Amely a falevélben bujkál,
Nagy, végtelen
Mámor-ország ez,
Amelybe, ha valaki belép,
Elfelejt visszatérni,
Inkább meghal,
Hogy boldogabb,
Még boldogabb lehessen.
A növények,
Mivel arra képtelenek,
Hogy elmondják,
Amit látnak,
Ebből a gyermekvilágból
Bármikor visszatérhetnek.”

Szintén filozofikus édesanyjának szánt alkotása is (*Anyám*). A szeretett édesanyától való megválás nem más, mint egy „elsietett feltámadás”:

„Megbocsátod-e ezt az elsietett
Feltámadást, mely elszakított tőled,
S amely, mint fénytől a fény,
Egy másfajta halál felé sodor?”

Egyre hidegebb van,
Belém karol az idegenség,
Hátam mögött eltűnik a visszaút,
Oly távol estem tőled,
Hogy közénk templomok épülhetnek,
Ahol könyöröghetünk.”

Anyjához ír — rendkívül szép költeményében a műfordítás-csokor másik szerzője, Aurel Hancu is:

Anyám,
te a rügyekkel versenyzel,
a virágokkal, amelyek tested
minden hajlatában termőre fordulnak,
anyám,
te csodás kertként folyton kivirulsz,
ágaidat édes, illatos gyümölcsök
ringatják, eged akár a
pillangó szárnya,
aranyló virágportól
hamvas,
gondjaidban félénk madár repdes,
anyám,
te már mély, megőszült csend vagy,
dús fény,
amely árnyéktalan.

(Anyám)

Összegzőképpen annyit, hogy az elismert műfordító ezúttal is bravúros fordításokkal lepte meg a költészet és műfordítás szerelmeseit.

A kötet második részében Beke Sándor műfordításaival találkozunk az olvasó. A neves székelyudvarhelyi költő, műfordító, irodalomszervező ezúttal is jelenkori költők versei közül válogatott. A tolmácsoltak között — a *Milyen költő, kedveseim* című ciklusban — **Nicolae Prelipceanu, Mariana Bojan, Vasile Dan, Virgil Mihaiu, Ion Cristofor, Marta Petreu, Petru Romoşan, Gabriel Cojocaru, Aura Christi, Adrian Suciu, Nina Hoza** versei szerepelnek.

Nicolae Prelipceanu a mindennapi témák, történekek költője, modern költészete a szatirikus(abb) vonalakat képviseli, költői képeit néha az abszurd, a nosztalgia, a látomásos képek kísérik.

Az antológiában szereplő egyik versében a költő a halála előtti kézírását olvassa, s bevallja, hogy a ceruza, mellyel írt, bizony mindent elárul a szerzőről, majd így folytatja költeményét:

„Egy tűnek is elég hogy átjusson
a vékony papíron
a puha szavakon
rajtam rajtad
mindkettőnkön

Állj talpadon ott a mély legmélyében
mint egy fehér betű az éjszakában
az ábécé melyből kihulltál
ismeretlen messze van”.

(*Egy éjszaka*)

Mariana Bojan magányáról és a vele egy tőről fakadó halálérzetéről beszél olvasóinak (*A konyhában*). Másutt a pillanat halálát várja (*A házak zsebeiben*).

„Egyre inkább egyedül vagyok
a szívemben.
A konyhában összeszorulva
ujjaim között, mint kullogó,
úgy csordogál a halál.
Kendervászon terítővel
letakarom eleségem,
hogy ne vegye át a hold íze
az egyedüllét-csecsemőjét.”

(*A konyhában*)

„A felhők, mint apró gyermekek,
lassan bejárják
a házak zsebeit.
Éljünk, hogy halálát várjuk
egy keserű pillanatnak.
Sokszor húsz évre,
máskor száz évre lenne szükséged,
de mi már betöltöttük
a türelem öröklétét.”

(*A házak zsebeiben*)

Vasile Dan ebben az antológiában is olvasható. *Újév* című versében Isten „hangja” is megjelenik költeményében. A *Kicsi élet. Mindig megszegett parancsolatok* címűben pedig mindamellett, hogy Isten Fiával is találkozunk, arra int, hogy az ember legyen

passzív, cselekvésmentes, ne beszéljen, hallgasson és tegyen úgy, mint aki nem tudja a tudnivalót:

„Ne igyál. Ne emeld fel a kezed.
Ne emeld fel a fejed. Ne fordítsd meg
a fejed. Meg ne botolj,
ha egyedül olvasol az utcán.
Ne próbálkozz. Ne keress.
Ne gondolkozz. Ne hajolj le.
Ne kételkedj. Ne kiálts.
Ne kacagj. Ne tagadj.
Ne kérdezz. Ne mondj semmit.
Ne higgy. Ne nézz beszélgető műsort a tévében.
Keresztre feszülten ne aludj egyedül az ágyban,
mint Jézus
fej fej mellett a Nagy Inkvizitorral,
hallgass, mint Mircea Ivănescu,

a költő, közben most
hallgass, ne tudd, hogy tudod.”

Virgil Mihaiu *Mi, Kétértelmű szerelem, Az előrelátás felértékelése, A másodperc megszületése és halála* című verseivel van jelen a kötetben. A felsorolt költemények közül az utóbbit találtam a legérdekeltőbbnek:

„Egy gesztus:
könyvet tart
a kéz
a szem
könyvoldalra szegzett

A kezek már régóta
bámulatos világűröket dédelgetnek
A szem csupán részleteket derít fel
részcskéket

Az elmében
egy rendes lány
nagy méretű mellei”.

Ion Cristofor találóan jegyzi meg, hogy egyes emberek mindent elkövetnek, csak hogy elkerüljék a találkozást a verssel (*Egyesek nem szeretik a verset*). Az *Árnyékod* című költeményben a csendélet, a mindennapi egyszerű természeti jelenségek felvillantása között megjegyzi, hogy átváltoztak az emberek, ezúttal madarakká, de legalább a versnek akadt egy olvasója is, a Hold, mely az alkotó szobájába betekintve legalább elolvassa az alkotás befejező részét:

„Árnyékodban állok,
Mint cselló a fekete tokban.

Az öreg almafa kivirágzott.
Az éjszaka alatt
Madarakká változtak az emberek.

A széthasadt felhők között
A költő szobájába bepillantó Hold
Elolvassa a költemény végét.”

Hírek című versében a költői kérdések után megpróbál válaszolni ezekre, de úgy érzi, hogy a sivatag el-lepte költő szobájában bizony, ez nehéz feladat lenne.

„Kérdem, ki találta fel az egyedüllétet,
Ki találta fel a kulcs lyukát, ki a nők melleit?
Nehéz válaszolni erre, mikor a költő
szobáját sivatag lepi el,
Mikor mindenki már csak suttogva beszél,
S az összes bölcs pusztába menekült el.

A világ sötét hírei
mint felhő, úgy vonulnak az égen.

Az íróasztalra hull a hó
A bértollnok megfagyott fejére.”

Marta Petreu *Áldott az ártatlanság* című költeményében — asszonyként — talált egy pillanatot, amikor csak saját magáról beszél kedvesének. Az otthoni családi melegség melegen hat az olvasóra:

„Ma éjszaka magamról beszélek neked.
Ma éjszaka a testem szomorú.
A család elvont melegében
minden könyvoldalon halálát leli
az írásmű hercege.

Áldott legyen a púderes dobozból áradó
ártatlanság!

A könyv hercege mindenkiben meghal
és egyre meghal.”

Petru Romoșan leleményes költeménnyel szerepel a gyűjtemény lapjain. Rendkívül érzékenyen hat a költő visszaemlékezése gyermekkorára, amikor disz-

nót neveltek és vágtak, de később már csak a szívfájló kérdést tehette fel: hová lett el emlékei szereplőinek, mindenkinek a lelke?

„Milyen fekete, édesanyám, föl akart
falni, édesanyám,
takarodj, disznó,
a patakra vittem fürösztetni,
én tartottam vérenek az edényt.

A fehér disznó, a fekete disznó,
a kék disznó,
gyermekkoromból a disznó.
Merre repül a tengerbe fulladt
disznók lelke, a gadarénusoké,
az összes disznó lelke hová repül el?
Hová repül el a disznó lelke,
a csalán lelke, a cseresznyefa lelke,
a veréb lelke,
a disznók teste hová lesz el?

A fehér disznó, a fekete disznó,
a kék disznó.”

Gabriel Cojocarú hét írásművel jelentkezik. A *Hódolat* című költeménye különösen megragadó:

„egy más napon s egy
más órában új fényeken is túl
a megmaradt erdőrengeteg
szétszórja és összeszedi
leveleimet
hang nélküli ének

melletted állok
áthatol egy csillag
ágyat vetettem neked
a szívemből”.

A *Költemény Esmeraldának* forró szerelmi költemény, a jéghegyet is megolvasztja, a szeretett nő neve pedig a költő vérébe vésődik:

„énem ÉNEDDÉ
változik át
s felülve a Nagy Göncölre
az Északi-sarkon
megolvasztunk néhány jéghegyet
a TE neved
vérembe vésődött
ezen a csillagászati nyáron
a szívtől a csillagokig
— egyszerre mind —
a tégláimat gyártom
engedd hogy tudjak
többet mint tudok
engedd hogy létezzek neked.”

Aura Christi *Ráolvasás* és *Elégia* című versei arról vallanak, hogy valamikor régen lelke egy másik testben létezett. *Ne ijedj meg* című lírai, nőies költeménye igen megkapó:

„Ne félj. Szemével kacsint az ősz
az ismeretlen emberfiának.

Az évek hamuja mindent beborít.
Érett kerubok hullnak az égből.

Zümmög a sors. Eljött az idő.
A vaskor ideje-álma széttörik.

Ne félj. Itt vagyok.
Illatokban, sasokban, színekben várlak.
Ez az országút az én kezem,
ami általad lett oly sokszor végigjárva.”

Adrian Suciu *Addig sírj, míg puha lesz a nagykabát* egy egészen különös kitartásra biztatja az „életre ítéltet”:

„Sorok, sorok, életre ítéltet gyötörnek
egy cimbalmot.
Az életre ítéltet hosszú sorban állnak
és próbálgatják
a merev nagykabátokat az előcsarnokban
a tükör előtt.
Az egyiknek felfoghatatlan, hogy miért
ébresztették fel,
s hogy ő egyáltalán mit is keres a tükör előtt.

Élőnek lenni egyszerű:
Csak a letérdepelt Istent kell látnod
és addig sírj, míg megpuhul rajtad
a nagykabát.”

A kötet Nina Hoza *A zselnicemeggy, Nyári, A visszhang, Én, nem tudva..., Ikerlelkek, Mese* című alkotásaival zárul. Verscsokrában érzékeny líraiság vonul végig. Nem véletlen, hiszen a nők lelke érzékenyebb a férfiakénál, a női líra könnyedebb, légiesebb, érzékenyebb, természetesen abban az esetben, ha

igazán tehetséges a költő. Íme egy részlet *A zselnicemeggy* című költeményből:

„a zselnicemeggynek egy szenvedélye van:
amióta ismerem,
a tavaszba
minden évben
szerelmes lesz,
míg orcája kivirágzik.
ilyenkor annyira virágba borul,
hogy a szeretettől kivirágzott
zselnicemeggy láttán
még a szüleikért,
s a gyermekekért
örökké síró emberek is,
még azok is
elmosolyogják magukat!

Uram, ne változtass földdé!
álmaimat, vágyamat és szerelmemet
számtalan talp
zúzta szét eddig!

változtass esővízzé,
hogy elvegyüljek benne!

majd engedd,
hogy a zselnicemeggy gyökerénél
megpihenjek!”

Végezetül ismét meg kell említenünk Beke rendkívüli fordítói tehetségét is. Kosztolányi jól írta annak idején: „a fordító nem ferdítő”. Beke Sándor for-

dításai annyira tökéletesek, hogy nyoma sincs semmiféle ferdítésnek. Még nyelvi nagyítóval nézve sem találunk műfordítói hibát bennük. Az is érdeme Bekének, hogy ennyi típusú verset, ennyi stílust át tudott ültetni a célnyelvbe.

Ion Cristofor

Aki csillagokból jósol

Versek

Beke Sándor fordításai

ERDÉLYI PEGAZUS KÖNYVKIADÓ

Ion Cristofor, aki csillagokból jósol

Ion Cristofor: Aki csillagokból jósol.

Versek.

Beke Sándor fordításai.

Erdélyi Pegazus Könyvkiadó,

Székelyudvarhely, 2020

„Ion Cristofor a '80-as évek posztmodern Echinox-nemzedékéhez tartozik, aki pályafutása során sajátos, eredeti hangú költészetet teremtett. Intellektuális lírát művel, önkítárulkozása sokszor heves. Költői képei elevenek, sokszor a társadalom kényes kérdéseire keres választ, megoldást. A szomorúság, a szeretet, a csalódottság, a lázadozás, a mélabú, a titokzatosság, az egyedüllét költője. Az élővilág, a természet és ezen túl a földön túli „angyalvilág” szerelmese. Verseiben sokszor a negatív jelenségek és tulajdonságok javítására, tisztítására vállalkozik, társadalomkritikája élesen szókimondó, úgy érzi, hogy bíráló szavai jótéteményként hatnak. Szövegeiben az egyszerű kifejezésmódra törekszik, képzelőereje szüli a jó, az igazán maradandó, értékes verseket. A kontrasztok, a lét mindennemű félrevezetéseinek a feltárója, lelkét adja az igazságért, képvilága, látomásos lírája sokszor felkavaróan hat. Mélyen hisz Istenben, rendkívüli hittel megáldott ember. Költményeiben páratlan tehetséggel fürkészi a költő és a költészet feladatát.” — Beke Sándor e kísérő, a szerző költészetét ismertető szöveggel ajánlotta recensens-figyelmembe Ion Cristofor kolozsvári költő *Aki*

csillagokból jósol című, pazar kivitelezésű könyvét, mely a székelyudvarhelyi Erdélyi Pegazus Könyvkiadó gondozásában látott napvilágot 2020-ban Beke Sándor gondos és igényes tolmácsolásában.

Az ember ősrégi foglalkozásai közé tartozik a jövő kutatása. Bár Isten gondviselése tiltja a jövőkutatás gyakorlatát (az *Ószövetség*ben ezt világosan ki is mondja), mégis bőségesen akadtak és akadnak emberek, akik előre szeretnék tudni jövőjüket, sorsukat. Próbálkoznak halottidézéssel, tenyérből, kávézaccból, csillagállásból vagy kártyából való jóslással, álmofejtéssel és még sorolhatnánk bőségesen, mi mindennel. *Ion Cristofor* neves kolozsvári költő kötetének címe: *Aki csillagokból jósol*. De nézzük meg, mit is tartalmaz a kötet!

Nagyon hangulatos ars poetica-szerű költeményt olvashatunk a könyv elején. Sok ember a vers helyett a tésztát, a bort, a kutyát vagy a macskát szereti. Nem tölti idejét versolvasással, eszébe sem jut, hogy verseskötetre pénzt kiadjon. Az alkotó viszont frappánsan érvel a vers mellett:

„Mit tehetsz,
Egyesek nem szeretik a verset,
Inkább a tésztát s a bort kívánják, amit
az anyóstól kaptak ingyen.
Egyesek nem olvasnak verset,
Inkább megsimogatnak egy kutyát vagy
egy macskát,
Csak én simogatom meg a verset, mintha
a vers egy kutya
vagy egy macska lenne.

Csak én rágcsálom a szavakat s beszédőtől
rúgok be.”

(Egyesek nem szeretik a verset)

A vers egyébként *Árnyékod* című költeményében is megjelenik, csak más milióban. Itt, ebben a szövegben már a költő dolgozósobájába bepillantó Hold veszi pártfogás alá az alkotó munkáját, s legalább a költemény végét elolvassa.

Másutt „a költő szobáját sivatag lepi el”,

„Mikor mindenki már csak suttogva beszél,
S az összes bölcs pusztába menekült el.

A világ sötét hírei
mint felhő, úgy vonulnak az égen.

Az íróasztalra hull a hó
A bértollnok megfagyott fejére.”

(Hírek)

A könyv biztonságos és „végső” menedékhelyén is különös dolgok történnek: „A könyvtárban barangoló démonok / A falakon lógó arcképek előtt vigyorognak” (*Éjfél*), *A költő* című versben pedig elfelejtett szikének látja saját magát „a valóság aprólékában”. S hogy Cristofor szerint mekkora a vers értéke? Íme, hogyan látja a költő:

„Akár a csillagok,
a vers sincs
tőzsdén jegyezve.

Egyetlenegy költő
sem tudta megválaszolni a bankároknak,
aranyban vagy valutában mérve mennyi
az értéke.

A vers és a csillagok nincsenek tőzsdén
jegyezve.”

(A vers)

A költemény értéke megfizethetetlen, mégsem vonzódnak e szellemi termékhez a mai emberek. És nem csak a versolvasást mellőzik, a klasszikus zenét sem nagyon hallgatják, a képzőművészeti kiállításokat sem látogatják úgy, mint régen és még sorolhatnám... Tehát szomorú a megállapítás: a mai facebook-os világ (butuló) embere csak felszínesen tart kapcsolatot a művészetekkel.

Saját korszakát a költő találóan jellemzi a *Korszak-illusztráció*ban, itt például a műveletlen, nevelés- és kultúrahiánnyal „megáldott” munkásokat. A vers végén ötletes a végkifejlet: a szerző — akár a fent említett *Árnyékod* című versben — ismét a természethez fordul:

„A munkások,
akik a kényszerszolgalatra vitt
polgári család

házába költöztek,
a zongorát kidobták
a folyópartra.

Éjszaka
Bach ritmusokra
siránkozott a vízesés.”

A természet ebben a kötetben is megjelenik: „a frissen lehullt hórétegen” az alkotó három szarka japán grafikáját látja (*Japán grafika*). Találkozunk továbbá Holddal, napfénnel, domboldallal, havasokkal, dohányültetvénnel, csillagokkal, kutyával, macskával, bagollyal, galambbal, seregéllyel, fülemülével, hegyekkel, folyóparttal, almafával, rózsával, liliummal, cseresznyefával, falevelekkel, de sokszor szürrealista módon.

„A jó Isten fától fáig, szőlőskerttől szőlőskertig
leltározza a seregélyeket,
mindaddig, amíg az ősz bele nem fárad ebbe
a szórszálhasogató számvetésbe
és meg nem nyitja az ég kapuit
a mesetarsolyával érkező hópihéknak.

A távoli hegyek aranyruhába öltöztek,
az öreg fák s a lombok repülési tanfolyamot
végeznek.

Vállunkat gyöngéd kéz öleli át,
a sárga falevelek utazni készülődnek.

(*A sárga falevelek*)

„A kenyéren magányosság,
S a csillagok, mint virágok az úrben,
Új szerelmet ígérnek.

A hallgatás mélységében rigó énekel,
Trillázó hangjában
Szívem suttogja a neved.”

(A rigó)

Árnyékod című művében csodálatos hasonlattal él:

„Árnyékodban állok,
Mint cselló a fekete tokban.”

A költő — nagy művészi erejének köszönhetően —
a konkrétat gyakran ötvözi elvont fogalmakkal. Ér-
dekkeltő megismerésért is olvashatunk a
Csillagok krónikájában, ahol

„Az esti vonatnál Jézust várjuk
Éremmel, rézfúvós zenekarral,
töviskoronával”,

s mintha szégyellné magát a világ Jézus előtt:

„Ugat egy kutya, kiabálnak az újságok,
széthasad egy ország, meghal egy gyerek,
A megalázott liliomok és petúniák a földet
nézik lehajolva.

...

A békák silenzio stampa-ba vonultak.
A tévéadók és az akadémiák hangzavarban
zöld vágottat adnak a kutyáknak.

A bordélyházak és a bankok pénzt
számolnak, becsapnak valakit,
lekapcsolják a lámpát.”

Nem csoda, hogy ebben az erkölcsileg felfordult világban a költő megtapasztalja: az örülségben még őt is távol tartják maguktól a hálátlan csillagok:

„S lám, most annyi idő után a saját bőrömon
tapasztalom,
hogy esténként a csillagok távol tartanak
engem, s egyre inkább hálátlanok.
Íme, jó alkalom ez arra, hogy rágyújtsak
egy cigarettára, s lehajtsak egy pohár bort.

Fent a tébolydában hárs-, kékhold-
és kaporszag illan.
Szűz Mária, a mosóasszony, fehérre
meszeli a fákat.”

Az élet című költeményében az életet üres pultokkal rendelkező bevásárlóközpont-hoz hasonlítja és szélhez, mely fellobbantja a nők szoknyáját. E hasonlatok után, a letört hangulatban

„Az üres utcán
Az öreg koldus és kutyája
Istennel beszélget.”

A költő és *Mint Lázár* című alkotásaiban bibliai személyek is felbukkannak, de nem igeszerű, hanem különös emberi megközelítésben. *Lombhullató fa asszonnyal* című költeményében az alkotóművész a filozófiával is kapcsolatban áll, ezt mutatja Freudról szóló verse, melynek első részében felteszi a kérdést: „Ki fog jönni majd, hogy megmentsen minket?”, majd így folytatja:

„A bagoly a városszéli ködben elsüllyedt
fákról,

A tűzre dobott öreg tárgyak,
A spárgára felfűzött halaim a napon?

Udvarunkon egy nőikkel teli lombhullató
fám volt.

Ha késő ősszel kivirágzik vagy télen,
Amikor az álom vizébe merülten Atlantiszt
álmodom,

Ne vágjátok ki gyermekeim.
Tudassátok vele, hogy Freud doktornak
nagyon is igaza volt,
De ez igazán nem segített neki.”

Az utolsó csillagig című versben a költő múzsjának az alakja is felsejlik:

„Egyik mosolyodtól a másikig,
Antracit-hajaddal,
Tűz-, kőolaj- és szikrázó szemeddel
Fölemeltél magadhoz, kedvesem”,

másutt így pártolja a nőt:

„Ha miniszter lennék,
olyan törvényt hoznék,
melyben a te melleidet
természetvédelmi területté
nyilvánítanám.

A gombokat
és zipzárokat

külön törvényben tiltanám meg.”

(Ha miniszter lennék)

A költő szerelme hatalmas, mert szerinte az ősz is azt álmodja, hogy „karjaiban asszonyt ölel”. (Ősz)
Van, ahol még erotikusabb sorokat is ír: „Csupán tenyerem sorsvonalai / Álmodják a mellbimbóidat!”
(*Mérleg*)

Névnepodra című gyöngyszemében bevallja:

„Nagyon jól tudom,
A te mosolyod és az én verseim
Nincsenek jegyezve a tőzsdén.

De számomra a te mosolyod egy igazi
kincsesbánya.
Még akkor is, ha nem tüntetem fel
vagyonnyilatkozatomban.

Szerelmes suttogásod
gazdagabbá tesz, mint az összes
Rockefeller.”

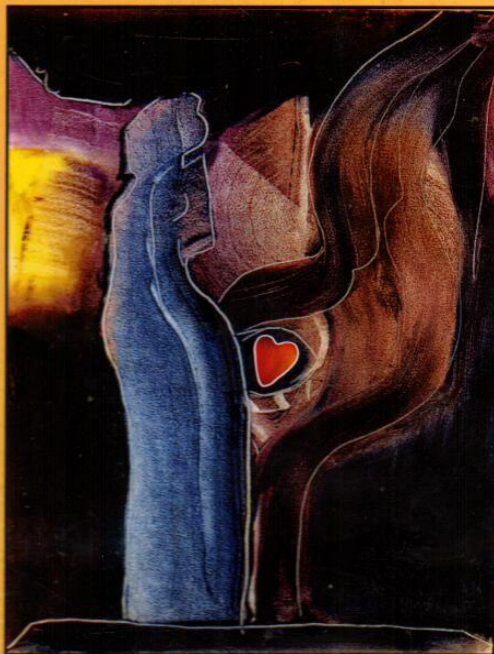
Ion Cristofor verseskötetének illusztrációit Vasile Gheorghijă készítette.

Meggyőződésem, hogy minden magyar olvasó jól jár, aki ebben az értékes könyvben a költővel és fordítóval együtt elkalandozik az álom és valóság világában.

Mariana Bojan

A világ szíve

Versek

Beke Sándor fordításai

ERDÉLYI PEGAZUS KÖNYVKIADÓ

Mariana Bojan, a költemény kapujában

Mariana Bojan: A világ szíve.

Versek.

Beke Sándor fordításai.

Erdélyi Pegazus Könyvkiadó,

Székelyudvarhely, 2020

„A kolozsvári Mariana Bojan a művészetek világában két úton él és mozog: költőként, íróként és festőművészként. A költőnő az Echinox alapítói közé tartozik, a neves kolozsvári diáklap irodalmi körre csoportosult első nemzedéknek a tagja, ebből a lendületes szellemi környezetből vált költővé, íróvá.

Költészetében a titokzatosság leple alatt misztérium-feltáró, az idő múlását folyton fájlaló, néhol nyugodtan hömpölygő, másutt feszültségtől duzzadó, melankóliától nem mentes női líra — nem jellemzően mindenütt —, de az expresszionizmus jeleit viselik magukon.

Bojan versvilága nyugtalan, költeményei zárkózottságban, elszigetelődésben, saját magát egyedül-létre ítélő zárt szellemi térben születnek meg, ezért is, talán, de érzékenyen, védtelen ártatlansággal, könnyet visszatartó szemmel fürkészi a szomorúságot, a fájdalmat, a megváltást. Az álomvilág útján közelíti meg a világ jelenségeit, búbanata néha nevet, humora titoktartó, mégis játékoság jellemzi versvilágát. A költőnő a sírás és a nevetés, az álom s a lidérc között utazik, itt váltott (talán) örök bérletet az írásbeli kifejezés mód szállítóeszközére. Lelkiállá-

potok félelmei törnek felszínre verseiben, lelkében még az árnyékok is remegnek. Szavakat öltő életérzése mintha egy véget nem érő játék lenne, de szomorúságát hidegvérrel kezeli.

Lírai utazásaiban történelmi korokat, rendszereket él át, több alkalmi verse »festi« az átélt korok-évtizedek naplóját. Mert a szerző nem más, mint egy érzékeny, naiv gyermeklány az idő karjaiban.

Leíró versei megragadóak. Egy-egy költeménye mintha saját festményei vásznáról kölcsönöznék a színeket, az élet zamatát, sok helyt jelzőesők áztatják mondanivalója ágyásait.

A világ napról napra nyerssé, keserűvé válik, ezt az érthetetlen át- és megváltozást ostorozza szövegeiben néhol cinikusan, néhol fanyar mosollyal, ezért szól lázongó hanggal a világ ellen, mely folyton csak elejti, maga után hagyja »élet-szokásait«, az egyszerű dolgokat, a jelenségeket, a hagyományos élet-rendet, a mesék világát, a művészetet. Magányában hangsúlyozza: a világ szívét is elrejtene (talán az övét is), csakhogya világtól távol gyógyírt találjon a szív sebeire.” — Beke Sándor e kisesszé kíséretében postázta nekem Mariana Bojan *A világ szíve* című verseskötetét, melyet a Székelyudvarhelyen élő költő és műfordító az Erdélyi Pegazus Könyvkiadónál jelentetett meg 2020-ban.

A magány, az egyedüllét gondolata nagyon sok embert foglalkoztat: a modern költők egyik fő témája ez. Van olyan irodalmár is, aki család, illetve rokon, baráti kör hiányában csakugyan magányos, és — szubjektív véleményem szerint — bármit megtenne egy szerető családjáért. Más költő, író hozzátartozók-

kal rendelkezik, mégis magányosnak érzi magát. *Márai Sándor* például ekképpen vall az egyedüllétről: „Segíts, hogy közösségben ne érezzem magam egyedül!”

Mariana Bojan kolozsvári költő *A világ szíve* című verseskötetében gyakran jeleníti meg témaként a magányt, csak minduntalan más formában, más megközelítésben és a legváltozatosabb művészi eszközökkel. De vegyük szemügyre az irodalmi alkotásokat!

Nagyon különleges az a tény, hogy a költő Isten helyett az éjszakához imádkozik *Mint egy vak vipera* című versében. Arra kéri a sötétséget, hogy legyen segítségére a szeme mögé bújtatni ezt az évet. Azt az évet, mely kudarcokkal, csalódásokkal, magánnyal, búbánattal volt teli? Csak sejteni lehet, mit is rejtget a sorok mögött a költőnő lelke. A verset pedig így folytatja:

„Pihentesd meg talpam
az út sebeitől.
És engedd, hogy álmom
kőbe meneküljön,
mint egy vak vipera.
Majd édes tehernek
rendeld ki nekem ezt a követ.”

A magány, az egyedüllét gondolata más lírai alkotásaiban is felbukkan. „Egyre inkább egyedül vagyok / a szívemben...” — vallja fájdalmas hangon *A konyhában* című költeményében. Ebben az állapotban ezt érzi:

„A konyhában összeszorulva
ujjaim között, mint kullogó,
úgy csordogál a halál.
Kendervászon terítővel
letakarom eleségem,
hogy ne vegye át a hold íze
az egyedüllét-csecsemőjét.”

Menet közben című alkotásában így ír erről az érzésről, melyben egy tavirózsa is öngyilkos lett, s még a borjúcsorda is más irányt váltott, az eső felé. S akkor ebben az állapotban mit is keres a szerző?

„Én egyedül — mint egy gyémánt —
a nagyvilágban
keresem a kertet.”

Hogyan lettem ház című művében arról beszél, hogy tanítója, amikor a pályaválasztásról faggatta, és megkérdezte tőle: „mi szeretne lenni?”, azt válaszolta, hogy ház szeretne lenni:

„Egy nagy befogadóképességű
és meleg ház, mely egyszerre minden
mesehallgatót befogadjon.
Időközben a tanítóm meghalt
— nyugodjék békében —,
én pedig azóta valóban ház lettem...
Olyan ház, melyben néha
egyedül beszél valaki.”

Az egyedüllét csodálatos költői köntösben jelenik meg Mariana Bojan verseiben. Magánya annyira fo-

kozódik, hogy már be is lépett hozza a félelem. Ez az
érzés *A félelemben* is erős kifejezőkészséggel tárul
elénk:

„Egyik este
Ajtómon kopogtatott a Félelem.
Vizelet- és ürülékszaga volt,
Semmilyen köze nem volt a Vershez.
Úgy néztünk egymással szembe,
mint két öreg félvilági hölgy...

Ha nem így lett volna,
Belülről kopogtat,
Mint egy szív.”

Az alkotó annyira szomorú, hogy bánatát elvitte a
felhők birodalmába! (*Szomorúságomat elvittem*)

Más alkotásaiban a halál, az elmúlás gondolata
bukkan fel sajátos művészi megközelítésben.

„Szomorúságomat elvittem
a Felhők Terére,
ahol egy öreg kutya
és pár névtelen sír várt...
Itt kedvére sírhat
egy bolond angyal ölében,
mely úgy követ csoszogva,
mint gyermekkortól
gyógyíthatlan teremtmény.

(*Szomorúságomat elvittem*)

„Azt hiszem jó lenne
Ha számba vennétek engem

Nem úgy mint egy géppisztolyt
Hanem mint egy érzékenyen
Remegő árnyékot
Mert a halálnak
Nagyon jó emlékezőtehetsége van
Az árnyékokról.”

(* * *)

Leleményes az a vers, amelyben az öreg lelke, melyet a költő szénásszekérhez hasonlít, „nem fért be a porta kapuján”. De a megoldás kézenfekvő, mégis érdekes:

„Akkor
Szent Péter
kinyitotta a Mennyország Kapuját
és beengedte őt.”

(Az öreg)

„Hajnalban / az idő jégmezején / levágják a bárá-
nyokat / s a többi repülni / nem tudó testet...” — je-
leníti meg a halált felébredéskor, majd így fejezi be
szívbemarkoló éréseit:

„Sápadt félelmet álmodok
áthaladni a fényben.
Az utca végén
átváltozik egy ember.
Amikor felébredek,
sírokon fog énekelni
a hullámszó zöld fű.”

(Húsvét éjszaka)

Megrendítően szép a veréb mellett megfagyott hú-
séses kutya:

„Barátok voltunk, mondta,
mintha bocsánatot kérve.”

(*A kutya*)

A szerző verseiben nem feledkezik meg az évsza-
kokról sem. A *Tavas* című kétsoros versében az éle-
dő természet „hullámozó zöld fű dagályában” megje-
lennek a korai bárányok. Mintha a szerző azt sejtet-
né, hogy semmi sem jön áldozat nélkül. A *világ szí-
vében* a nyár már „késői szeretettel” érkezett, oly
forrón, hogy „felgyújtotta az ösvényeket.” A cím nél-
küli (**), *Gyermekek az idő karjában...* kezdetű
versében gyermekéhez szól, akit arra figyelmeztet,
hogy a közelgő tél hidegében nem csak a ház, a vá-
ros, de a forró nyár is megfagy. Az *Ősz* című versé-
ben a hóharmat alatt lapulnak a „hálátlanságtól
agyonfáradt” falevelek.

A természet megannyi szépsége csodálatos költői
képekben jelenik meg költeményében:

„Galambfüzér
Röpköd az égen
Papírszárnyaik

Esőtől átítatva
lebegnek a föld felett...”

(*A galambok*)

A költő a valót a valótlannal rendkívül jól elegyíti, verseiben az álom és realitás sokszor szürrealista módon keveredik és nyújt maradandó élményt az olvasónak.

Isten jelenlétének hiánya a költő életében egészen az önimádásig fajul:

„Milyen boldogság
Szerelmes lenni
A mások által
Megvetett dolgokba.
Lehet, hogy nem szerettem
A testem,
De a szememnek
Jó lenne
Elküldeni
Egy szerelemes levelet.”

(Önimádat)

Sajátos az a költeménye is, melyet Picassónak ajánl. A negatívumokkal teli felsorolás után mi mást tehet a költő: megtörten keresi a könny felé vezető utat:

„Az álomkertek füstölögnek,
A halak elpusztultak,
A házak leomlottak.
Kapuk éjszakája...
Izzadt madársereg
Fárasztja a küszöböket.
Sebzett a gyermekkor fészke.
A lámpás nem ismer fel senkit.

A csillagok eltávolodtak.
Isten veled...
Az álmok szára minket
Visszatérít a könnybe.”

(*Guernica*)

Ötletes *Apróhirdetés* című verse is. Mintha a helyi napilap hirdetéseit olvasnánk: alkalmaznak primadonnát, komikust, sűgőt, énekmestert, varrónőt, katonákat, tudósokat és még sorolhatnánk. Persze, megjelenik közben az irrealitás is, mikor álmodozókat, bitang gyerekeket, reményeket vagy éppen viaszsárkányt alkalmaznak. A mű csattanója kitűnő:

„Érdeklődni az úton
Telefon 02
U. i. Részletfizetést kap nálunk.”

A költőnő is nagyon jól tudja és kitűnően érzékelteti: a tréfa nem is igazán tréfa, inkább tragikum, hisz mindennapjaink társadalmi életét ábrázolja.

Végezetül Beke nagy műgonddal készített fordításairól szólnék. Az átültetések — ebben a munkában is — annyira tökéletesek, hogy szinte testvéreik a román alapszövegeknek. Minden szókép (művészi jelző, hasonlat, metafora, megszemélyesítés) a helyén található, nyelvi pongyolaságot sehol sem lehet találni. Köszönet érte!

Virgil Mihaiu

A vers, az élet

Versek

Beke Sándor fordításai

ERDÉLYI PEGAZUS KÖNYVKIADÓ

**Virgil Mihaiu —
az európai költő,
az Ember és Barát**

Virgil Mihaiu: A vers, az élet.

Versek.

Beke Sándor fordításai.

Erdélyi Pegazus Könyvkiadó,

Székelyudvarhely, 2020

„Virgil Mihaiu kolozsvári költő a '80-as évek Echinox nemzedékének egyik legnagyobb, legeredetibb hangja.

A költészet és a zene (dzsessz) keresztműzésében járja a művészet írott és hallható útjait. Sokrétű műveltséggel bíró írástudó, kulturális tevékenysége felbecsülhetetlen. Írásművészete eredeti, saját hangú költészetet művel. Inkább a szürrealista világ tolmácsolója, verseit a szabadság szele járja át, a posztmodern és az avantgárd „iskolához” tartozó költészete meggyőző, verseiben szabadelvűen kezeli a jelent, a mindennapi valóságot. Kifinomult stilisztikai érzékkel rendelkezik, az ösztönösség és a sajátos kidolgozás egyvelege eredményezi verseinek, költői világának a varázását. Látásmódja objektív, szövegei győtrelemmentesek, őszinték.

Mihaiu a jelenkor költője, versei néhol elégikusak, a sorok között az érett melankóliában fel-felvillan a természetes naivság. A valóság költője is, a saját tapasztalatát tolmácsolja tömören, röviden és velősen, némelykor agresszív nyelvezettel jeleníti meg a lét mindennapi jelenségeit, a lelkét megérintő hatást. A

nyitottság jellemzi a költőt, dzsesszritmusban halad a versben. Pontos, szentimentalista, intellektuális; néha ironikus hangvétellel fűszerez, néha narcisztikusan magyaráz. Szövegközlése tiszta, érthető, takarékos, kimagasló nyelvérzékkel jelentkezik, az általa alkotott művet dicsfény övezi.

A költő a valóságban is, versben is sokat utazik. Külföldi állomásai olyan helyek, ahol kultúrák fuvallatai keresztezik egymást, ahol az emberek szellemi öleléssel közelítik meg egymást, ahol a műveltség és a tolerancia együtt élő szépség. Amikor a szerző külföldről telefonon haza beszél, a telefon kagylójában mindig „az erdélyi erdők visszhangját hallja”, amikor útjáról hazatér, az anyaföld csókjának meleg lélegzetét érzi.

Virgil Mihaiu európai költő és nemcsak az: polihisztor, Ember és Barát.” — írja Beke Sándor küldeményét kísérő levelében a postázott könyv szerzőjének költői pályájáról. A kötet szerzője pedig nem más, mint az ismert kolozsvári költő és dzsesszszakértő, Virgil Mihaiu. Könyvének címe: *A vers, az élet*. Versek. Fordította Beke Sándor, kiadta az Erdélyi Pegazus Könyvkiadó Székelyudvarhelyen 2020-ban.

Virgil Mihaiu közismert kolozsvári költő *A vers, az élet* című verseskötete 2020-ban látott napvilágot a székelyudvarhelyi Erdélyi Pegazus Könyvkiadó gondozásában. A neves román irodalmár könyvét Beke Sándor költő és műfordító ültette át magyar nyelvre a tőle megszokott nyelvi pontossággal, precizitással és hatalmas művészi erővel. A kötet fényképeit Mircea Sorin Albuțiu készítette.

Mama című versében a rendkívül szorgalmas és kötelességtudó édesanya alakja jelenik meg, aki a konyhában, fürdőszobában, hálósobában egyaránt helyt áll szerető nőként, és akinek örökké hálával és szeretettel tartozik nemcsak a gyermek, hanem az egész család. Érzékeny költeményében azt hangsúlyozza, hogy mindent el lehet felejteni, „az új lepedők susogását”, „az élet ízét”, az evőeszközöket, az edényeket, a családi otthon minden dolgos mozzanatát, a születésedet is, sőt, még a nyelv hangjait is. De az utóbbit bármennyire is kiejted emlékképeidből, két betű, az *m* és az *a* mindig megmarad emlékezedben.

Ugyanezt a családi összetartozást írja körül *Este a családban* című költeményében is, ahol ismét felsejlik a pótolhatatlan család képe.

Az imádott nő alakja Mihaiu lírájában többször felbukkan. A költő úgy látja, hogy „az értelem kétségesen / bennük van” és mindent elkövet, csak hogy maga mellett érezze a kedvest:

„Hogy magam mellett tudjalak
keményen féken tartalak.”

Tetőtől talpig című költeményében arra kéri szerelmét, hogy nyalja végig egész testét, mert

„az egyedüllét ami rám vár
szigorú előzetes bebalzsamozást tesz szükségessé”.

Tudom című alkotásában nemcsak bizonytalan és kételkedő, de a nő hiánya okozta helyzetét már az aggodás hangján fejtegeti:

„ha enyém lennél
elvesztenélek
ha elvesztenélek
nem lennél enyém
ha nem lennél enyém
elveszett lennék”.

A messzi távolból hazatelefonáló költő szerelmének hangjában az otthon fáinak a hangfoszlányát hallja:

„időnként
hangodat hallgatva
— mint erdélyi erdők visszhangját —
a luzitán hullámok és sziklák között
megmentem magam”.

(*Telefonálás*)

Máshol című versében kimondhatatlanul eredetinek, valódinak látja kedvesét:

„a mély álomban
amikor rádtaláltam
annyira valódi voltál

valóságunkban
jól elrejtett

örök áthatolhatatlan
boldogságunkban”.

Akkor, amikor a földön meginog minden és semmi sem állja már egyenesen a helyét — mint erkölcsi útmutató —, megjelenik a kedves egyenes gerince:

„a ferdeség birtokba vette
a földet

csupán a te gerinced
egyenes mint
a végtelen nőiesség diadaloszlopa

ó
lábszáraid
fenntartják
oldalbordáid
igazát

csupán díszszemle-lépteid
tartják észben az irányt

a boldogság felé”.

(A végtelen nőiesség gerince)

Az *Álmod álmodva* című versben a költő megkapóan érzékelteti azt, hogy lelkében mit is vált ki a nő hiánya:

„ahhoz az ágyhoz vonszolom magam
melyben majd nem fogok tudni elaludni
az élő világban hagylak

füzetbe írlak

amikor álmatlanságomból felébredek
hiányod ikonja előtt fogok imádkozni”.

Több filozófiai kérdés, az idő könyörtelen múlása is megjelenik alkotásaiban. *A dombban* így vall az időről:

„növekszel
s a jövő napjai
egyre jobbak lesznek
csökkensz
s a múltból minden nap
jobb volt
mint a mai”.

Jelentősek ars poetica-szerű vallomásai is. A balett-táncosnő hátizsákot horgol a költőnek, hogy hátán elcipelje e verset (*Mint egy gyereket*). *A vers, az életben* tudomást szerzünk arról, hogy a „fennmaradáshoz” milyen esélyei vannak a versnek?

„mindaddig
amíg a versek
megőrzik
a sötét magvát
az életnek még vannak
esélyei a fényhez”.

(*A vers, az élet*)

Az író helyzete kényelmetlen. (Hozzáfűzöm: mindig is az volt.) Ezt vetíti elénk *Író* című versében:

„szegénységben él
hogy meg tudja engedni magának
a szavakat
melyek sokba kerülnek majd neki”.

Van költeménye, melyben a költészet mentő ereje
jelenik meg:

„nem tudom hogy a vers
meg tud-e még valamit menteni
de engem megment
az a gondolat hogy a vers
engem meg tudna menteni”.

(2008. február 11.)

Valós/valószerűtlen című munkájában írja: „csu-
pán a vers / lebeg még szabadon a romok fölött”, de
mi is történik akkor, ha a szó elveszíti erejét?

„a költemények lényegüket veszítik
akár a partfürdők melyeket fölfal a tenger

a szó-márvány
homokká alakul át
majd felhígul a sóban

a következő aki jön
a billentyűzeten megnyomja a törlés gombot”.

(*Lagúnák eróziója*)

Az elfelejtett művészetben is csüggedt a költő:

„magányban —
verseskönyvek
néma kiáltásai”.

A költő — sajnos — elkeseredettségében menedékként egy nem létező világot említ, ahol

„úgy tettem mintha írnék
bár ők levágták a kezemet

a sasok megtanultak olvasni
s a szárnyaikon
bölcsségemet vitték
egy magasabb
de nem létező
világ felé”.

(*A vers a sasok között*)

Mégis az *Erdőnyi rézfúvós zenekarokban* hatalmas zenekarokhoz hasonlítja a költő-csapatokat; a *Versfesztivál* ünnepi tavaszi hangulata jóleső érzéssel cseng:

„Májusi hangok
Madárdalok
A mitológiából
Gyermekkor-maradványok
Isten szeme
Segesvár fölött
Álmos”.

Beke Sándor e költőt ajánló összegző, esszé értékű sorait így fejezi be: „Virgil Mihaiu európai költő és nemcsak az: polihisztor, Ember és Barát.” A műfordító eme megállapítását mi sem bizonyítja jobban, mint a kötet nyitó versei között, talán Mihaiu költői pályája elején megszületett *Eszményi* című verse:

„minden nyelvnek külön hullámhossz jár.
egy hullámhossz közösen mindenkinek:
testvériség,
igazság,
egyenlőség!”

A költő mélyen tiszteli a világ nyelveit és, ezáltal, a világ népeit és kultúráját. Úgy véli, hogy mindenik nyelv megérdemli a neki járó külön hullámhosszát, viszont megállapítja, hogy a testvériség hangján, a lélek nyelvén az igazság és az egyenlőség hangja egy nyelvként is kiejthetővé, hallhatóvá válhat.

Végezetül, de nem utolsó sorban meg kell említenem Beke Sándor rendkívüli tolmácsolói teljesítményét. Műfordításai annyira hitelesek és magyarosak, hogy az olvasónak az a benyomása, hogy magyar irodalmat olvas. Nem véletlen, hisz fiatal kora óta gyakorolja a műfordítás művészetét kimagasló sikerrel. Még nagyon sok ehhez hasonló műfordítás-gyűjteményt kívánunk Neki!

Beke Sándor
Hajnali lovaglás

*Műfordítások
kortárs román költők verseiből*

ERDÉLYI GONDOLAT KÖNYVKIADÓ

Tizenegy mai román költő — magyarul

Beke Sándor: Hajnali lovaglás.

Műfordítások kortárs román költők verseiből.

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó,
Székelyudvarhely, 2021

Beke Sándor 2021-ben új műfordítás-gyűjteménnyel lepte meg az irodalom szerelmeseit. Könyvének címe: *Hajnali lovaglás*, alcíme pedig *Műfordítások kortárs román költők verseiből*. Az igényes munka az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó gondozásában látott napvilágot 2021-ben és tizenegy kortárs román költő alkotásait tartalmazza: **Mariana Bojan, Aura Christi, Gabriel Cojocaru, Ion Cristofor, Vasile Dan, Nina Hoza, Virgil Mihaiu, Marta Petreu, Nicolae Prelipceanu, Petru Romoșan, Adrian Suciu.**

Mariana Bojan (1947–) magára vonatkoztatott ars poetica-szerű verse filozofikus hangvételű:

„Én költő vagyok — lám —, e költemény
kapujánál nyöszörgöm,
húzom az időt, megcsúszom, idegeskedem,
kővé változom,
mint egy jógázó öreg,
szívemet férfiasan mintázom,
hogy azonnal letérdepelhessek
egy fekete bojtorján előtt.
Milyen költő vagyok én, kedveseim?”

(Milyen költő, kedveseim)

A modern és a posztmodern költők egyik kedvenc témája, a magány gondolata több alkalommal is megjelenik a kolozsvári szerző verseiben (*A konyhában*, *Hogyan lettem ház*). A magányból keletkező félelme naturalista módon tárul elénk:

„Egyik este
Ajtómon kopogtatott a Félelem.
Vizelet- és ürülékszaga volt,
Semmilyen köze nem volt a Vershez.
Úgy néztünk egymással szembe,
mint két öreg félvilági hölgy...”

(*A félelem*)

A halál, mint sok más költőnél, Bojan verseiben többször is feltűnik, másik versében egy tavirózsa lett öngyilkos (*Menet közben*). *Tavas* című alkotásában pedig a bárányáldozat gondolatával találkozunk.

„... a halálnak
Nagyon jó emlékezőtehetsége van
Az árnyékokról.”

(***)

„Ma éjszaka egy tavirózsa
öngyilkos lett.
Mint egy madár...”

(*Menet közben*)

A könyv *Aura Christi* (1967–) neves bukaresti költő, a több nyelvre is lefordított irodalmár költeményeivel folytatódik. *Mint egy nagy angyal* című verse egy tibeti szerzetes szemszögéből mondja el a test helyzetét, a menny, valamint a pokol nagy kérdéseit:

„Ne feledd: a test csupán emlék,
valakinek a hihetetlen ujjenyomata,
a világ gyermekkorának élő medrében
 újra megtalált,
melyről bizonytalan, hogy megtudsz
 majd valamit az idők folyamán.

A pokol, mely hamuvá tett, messze van.
Nincs szükséged, csak arra, hogy megtedd
 az első lépést
ezen az egyhangú fennsíkon, a Világ Fedelén.
Tárd szét karjaid. Vegyél mély lélegzetet
és lélegezz úgy, mint a föld a vizek között.
„Eljött az idő” — mondja a tibeti szerzetes,
aki, mint szárnyával egy nagy angyal,
a templom bejáratánál megérint. Közelg
 a te órád.”

A buddhizmus nagy alapelve *Elégia* című művében is felsejlik:

„A szobád megtelik sötéttel,
ami arra emlékeztet, hogy ki voltál
egy másik életedben, talán; lényed felszínén,
 messze,
annyira messze, minden idegen.
Mint ahogy elő van írva, rövidülnek a napok.

Nőnek a másodpercek, erős az éj parfümje,
s a lény leegyszerűsödik a szívre, a szemre,
a lélegzetre.
Kinek az arca körvonalazódik, s mutatja
magát hirtelen?”

A *Ráolvasás* szövege pedig elénk tárja egy másik ember szenvedését a költőben, azt az Istent kiáltó szenvedést, „szörnyű szépséget”, mely a költő testéből elmenni sem akar, de maradni sem:

„Kinek a szenvedése
vert fészket bennem,
és elmenni sem akar,
maradni sem?”

Mely isten kiáltja
testemben fájdalmát,
szörnyű szépség,
izgalmas kvadriga?

Milyen zúgás örvénylik,
darál, nő, vergődik,
mint élet és halál
közt verdeső madár?”

Gabriel Cojocar (1962–) versei elmélkedésre serkentenek, főleg szerelemkereső alkotása érdekeltő:

„a csillagok felé nézve
a szívből indulva
egyedül megtanulod azt,

hogy miként kell szeretni azokat,
akiket meg sem érinthetsz.

...

nem vesztettél el semmit?
nem találtál semmit?
a szerelmet, Istenem,
a SZERELMET.”

(*Szitok*)

Másutt így nyilatkozik szerelmének:

„melletted állok
áthatol egy csillag
ágyat vetettem neked
a szívemből”

(*Hódolat*)

Szerelméhez szól *Ki sem mondvá* és *** (és igen, testedből húsdarabokkal...) című verse is. *Költemény az ég hótorlaszairól* című gyöngyszemében kérdéseket tesz fel saját magának és kedvesének: „hogyan is tudott elevezni / a csillagokig a könnycsepp”, „ebben a szobában hogyan tudnék / védekezni melleid / eszméletlenségétől”.

Ion Cristofor (1952–) *A fekete madár* című versének hangulata ragadott meg. Szép képek sorakoznak benne: a menni készülő Nap, a kislány, a fuvolaszó, a tücsökzene, a felhő, a tehervonat... Kellemes „megfürödni” a meleget árasztó költemény szövegében:

„A nap menni készül.
Egy öreg követ dob
A fekete madár után.

A köztéren egy rekedt nagybőgő, két kislány,
s egy fuvola hangja szól.

A kórház betonlépcsőjén
Egy távoli országból levelet várok.
Az elhagyott ház udvarán zavartalanul
énekelnek a tücskök.

Egy vadrécecsapat az évszak mélabúját
egyik felhőtől a másikig költözteti.

A messziről érkező tehervonat
eszünkbe juttatja a tavakat,
melyekben gyermekkorunkban jó volt
megfürödni.”

Szintén nem mindennapi hangulatot áraszt *A porcelán nő* és *A sárga levelek*.

„Az én házamban egy porcelán nő
Párnaszékben zavartalanul olvassa
Az élet művészete című könyvet.

Este, mikor a munkából hazatérek,
Csupán négy szót sóhajt változatlanul nekem:
„Jó estét kívánok, kedvesem!”

Éjszaka álmomban
— Mint halott karján

Egy csodálatos aranyórát —
Úgy hallok dobogni asszony-szívét.
Még a Hold is visszafordul fényes arcával
A nagy és magányos kikötő felé.”

(A porcelán nő)

Találó a *Korszak-illusztráció* című vers is, melyben a munkások a zongorát kidobták a folyópartra. A kép jellemző a ma emberére, hisz — amint már a szerzőnél korábban említettem — napjainkban az emberek egy része nem értékeli a művészet egyik szakágazatát sem.

A költő egyébként *Egyesek nem szeretik a verset* című költeményében is hangsúlyozza a fenti állítást:

„Egyesek nem szeretik a verset,
Inkább a tésztát s a bort kívánják, amit
az anyóstól kaptak ingyen.
Egyesek nem olvasnak verset,
Inkább megsimogatnak egy kutyát vagy
egy macskát”,

majd — mintha megmenteni akarná a lírát — a költőt, azaz saját magát, az „utolsó” embert hozza ki e műfaj megmentőjeként:

„Csak én simogatom meg a verset, mintha
a vers egy kutya
vagy egy macska lenne.
Csak én rágcálom a szavakat s beszédetől
rúgok be”.

mert — a vers, ez az értékes szellemi kincs —,
csak a világ jótevője, nevelője lehet:
„a versek nem ugatják meg a Holdat,
Nem nyávognak az ajtónál,
És legfőképpen sokkal diszkrétebbek, mikor
besurrannak
Az emlékezet redőli mögé,
Mint egy fehér kiséger a tanító néni
szoknyája alá.”

Vasile Dan (1948–) aradi írószövetségi fiókelnök *Carpe diem* című verse arra figyelmeztet, hogy egy ideje minden nap lassan visszatér. A költő versében arra int, hogy értékeljük az elmúlt idő minden pillanatát.

„Egy ideje minden nap lassan visszatér.
Élj át még egyszer, mondja hízolgón.
Ne felejtse el, mikor kel a Nap. Légy figyelmes
arra, mikor nyugszanak a csillagok.
Arra, mikor a szomszúságtól kiszárad a szád.
Arra, amikor kinyílik a szemed a szemhéjad alatt.
Arra, amikor megfagy a véred a félelemtől.
Arra, amikor hangosan megszólít valaki,
vagy arra, amikor előre hívnak.
Egy másodperc alatt meg is érkeztél, bár lábaid
mélyen megkövültek a földben, a virágzó
tavirózsákkal teli mocsárban.”

A hiányzó egyedülléte című vers egyedi hangjával, kellemes légkörével lepi meg az olvasót. Nagyon hangulatos az üres utca, az apró házak, a kör alakú virágágyak, a kockába csomagolt sötét, a parányi kis

teremtmények. A mű páratlan lelki érzékenységre vall.

„Az utca üres volt, a kicsi házak lehúzott
zsalogáteres ablakai előtt
kör alakú virágágyak nyers virágokkal.
Benn a sötét kockákba volt csomagolva,
a kockák sarkaiban pedig apró kis fehér
teremtmények
nyöszörögtek megbújva, meglapulva.”

Ugyanezt az érzékenységet sugallja a *Téli mese* és a *Semmivé válás*. Kellemes továbbá a *Szemeim kezdtek látni* impresszionista képsora:

„Szemeim kezdték látni
az anyagot, az éjszakát, a szakadékot,
az eget,
a kis lángot, a villámot,
az ismeretlen zöld vérét a fűnek,
a szívet, mely élteti őt.”

Nina Hoza (1975–) *Ikerlelkek* című költeménye szintén megragadja a mai olvasót. A szerző úgy véli, hogy lelki társával „ellentétes pólusok”, „sors-figurák”, „gondolat-fegyencek”, akivel sohasem fogják látni egymást, pedig ő éhsége és szomjúsága, kenyere és bora idegen társának, akinek szemében ő nem más, mint egy „jól elrejtőzött könnycsepp”, lelkében pedig szenvedély és forró szerelem. Mindezek ellenére úgy tűnik, hogy a költő hiába látja a vele rokon lelkű kedvest, soha nem lesz az övé:

„Múlnak a pillanatok, a napok, az éjszakák is
telnek...
Gondolatom méreggé lett, hogy nem láthatlak
többé sohasem;
Hallani sem foglak, nem leszel enyém, s érezni
téged nem lehet...
És szárnyaszegett a repülésem... és
tövismadárrá lettem...”

Az is érdekes, hogy a költő még mennyi mindenről szeretne hallani a „jó estét” előtt: a vadlovak tán-
cáról, az éneklő kagylókról, a hegyi utakról, a zörgő
falevelekről, a különféle illatokról, s még sok min-
denről. Az imádott kedves *Én, nem tudva* című ver-
sében is megjelenik:

„túl közel kerültem
az egymással harcoló hegyekhez,
a hegyek meg kardélet
kovácsoltak belőlem.

...

mindörökké magamon hordom
testemre
száradt véredet!
ha tudtam volna,
hintát építetek a tűzhányóban
a hullámok között,
hogy néha-néha lábad sarkával
megsimogasd
kővé változott testemet.”

Nem hétköznapiak a *Szökés* szép költői képei sem,
az egész versen végigvonul a líraiság:

„mikor szemem sarkát
szárnyával megérintette a sas,
az éjszaka széteszlott a naptárban.

...

de a repülés álma
átölelte a makkot
és fényre tört —
a sas szárnyára helyezett,
s a sziklákon fészket épített nekem.”

Virgil Mihaiu (1951–) *Ráolvasva a kedvest* című versében meghatóan ír az imádott nőről, ragaszkodását ekképp fejti ki:

„Hogy magam mellett tudjalak
keményen féken tartalak”,

másutt egy lány nagyméretű kebleiről ábrándozik:

„A kezek már régóta
bámulatos világűröket dédelgetnek

A szem csupán részleteket derít fel
részcsekéket

Az elmében
egy rendes lány
nagyméretű mellei”.

(*A másodperc megszületése és halála*)

Marta Petreu (1955–) *Nagy szavak* című három soros versében ars poetica-szerű vallomást közvetít

az olvasónak, míg az *Elégia* címűben megjelöli saját magának és társának a pihenőhelyet.

„Gyötört mankói a képzeletnek.
Elkopottak. Bűzösek.
Puha csontjai a költeménynek.”

(*Nagy szavak*)

„A nyíló és becsukódó
ajtók között
mindketten pihenőhely vagyunk.”

(*Elégia*)

Nicolae Prelipceanu (1942–) Adrian Popescu költőtársnak írt remek költeményt:

„Költő úr kérlek jöjj közelebb
és mondd meg nekem mit érzel
hajad miért mered égne és miért
leszel libabőrös
ha meglátsz
kérdelte a zöld szemű halál
miközben a fekete szemű halál
mint bármelyik nő
kíváncsian nézte végig a jelenetet”.

(*Zöld szemek*)

Petru Romoșan (1957–) leleményesen ír körmeinek zöldre festéséről *Elszáradt levelek* című versében:

„Tegnap éjjel megfestettem körmeimet zöldre.
Ma éjjel azt mondom magamnak:
Körmeim még zöldek és egyenként lassan
lehullnak, leesnek.”

A költő elragadóan szól a felettünk lebegő óriások-
ról, a nedvesség sötét urairól, a felhőkről:

„Előjöttek az alázatosak —
sötét urai a nedvességnek.”

(*Felhők*)

Aranyszájú János című versében a feledhetetlen
hitszónoknak állít emléket, aki tulajdonképpen „ha-
lott a saját száján”.

Téli történet című költeményében felbukkan az
irodalmi mű, a vers. A szerző mintha kételkedve, de
felteszi a kérdést, amire jött is egy válasz — nevetés
formájában:

„Megváltoztat valamit a vers?
Megváltoztat valamit a vers? — kérdezte.
Nevetett.
Nevetett csupán.
Fogai jobban csillogtak mint a halál.”

A kötetet záró Adrian Suciu (1970–) szerint a sze-
relemhez és a halálhoz senki sem ért.

„A szerelemhez és a halálhoz senki sem ért.
Bizonyíték erre az, hogy az ember illúziói
a szerelemtől
olyanok, mint az ember illúziói a halálról.

Egész életünkben a rongybabát fésűljük
és elvárjuk tőle, hogy ezt mondja nekünk:
anya!”

(A rongybaba)

A költő egy különleges barátról ír versében. Arról,
aki életedben mindig, mindenütt végigkíséri életedet,
egy olyan „jó barátról”, aki az utolsó pillanatban
majd elárul téged:

„Ő egy asztalnál ül veled és a te szájaddal
issza a bort. A te karoddal simogatja a nődet.
Szemeddel nézi a gyermekeidet. Elkísér
a levegőben, a vízen, a szárazföldön,
amikor utazol.
Tévtudon kényeztet, mint a koporsóját
próbálgató ember.

Azt mondja neked, hogy nem érdemes
felkelned csak akkor, ha imádkozni fogsz.
Arra tanít, hogy az elmélkedés a valóság
állatkertje,
és arra, hogy a világot ne hagyd úgy,
ahogy kaptad.
Még a nyelvtan is egyezik Vele:
ha analfabétaként beszélsz Istennel,
a legszebb mese a párbeszédben elmarad.

A halál egy jó barát, mely egy napon
biztos, hogy cserbenhagy.”

(A barát, aki majd elárul)

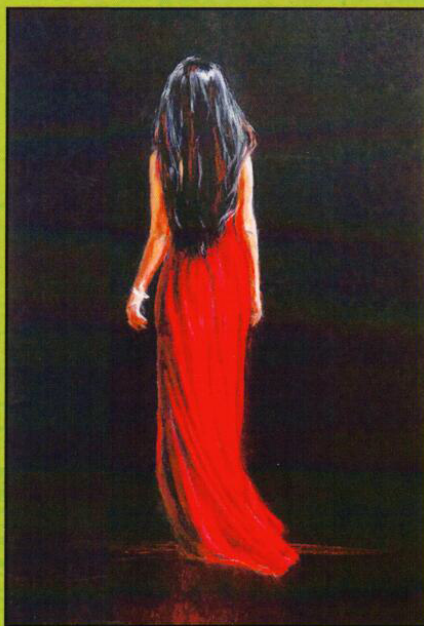
Végül meg kell említenem azt a tényt, hogy a műfordításról eddig rengetegen elmélkedtek. A XX. század nagy költő-műfordító egyénisége, Kányádi Sándor szerint „a vers lefordítása során egy almából kettő lesz anélkül, hogy az első csorbát szenvedne”.

Aki elolvassa a *Hajnali lovaglás* műfordításait, rádöbben arra, hogy Kányádi Sándornak igaza van, mert Beke Sándor műfordításkötete valóságos gyümölcsös kosár. Jó étvágyat kívánok hozzá a szépirodalom fogyasztóinak!

Nina Hoza

A pusztaságon túl

Versek

Beke Sándor fordításai

ERDÉLYI PEGAZUS KÖNYVKIADÓ

Nina Hoza csendes álma

Nina Hoza: A pusztaságon túl.

Versek.

Beke Sándor fordításai.

Erdélyi Pegazus Könyvkiadó,

Székelyudvarhely, 2021

Mindig érdekelt a kortárs költészet s ebből kifolyólag nagy szeretettel és lelkesedéssel ültettem át Ana Blandiana, Vasile Dan, Ioan Dehelean, Iulian Negrilă és még bőven sorolhatnám, hány élő költő páratlan alkotását. Nina Hoza költemény-gyűjteményének címét látva Iulian Negrilă aradi költő magyar nyelvre fordított verse jutott eszembe:

„Vajon mi lehet túl a sötétségen,
Túl a szelíden tündöklő égen,
Túl rajtunk vagy bárki arcvonásán,
Túl az időn, túl a szárnyalásán?

Vajon mi lehet túl a verdeső fényen,
Túl bármely mélyen fekvő gyökeren,
Túl a napon és a csillagokon,
Vágyaimon, gondolataimon?”

(Vajon mi lehet túl)

Nina Hoza költőné neve új név az erdélyi magyar műfordítás-irodalomban. Beke Sándor műfordítónak köszönhetően így az ő neve is ismertté vált a magyar olvasók körében, versei pedig — ezzel a könyvbéli

szerepléssel — elindulhatnak a megismertetés útján. Könyvében (*A pusztaságon túl*. Versek. Fordította Beke Sándor. Erdélyi Pegazus Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2021) a kiadó *Nina Hoza életrajzi adatai* címmel így mutatja be a máramarosi szerzőt:

„Nina Hoza 1975. április 21-én született a Máramaros megyei Szurdokon (Strâmtura). Román nyelv és irodalom szakos tanár, jelenleg a máramarosszigeti Regele Ferdinand Pedagógiai Kollégium könyvtárosa.

2018-ban verseivel szerepelt a nagysikarlói (Máramaros megye, Cicârlău) Vasile Lucaciu Országos Irodalmi Fesztiválon, ahol a kolozsvári Grinta Kiadó gondozásában megjelent *Dincolo de pustiu* (A pusztaságon túl) című verseskötetért a zsűri különdíját nyerte. 2019 szeptemberében a Máramaros megyei Deszén (Desești) megrendezett A Költészet Nemzetközi Fesztiválján ugyanezzel a kötetrel elnyerte a *Graiul Maramureșului* díjat.

Beke Sándor tolmácsolásában költeményeivel szerepelt az *Erdélyi Toll* irodalmi és művelődési folyóiratban, valamint két versantológiában: 2020-ban a Beke Sándor — Ráduly János *Álmodtam, hogy álmodom*. Versfordítások a román költészetből (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely), valamint a 2021-ben megjelent Beke Sándor *Hajnali lovaglás*. Műfordítások kortárs román költők verseiből (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely) című kötetekben.

2020 októberében a Máramarosszigeten megrendezett A Költészet Nemzetközi Fesztiválján az ez évben a Grinta Kiadónál megjelent *Înflorim acolo unde*

trăim (Ott virágzunk, ahol élünk) című verseskötetéért átvette a kolozsvári *Oraşul* című folyóirat díját.

Verseit irodalmi folyóiratok közölték: a *Parnas XXI.*, *Nord literar*, *Caiete Silvane*, *Argeş*, *Alternanţe* (Németország), valamint a *Poezia 2019* című versantológia (Grinta Kiadó, Kolozsvár).

Nina Hoza költészetéről több irodalomkritikus írt, többek között Virgil Raţiu az *Argeş*, Ion Cristofor a *Mişcarea literară*, Noul *Literator* és *Acolada*, Maria Bologa a *Nord Literar*, Geo Vasile a *Caiete Silvane* és Nicolae Scheianu a *Graiul Maramureşului* című folyóiratokban.”

Nina Hoza verseinek zömében szíve választottjáról írt. Szerelmes verseiben leginkább az fáj a költőnek, hogy nem láthatja többé azt, akit megszerezett. Az *Ikerlelkek* című versben forró szenvedély öleli át a lelkét, igaz, mély szerelemről tanúskodnak a lélekből áradó verssorok:

„Az örök kergetőzésben — ketten —
mi vagyunk a nappal és az éjjel...
Tél és nyár vagyunk... ikerlelkek,
melyek nem látják egymást sohasem...
Ellentétes pólusok vagyunk a Föld
végtelenségében,
A szerelem boldogtalanjai, a sors figurái,
gondolat-fegyencek...

Éhségem vagy és szomjúságom,
kenyerem és borom...
Idegen vagy nekem, gazdám vagy,
hozzád tartozom...
Kék fényem vagy, te vagy a fény nekem,

Hidegem vagy és napsütésem...
békém és vétkem..."

Íme hogyan nyilatkozik, ha visszatekint egy-egy elmúlt napra, s szerelmük nyomát meglátja a homokban:

„csak a homokon hagy nyomot szerelmünk.
és akkor,
amikor mindketten
vízzé, földdé, lángokká s szellé
változunk,
a homokszemcsék is kővé változnak!

a víz majd lemossa őket,
a föld gyökeret ereszt nekik,
a szél megcsókolja.
nevünket majd
lánggal írják bele a szemekbe
boldog-boldogtalannak."

(Nyomok a homokon)

Még beszélj... című költeményében is az imádott férfit szólítja meg. A szokásos „jó éjszakát!” előtt még szeretne hallani a vadlovak táncáról, az éneklő kagylókról, a hegyi utakról, a zörgő falevelekről, a sarjadó fűről, mely jázminvirágzaskor szebben sarjad. Hoza gyönyörű soraiban még késleltetni szeretné a lefekvés előtti ébrenlét közös és csodálatos pillanatait:

„még beszélj nekem
arról, hogy tudtad összekavarni

a hortenzia és a mák illatát,
s hogy tudtad behinteni vele
az angyalok szárnyát,
úgy, hogy röptükben nevünket
a felhőkre felírják...

még ne kívánj nekem jó éjszakát!
még beszélj nekem ...”

Jelek című versében csodálatos költői kép kíséretében ekképp önti szavakba fájdalmát:

„boldogtalan óráim
magukba szívták mosolyomat,
azt, amit te hoztál nekem akkor,
amikor kézen fogva a hajnallal jöttél.”

Az *Ének* címűben az elveszett vagy elveszettnek tűnt férfit siratja megrázó költői képekben. Vallja, hogy egyek lettek az esővel, és szomjas gyökerek közé szóródtak szét, a vers végén majd mintha örökre eltűnnének egymástól. A tavasz hiába érkezett meg, az újraszületés csodálatos hangulata mögött ott lapulnak a közös emlékek:

„tavasz van,
hallszik a fű dala,
titkát
csupán én ismerem fel —
egy akrosztichonban
a te neved —
minden égtájon
egy-egy jel...

elmegyek...
lassan elindulok
abba az országba,
ahol az eső
maga után hagyja
a világ négy sarkát..."

A *Visszhangok* címűben közli, hogy szerelmének menedéket adott, mégis együttlétük, történetük nullává zsugorodik.

„csupán *mi* maradunk
és a megfestett
történetünk itt,
a szív ordító falain,
melynek hangja
— ez a süket *kiáltás* —
a kőharang alá
rejtőzik.”

Másutt így vall kapcsolatukról:

„miért keresztelkedtél meg azon az éjszakán,
amikor épp akkor kezdtek hullni a falevelek?
melledre tapadtak
és védtelen maradtál,
én mit sem tudva,
átöleltelek
és áthatoltam a szíveden.”

(*Én, nem tudva...*)

Még ma is benne él az a pillanat, amikor

„nem gondoltam akkor,
hogy egy napon szárnyaid nőnek,
hogy énekem sírás lesz majd,
és visszafordíthatatlan
út lesz az emléked.”

(*Metamorfózisok*)

S talán mert ez a csodálatos emberi érzés a leginkább egy ifjúkori, tapasztalat nélküli kapcsolathoz hasonlított, írja: „Szerelmünk zöld volt”. A természet ölében a „végeredmény” pedig így hangzik:

„de az erdőt belepték
az őszi éjszakák átkai...
testünket kitakarták a falevelektől
és utunkat eltérítették a mezőkön túlra
azokhoz a folyókhoz, melyeket
terméketlen földek választanak szét,
s ahol elvesztettük egymás nyomát...

ma
csak a madarak dalaiban
vagyunk még

és azoknak a könnyeiben,
akik megtanultak
a csillagokból jósolni...”

(*Mese*)

A sokat emlegetett férfi az *Átok* című gyöngyszmében is felbukkan. A *visszhang* című alkotása arra

utal, hogy az ember önmagában kell hogy megkeresse a fényt. A költőnő nem talál utat, mert mindent belepett a sötét, a köd, a füst. A szerző vaksötétben kószál és elveszettnek érzi magát. Mindaddig, míg egy titokzatos hang meg nem szólal és segít neki:

„Keress magadban! Majd meglelheted
A fényt — A fényt az éjszakában!«

És ez a hang gondolatomba ágyaz,
Betakar szent suttogása...
Átölel a visszhang... szent visszhangja
fölemel... utamat előttem kitarja...”

Ez a költemény szinte egybecsendül *Forrás* című versével. Az irodalmár a halhatatlanságot keresi. A mű végén azonban kiderül, hogy a halhatatlanságot nem a külvilágban kell keresni, hanem abban a forrásban, ami saját magában ered és csordogál, s mely olyan, mint egy templom:

„a kútba ereszkedem,
melynek vizéből
heten hétszer ittak
az én őseim.

egyre távolabb van
tőlem a sírás!
egyre közelebb van
hozzám a csend!

*bennem van a forrás,
mert az egyedüli templom,*

*melyet ismerek és elismerek,
az ÉN vagyok.”*

A *Nagymama zsoltára* című alkotásban egy hívő nagyszülő áll előttünk nagy művészi erővel lefestve. Szintén a hit világa jelenik meg *Bocsáss meg, anyám!* című versében.

Ima című alkotása a hit kérdéseit nem egészen bibliai alapon, hanem sajátos költői megközelítésben jelenteti meg:

„az előttem magasló
hegyekért imádkoztam.

...

ma, azonban,
megmérgezett mélységekbe
ásott szakadékokért
imádkoztam,

...

Uram, adj szárnyakat nekem,
ne hallgatásból,
hanem Szavakból!

mert a Szó
lehet
Halál,
Feltámadás,
vagy leginkább
lehet
mindenekfelett
Szárnyalás.”

A bűn hangjában a szerző az előző életére gondol. Bizonyára ő is, mint a budhisták, hisz a reinkarnációban. „Bűnöm lehetett a szeretet?” — teszi fel szinte számonkérően a kérdést.

A költő vallásos érdeklődése eléggé sokoldalú, *A lángok fényében* című versében a görög mitológia istenei is megjelennek.

Nina Hoza kötetét erős líraiság jellemzi. Annyira költőiek ezek a versek, hogy a szó szoros értelmében átölelik az olvasót. Itt elsősorban meg kell emlétenem *Nyári...*, *Az ősz utolsó falevelére*, *Ősz*, *A zsel-nicemeggy*, *Szökés*, *Tavas* című költeményeit is.

„a nyarak virággá varázsoltak,
a fának levél lettem,
az erdőnek meg énekesmadár...

most,
hogy gyermekkorom kútjának
csillogó felszínére néztem,
látom,
arcomon az ősz levelei
elterültek...”

(*Ősz*)

A könyv borítójának fotóját átdolgozta, a belső illusztrációkat készítette *Cristian Moldovan*.

A szerző életrajzi adataiban felsorolt díjak, elismerések, meggyőződésem, hogy jó helyre kerültek. *A pusztaságon túl* című kötettel igazi és nagy költőnőt avathat az erdélyi magyar műfordítás-irodalom!

Köszönet érte szerzőnek és műfordítónak!

Gabriel Cojocaru

A nem látott ajándék

Versek

Beke Sándor fordításai

ERDÉLYI PEGAZUS KÖNYVKIADÓ

Gabriel Cojocar az öröm várótermében

Gabriel Cojocar: A nem látott ajándék.

Versek.

Beke Sándor fordításai.

Erdélyi Pegazus Könyvkiadó,

Székelyudvarhely, 2021

Beke Sándor új kötettel ajándékozott meg engem a közelmúltban: Gabriel Cojocar *A nem látott ajándék* című verseskötetével, melyet maga fordított magyar nyelvre.

A versgyűjtemény a székelyudvarhelyi Erdélyi Pegazus Könyvkiadó gondozásában látott napvilágot 2021-ben. Borítóját Mihai Bara készítette, az illusztrációk Cristian Moldovan munkái.

Gabriel Cojocar remek verseit elolvasva érdeklődni kezdtem a költő iránt. A magyar olvasók a szerző nevével első ízben a székelyudvarhelzi *Erdélyi Toll* című irodalmi és művelődési folyóirat 2018. 3-as számában Beke Sándor tolmácsolásában találkozott először. A folyóirat a továbbiakban is közölte a verseit, szintén az előbb említett műfordító átültetésében. Hogy jobban megismerjük a szerzőt, hadd idézzem a fenti kötetben megjelent életrajzi adatokat:

„1962. november 8-án született Kolozsváron.

Első verse 1978-ban jelent meg a *Napoca Universitară* című egyetemi diáklapban.

Pályája során verseit közölte a *Tribuna*, *Steaua*, *SLAST*, *Luceafărul*, *Astra*, *Familia*, *Literatorul*, *Tomis*, *Nord Literar*, *Contemporanul*, *Ramuri*, *Singur*,

Alternanțe, Actualitatea Literară, Argeș és más lapok.

Első verseskötete 1989-ben jelent meg *4X(4X4) rumanaj poemaj* címmel (Eldonejo Bero Könyvkiadó, Kalifornia, Amerikai Egyesült Államok).

Első, Romániában 1998-ban napvilágot látott verseskötetét, a *Noi, Cameleonul* (Mesagerul Transilvan Könyvkiadó) címűt a Román Írószövetség debüt díjjal jutalmazta.

További verskötetei: *Ce-i pe sus / Ceru-i pe sus* (Eikon Könyvkiadó, 2003), *schimbare de sânge* (Grinta Könyvkiadó, 2017). Az utóbbi kötet 2018-ban elnyerte a Máramarosszigeten megrendezett A Költészet Nemzetközi Fesztiváljának nagydíját. 2019-ben a *Ieșirea din blestem* címmel a Charmides Könyvkiadó gondozásában megjelent könyvét az ez évben Besztercén megrendezett George Coșbuc Országos Költészeti Fesztivál nagydíjával jutalmazták. 2020-ban adta ki *Poeme pentru Esmeralda* (Grinta Könyvkiadó) című kötetét.

1986 és 2018 között 24 versantológiában és irodalmi almanachban közölt, verseit angol, német, francia, eszperantó és magyar nyelvre fordították.”

És most vegyük szemügyre a költő ominózus verseit!

Sokan elgondolkodhatnak Ion Caramitrunak dedikált *Önkiherélés* című verséről. Szintén filozófiai ki-csengésű a *Litánia a szellem-éjszakáért* és a *Járás után tépett maszk* című költeménye.

A *Litánia a szellem-éjszakáért* címűben a költő közli, hogy miközben elgyötört álmokat nyert, az ünnepeit is elvesztette, s mindeközben a mankóval

érkező reggel után a sötétség már nem tehet mást, mint azt — amit már számtalanszor láttunk és olvashattunk alkotók életében —, megszüli a költő egyedüllétét. S amikor ez már megtörténik — bárkinél —, innentől kezdve a szemlélet is változik, és ezáltal megszületik az olvasó számára az a világ, melyben akarva-akaratlanul ő is (tovább) képzelődhet. Az egyedüllét beköszöntésében így jöttek létre ezek a sorok:

„egyesek rizst esznek és annál a templomnál
hajtják le fejüket, mely nem gyógyít;
a csigahéjat összetévesztve
az elefántcsonttoronnyal.
stop,
ez épp
a havazást csalogató
disznók vére...”

A *Járás után, tépett maszk* címűben a szerző behatárolja a történés idejét, éspedig az anyaméhben való tartózkodását, amikor ott szeretett volna még maradni, amikor anyjától könnyimirigyeit örökölte. Itt, ezután — mintha teljesen irányt váltana minden —, írja:

„ahogy a kézben
két végénél fogva
tartanak ezt a gyertyát...”

*nem vesztettél el semmit?
nem találtál semmit?*

a SZERELEM... istenem,
a SZERELEM.”

A görög mitológia dalnoka, az egész állatvilágot elbűvölő hangú hős útmutatása kap hangot az *Orfeuszi tanács* című költeményében, melyben három megrendítően szép lírai darab olvasható:

„I.

az elhervadt falevelek fuvolája: a vágy,
mely kiszámítja a végtelen felületét —
kockázatos bonctan.

II.

cseleszta büntetések, büntetések, büntetések,
kezedben egy ólomszállal
virágzásra serkented a cseresznyés kertet.

III.

harmat hull az égből — méz,
a szív és a gyűrűsujj útján:
ne üldözd a szarvasokat!
ne üldözd a szarvasokat!”

Alkalmi eretnek című versének első része költői
„gyöngyszem”:

„a nyár is úgy vonul vissza,
mint egy édes féreg,
mint az ősz
visszatekintő,
bosszúálló tekintete”.

Vércsere című három részes ciklusa a különféle emberi magatartásokat rögzíti: elvonulni a föld alá, feltenni a kérdést, hogy a fentiek-e vagy a lentiek, az alattunk levők üznek-e el egyáltalán? Az ének pedig, amikor egymásra helyezi a szempillákat, megváltoztatja a vér menetirányát, s kutakodni kezdünk: egyesek a múltba néznek vissza, mások pedig a jövőt fürkészik.

Frappáns továbbá az *Év eleji költemény* s a *Költemény házi használatra*. Az utóbbiból jó, ha az olvasó is megfogadja az intelmeket:

- „1. ne igázd le az érzelmeket
2. az ellenfelet ne becsüljétek alá
3. az időt ne vigyétek vissza”.

Másutt pedig arra utal, hogy akárhányszor mozdul meg a szív, a szerelem, mely mély és igazi, mindössze csak egyszer születik meg. Szintén a szerelem jelenik meg *Szitok (I)* és *Szitok (II)* című alkotásaiban. A *Hódolat* címűben ekképpen nyilatkozik:

„egy más napon s egy
más órában új fényeken is túl
a megmaradt erdőrengeteg
szétszórja és összeszedi
leveleimet
hang nélküli ének
melletted állok
áthatol egy csillag
ágyat vetettem neked
a szívemből”.

Szép vallomások az *Esmeraldához írt* alkotások:

„ez a fény
csak NEKED született
mostantól kezdve
minden évszakot
együtt fogunk szeretni.”

(*Költemény Esmeraldának /I/*)

„felülve a Nagy Göncölre
az Északi-sarkon
megolvasztunk néhány jéghegyet
a TE neved
vérembe vésődött
ezen a csillagászati nyáron”.

(*Költemény Esmeraldának /IV/*)

A *Ki nem mondva* megható szerelmes költemény, szövege megmelegíti az olvasó lelkét: a szerelem óráiban ajkaik mellől számukra szétnyílik az ég, s két szívük egyetlenegy lángban ég tovább. A költő zálogként otthagyja csókját kedvesének.

„mostantól minden nap
azért fogunk sietni,
hogy a holnapi fénnyel
találkozzunk.”

A szerelem s talán a szeretet receptje is így szól:

„a farkasok vérző holdját bekovászolva
az istenek szemét
meglátod az égen
s nem ismered fel őket —

ki küldte
ezt a port fölénk,
mely belepett minket?

kinek kell alá vessük magunkat?

»tűz, tűz —
kiáltotta valaki,
de ez csak
a SZERELEM volt.«

(Költemény varázstalanításra)

Az irodalmi művek szépségét, Gabriel Cojocar
költői nagyságát mutatja számtalan egyedi, találó,
leleményes verssor, megismerés:

„A búskomorság halálát
ünnepli a sötét”

(A nem látott ajándék),

„meszelt tükrökből
ébred a reggel”,

...

„az összes, az összes fa beszélget”

(Reggeli episztola),

„a szó földön lapul, többé nem száll fel”

(*Erőltetett alkímia*),

„szemed széttöri a Napot”

(*Megkésztések*),

„pislákolt a hó szeme”

(*Egyfajta siralmak*).

A fordító Beke Sándor érdeme az, hogy az említett gyönyörű versképeket magyar nyelven is találóan vissza tudta adni az olvasónak. A könyv tehát a költő és műfordító szempontjából is gondos, igényes és tartalmas szépirodalmi munka.

Nina Hoza Gabriel Cojocaru

Hol keresselek?

Versek

Beke Sándor fordításai

Erdélyi Pegazus Könyvkiadó

Nina Hoza és Gabriel Cojocarú könyve

**Nina Hoza — Gabriel Cojocarú:
Hol keresselek?**

Versek.

Beke Sándor fordításai.
Erdélyi Pegazus Könyvkiadó,
Székelyudvarhely, 2022

Beke Sándor 2022-ben ismét felcsillantotta műfordítói tehetségét, hisz két kortárs költő — Nina Hoza és Gabriel Cojocarú — műveit ültette át magyar nyelvre. A jól sikerült közös kötet címe: *Hol keresselek?*, kiadta az Erdélyi Pegazus Könyvkiadó, a kötet borítójának fotóját pedig Cristian Moldovan készítette.

A könyv első része Nina Hoza költeményeit tartalmazza.

De hadd lássuk, hogyan is elemzi Beke Sándor a könyvet kísérő „segédeszköz”-esszéjében a máramarosi poétaasszony költészetét:

„Ha korábbi, *A pusztaságon túl* című recenziómban azt írtuk, hogy Nina Hoza neve az erdélyi magyar műfordítás-irodalomban új név, akkor most azt kell hangsúlyozzuk, hogy ez a név a kortárs román költészet elismert „asszonylírájának” egyik legígéretesebb utánpótlása.

Nina Hoza rendkívüli tehetséggel megáldott alkotó. Költői hangja, érzékenysége, kifinomult líraisága, gyöngédséggel társult egyéni hangja nemzedékének

egyik legtehetségesebb költőjévé avatja. Költészete jóformán egyik művészeti irányzathoz sem tartozik, inkább a posztkommunizmusban életre kelt líra.

Nina Hoza mondanivalója mindig összhangban áll érzéseivel, közlendője a valóság és a képzelet útján jelen időben fogalmazódik meg, papírra vetett érzelmei egyidőben születnek meg átéléseivel. A leírt verssorok igazság-köntösben tolmácsolják a szerző üzenetét, mondanivalóját. Költeményeiben álmovilág-játéknak tűnik az abszolút valóság, mert ma, aki igazat mond vagy ír, az alig elhíhető, az sokszor inkább ábrándozásnak látszik. *A pusztaságon túl* című magyar nyelvre fordított versei is ezt igazolják: a költőnő csalódásai miatt saját testének és lelkének „kibérelte” a pusztaságot: a magánnyal, az egyedülléttel rokon hazát. És ez a valóság! Lelki útja egy sivatagon vezet át. Verssorai hangtalanok, az alkotás csendjében mintha fájdalmat árasztó „festményt néznél” csupán, ahol a költő boldogsága csak „egy árnyék a sarokban”, semmi más.

Nina Hoza hisz Istenben, egyszerűen, őszintén. Imát ír s ezt fel is küldi Istenhez. Másutt őseire emlékezik, akik szintén hisznek a Fennvalóban, zsoltárokat zengnek öreg ajkukon; ha kell, bocsánatot kér, még az anyaméhtől is, ahonnan vétetett. A költőnő még a jóságban is kételkedik, mert számára a jóság is lehet bűn, ha mind csak rossz jön annyi jó után.

Melankolikus hangvételű soraiban nyomokat keres a homokban. Azokat a nyomokat, melyeket a nagy szerelem hagyott emlékül, s melyeket a szél másodpercek alatt elsöpör, megsemmisít. Költeményeiben azt sejteti, hogy a legszebb szavakat ki sem

ejti a száján, de a nagy lelki csendben mégis leírja azokat.

Filozofikus egy-egy verse. Az időben — a múltban s a jövőben is — otthonosan kalandozik. Remél, és időnként az idő gyeplőjét meg-meghúzza. Szavaival földre buktatja az időt, s míg ez föláll, a közös ébrenlétért az esti beszélgetést a szerelmével egyre csak hosszabbítja. Ha reménykedik, vagy kételkedik, hosszú utat képes megtenni: megjelenik lírájában az ég, a Göncölszekér, a séta a csillagok között, a Mennyrszág. Ha mesél, akkor is igazat mond: az erdő sűrűjében, a fák között mellette ott van az ő szerelme is — testüket a mesebeli falevelek betakarták.

Költeményeiben nem csak az égi világban kalandozik: nagyon fontos számára gyermekkorának a színtere is. S ha már itt vagyunk, hadd tegyem szóvá azokat a verseket is, melyekben — mintha naivan — a gyermek szemével fürkészi a világot, a történeteket.

Szerelmes versei is annyira érzékenyek, mint az érett pityang: az első szélfuvallatra „ejtőernyő-termései” mesés „égi útjukra” elindulnak. A virágok szerelmese is a költőnő: virágverseiben — lelkiállapotainak megfelelően — mindig más és más virágnak képzelet és érzi magát.

Nina Hoza szókészlete gazdag és közérthető: szavakba öntéseiben, a ritka öröm aurájában szépen ragyog bennük az őszinteség, s az ártatlanság. Szimbólumokkal él, titokzatos, sebezhetően romantikus, költői képei elevenek.

Az imádkozó költőnő versvilága szépen visszhangzik a lélekben: »Uram, adj szárnyakat nekem, / ne hallgatásból, / hanem Szavakból!« ...És Isten meg-

hallgatta őt, megajándékozta szép szavakkal, hogy hittel és sok szeretettel majd leírja azokat, hogy magányában elénekelje őket a költészet szépen csengő hangján.”

Nina Hoza *A viaszvirág* című versét máris szokatlan képpel indítja. A teremtető Istent látjuk magunk előtt, aki gyermekkorában tanult meg írni, végigkarcolta a költőnő tenyerét:

„kezdetben
egy nagy kört rajzolt,
s így minden vonalat lezárt,
hogy ne tudjak szabadulni a sors kezéből.

balra,
jobbra
a nap s az éjszaka
tükre ringat
és emelkedem
és ereszkedem,
hogy megismerhessem
szentjeimet és halottaimat...

...
milyen összekuszált
térkép mindkét tenyerem!
Isten még mindig
írni tanul gödreiben!”

A *mályvában* a szerző életének magányos periódusára emlékszik vissza, ahogy harmatcseppeket ejtett arcára, fülbevalókat helyezett fülébe, hársfavirágokat, nyakláncra négy csillag volt, hajába fehér mályvavirágot tűzött, így az egész világot a sajátjá-

nak érezte. A vers csupa kellemes hangulat, valódi öröm nemcsak a szerzőnek, hanem az olvasónak is:

„amikor egyedül voltam
hajamba fehér
mályvavirágot tűztem,
s akkor az egész világot
magaménak véltem.”

Ugyanílyen hangulatos *A cseresznyevirág* minden sora is:

„fehér szirmaikkal még sokáig
havaztak rám a cseresznyefák,
mindaddig,
míg a cseresznyésben
mezítlábas gyermeknek
álmodtad magad,
csak azért, hogy megtalálj:

*egy meghasadt szívű
szétomlott babát,
s az összekarmolt homlokot,
mely átélt megannyi hóhullást.”*

Nagyon érződik, hogy női költővel van dolgunk, hisz a cseresznyevirág s a tavirózsa mellett a kötetben megjelenik a hóvirág, a tulipán, a zsálya virága, a hortenzia, az írisz, a szamóca virága, a kamilla, a margitvirág, a bazsarózsa, a gyöngyvirág, s a fehér orgona is. Az alkotó a szebbnél szebb virágok megjelenése által csodálatos módon tudja ecsetelni saját hangulatát, gondolatait, szándékait, érzelmeit. Azt

is mondhatnánk, hogy a sok szép virág művészi fogás érzékeny gondolatainak kifejezésére:

„mondd,
gondoltál-e valaha arra,
hogy egy napon
majd úgy alszol el,
hogy közben a hortenzia
fehér virága simogat?

annyiszor megálmodtam
ezt az álmot!
fektesd tenyerem párnájára homlokodat...”

(*A hortenzia*)

* * *

A kötet másik szerzője Gabriel Cojocar. A nemzetközi hírnévnek is örvendő költőnek csodálatos szerelmes versei uralják e kötet második részét.

Beke Sándor kíséző esszéjében pedig ekképp ajánlja Cojocar költészetét:

„Gabriel Cojocar kolozsvári költő filozofikus, rendkívül esszencia-irányú költészetében a test és a lélek örök viaskodása, a lélek szabadság- és feltörési vágya, szabad megnyilvánulási szándéka lappang a korlátok nélküli, akadálymentes szféra felé, ahol szabad madárként szárnyalhat a lét atmoszférájában. E szándék — önmérsztő munkája közben — látomásokat szül, néha borzalmas képeket, világítélet-szerű gondolatokat, így ütközik — tiltakozásképp — a lélek a korlátokkal teli valóság sötét falainak. Köl-

tői világa ezért nem rémületmentes, a költő bölcs, tudja, hogy a testet Isten teremtette, és nem fordítva szól e jelenség, nem a test teremtette a világot, s az Istent.

Gabriel Cojocarú a hétköznapi élet rút pillanatképei között keresi az utat a válaszokra, lelke itt — ebben a minden rosszal fűszerezett és megáldott életjelenségek között — vergődik végig a verssorok között. Érzékeny költői világa választékos, sokszor nyers, de mégis líraian szókimondó, képei néha fájdalmat okoznak, régi, már elfeledett életérzéseket támasztanak fel az olvasóban. Észrevétlenül újra átélésekre készítetik e versvilágban kalandozót. Szövegeiben az élet apró, de kényelmetlen jelenségeit felhasználva tulajdonképpen nem tesz mást, mint azt, hogy folyton a lényegét kutatja, az utat, a választ a jelenségek feltárására és megoldására. Így válik szét versében a tisztulni készülő lélek a nyers valóságtól.

Világlátó költeményeiben sorjában, kíméletlenül tűnnek fel a választ kereső kérdések, a megoldásra váró állomások, melyeket mintha csak azért építene, hogy kiborítsa ide csalódásainak, lelki szenvedéseinek a kosarát. Szövegei útbaigazítóak, úgy tűnik, hogy intellektuális lírája mintha csak a művelt olvasót keresné, mégis közérthetően fogalmaz: verseiben az egyszerű olvasó is megérti a mondanivalót, s megtalálja felvetett kérdéseire a választ.

Szabadon ecsetel, kifejezésmódjában nem ismer korlátokat s bármilyen határt. Költészetében állandó izzás, forróság uralkodik, a félig-meddig kialakult harmóniát sokszor felváltja a merev, kíméletlen szókimondás. Lírájában a költő majdnem mindig egy-egy épület előtt áll, és mindig ennek az épületnek a

lebontására készül, elemeire bontja, így elemzi az általa kutatott világ jelenségeit, az érzéseket, melyekből ez az épület összeáll. A költő a „levetkőztetett” rideg, mindennapi világot idézi, mely szövegeiben sokszor sivár, sivatagi és istenektől mentes. De mégis, néhol, a szerző érzékeny lelkében szétszerelt épület alkotóelemei közé — ebbe a szürke világba — mégiscsak besüt a napsugár. Az összekuszált világ ábrázolásában az olvasó is megtalálja a költő által felvetett kérdésekre a választ, a lelki „útbaigazítást”. Így okul s éli át a bölcs verssorok között testével a meleget, s a fényt, amit szemével is láthat.

Szerelmi költeményei — a többi versekhez képest — több reményt sejtetnek. A szeretett nő keresése ebben a költészetben meghozza érett gyümölcsét: a változatos költői eszközök által megkoronázza szép, páratlan szerelmi líráját.

Gabriel Cojocarú költői képei mozgalmasak, színesek, látomásos, majdnem minden alkalommal megérinti a lelkeket. Kifejezésmódja néhol ironikus, lázadó, de stílusa, hangvétele, látásmódja tartásos, egyenes gerincen áll: a XXI. század művelt olvasójának szánt olvasmány. Költészete egy igazi keresztretjtvény, mely könnyen megfejthető, s melynek megértéséhez, megfejtéséhez a költő gyönyörű képsorokkal, elegáns nyelvezet kíséretében ő is segít és sejtelmesen magyaráz.

Ha a költő ebben a finom-vegyes, tragikomikus világban elfáradva s megbékélve a szavak hazájában kiírta s kibontakozta magát, így búcsúzik pillanatnyilag, s zárja e sorok írójának tolmácsolásában *A nem látott ajándék* című könyve kapuját: »HÖLGYEIM ÉS URAIM / TELIHOLD VAN. / Szép álmokat!«

Gabriel Cojocarú a kötetben található verseiben igen meghatóan vall szerelmet az imádott nőnek:

„jobb válladon várlak,
ott várlak, kedves...
bal válladon
gyűlnek a csókjaim,
a csókjaim ezer számban
— több ezer jázminvirág,
pont a szíved mellé
egy agyagcsillagot ültettem!”

(* * *)

A költemény Esmeraldának című egész versciklusán végigvonul a líraiság. Napjuk átsuhan az éjszakán, egyik lélek a másik lelken, s amikor a testek is elfogadják egymást, tulajdonképpen az újat, az egybeolvadást s a meglepetést fogadják el, ezután pedig

„... a mellei is
ünnepek
és meleg teste
hív engemet
mikor a boldogság
— akár a Hold —
az égen túl
kettéválik az égen

és kezdetől engedélyt
kérek majd
és ajkaidtól jóváhagyást
kérek majd
hogyan tartósan

mindvégig tanítson
szüntelen.”

(Költemény Esmeraldának /III/)

A *Költemény csupán Esmeraldának* is csodálatos költői képekkel fejezi ki a nő iránti érzelmét, ama forró vágyat, hogy egész életében az övé legyen.

A költő az egész szívét átadta szerelmének, utakon túl és órákon át átöleli a kedves vállát, mindaddig, míg a fák is megérezték testükön a leveleket s a kibomló virágokat, s míg a Nap is „egy termékeny fájdalomban / elüldözte méreteit”.

„mint a méz
ízét nem ismerő
méhek,
ha egy tálcára
teszem
a szívemet,
...kívánnád-e,
hogy csak a *szívem*
legyen aranyból?”

(Rejtvény)

„és úgy gyógyította meg
sebeimet
akár a só
a vizet
és a tejet
állni hagyni
az újjászületett leveleket

s az apróra nőtt
virágokat

a zsenge fű
a közelből a távolig
s a mi napunk
egy könyvben megszületik”.

(S mert tavasz volt, Esmeralda)

De Cojocarú tudja azt is, hogy a nő az, aki életének
cél és értelmet ad:

„a hajnalhasadásból
úgy kortyolgatok
mint egy napkútból
miközben
szemem előtt
több mint
száz olyan dolog
létezik, amiért
látom érdemes élni,
mindenek előtt
ott vannak a te ajkaid,
Esmeralda.”

(Minden nap)

Másutt, mielőtt Esmeralda gyönyörű szemeivel
szembesülnénk, a költő felteszi a kérdést: „vajon tud-
juk-e még / hogyan kell meghatározni / ezt a töré-
keny bizalmat / s — az időt várva — / mennyire tud-
juk / eltávolítani tőle / a hallgatást”.

„mikor a gondolatok között
barangolunk
kezedben
kibomlik a világ
s a kozmosz keblén
kinőnek
a boldogság fái

*igaz-e Esmeralda,
hogy a te szemeid
saját maguktól költöztek be
az én lelkembe?”*

(Helyreigazítási ima)

Szép verse a *Költemény az érzékek altatására*,
melyben a költő az éjszakát beszélgetni hagyja, a sötétet, mely őrizni fogja mindörökké titkaikat:

„és valóban láttam
egy ablakon keresztül
mintha ebben a században
egy évszázaddal régebb
miként fent
ég-szomját oltja egy madár

engedjük az éjszakákat
cseverészni
— beszélni fognak majd...?
és akkor sem
fogjátok megérteni
simogatásaink

rejtett
titka.”

Megkapó *Kántálás Esmeraldának* című lírai gyöngyszeme. A művész szerelméért mindent megtenne, a tengereket is felborítaná, a Holdat is átalakítaná, csakhogy maga mellett tudja a kedvesét:

„Több ezer forrás
halad át TESTED közepén
mit erdők olvasztanak meg
mit csak ők tudnak ledönteni

s mert
szeretlek
én felborítom
a tengereket
s mert vagy
újra felfedezem
a színeket
s mert
együtt vagyunk
más Holdat
kovászolok
belőled!

»jázmin levelecske
mindenki tudja, hogy szeretlek

babér levelecske
az én aranyvirágom, Esme!«

Végül meg kell említenem a kötet mindkét versanyagát, melyet Beke kiválóan, gazdag szókinccsel és nagy-nagy formagazdagsággal tolmácsolt. Hiteles és művészi átültetéseivel újra elbűvöli a magyar olvasóközönséget.

Vasile Dan

Az aranyárnyék

Versek

Beke Sándor fordításai

ERDÉLYI PEGAZUS KÖNYVKIADÓ

Vasile Dan aranyárnyéka

Vasile Dan: Az aranyárnyék.

Versek.

Beke Sándor fordításai.

Erdélyi Pegazus Könyvkiadó,

Székelyudvarhely, 2023

Aki a krisztusi szeretetre, kölcsönös megbecsülésre, tiszteletre tette fel a lelkét, az már itt a földi életben elnyeri jutalmát. A költő, író, irodalomszervező Vasile Dant is ebbe a kategóriába kell sorolnunk. Nem véletlen, hisz 1993-ban megalapítja a Romániai Írók Szövetségének aradi, bihari és hunyadi megyék tagozatát, melyeket ma is nagy szeretettel, odaadással, hűséggel és vitathatatlan szaktudással pásztorol.

A neves irodalmár 1948. május 8-án született a Maros megyei Maroskecén. 1972-ben tanári, 1985-ben újságírói szakképesítést szerez. Az írószövetség *Arca* című folyóiratának alapító-szerkesztője.

Hús román nyelvű kötetet helyezett le az olvasók asztalára, de megjelent magyar fordításban is Balázs F. Attila és Regéczy Szabina Perle tolmácsolásában. Számos rangos irodalmi díj birtokosa. A teljesség igénye nélkül megemlítem a temesvári, az aradi írószövetség díját, a müncheni *Observer*, a nagyváradi *Familia*, valamint a szatmári *Poesis* díját, de magas állami kitüntetésben is részesült Emil Constantinescu és Traian Băsescu államelnökök jóvoltából.

Jelenlegi, 2023-ban megjelent kötetét Beke Sándor ültette át magyar nyelvre. Címe: *Az aranyárnyék*, kiadója pedig az Erdélyi Pegazus Könyvkiadó.

Beke Sándor postai küldeményében a könyvet kísérő esszéjében e sorokkal méltatja és sorolja az aradi szerzőt a román költészet nagyjai közé:

„Ha be kellene sorolni az aradi Vasile Dan költészetét valamelyik művészeti irányzatba, két biztos és konkrét adatot sorolhatunk fel: az echinoxizmust és a posztmodernizmust. A két irányvonal egyvelege és hullámhossza között mozog ez az igen értékes életmű. Vasile Dannak saját hangja, saját stílusa van. Ez a tény vehető észre az első versétől az utolsóig. Mindennapi témájú, hosszabb lélegzetű költeményei vagy épp rövidebb lírai szösszenetei is a végkifejletben drámai helyzeteket, szokatlan hangulatot, ellenkező érzéseket hoznak létre. Mondanivalóinak eredményes közléséért többször folyamodik prózaisághoz és költői ismétléshez. Verseiben a közönséges valóság jelenségeit dolgozza fel, s mire az olvasó, a szöveget betűző célszemély észrevenné, a költemény végén már irányt vált, tragizálódik a történet. Érdekes szöveg-felépítési technika! Így, üzenetei hamar váltanak sávot, s már-már az olvasó azt hinné, hogy a feldolgozott téma kimerült, hirtelen a nyugalanság leple jelenik meg a mű fölött.

Vasile Dan költői eszközeivel lendületesen halad a szövegben, sokszor csipkelődően ironikus vagy öniro-nikus, de ezt a magatartást soha nem viszi túlzásba. Jól ismeri a szavak súlyát, gondolati lírájában aprólékos, titokzatos, diszkrétan, észrevétlenül, rejtve sugall. Témáit annyira felhevíti, hogy forró bensőjéből égő rőzseként jut ki a szó. Szövegeiben hirtelen történnek az „időváltozások”: a világi képek hamar átváltak szentté, a nyers valóság pedig pillanatok

alatt álomarcot ölt magára. Intelmeit is közérthetően közli, nem kertel, köznyelven üzen a különböző rendszerek emberének.

Az emlékek színtere fontos zarándokhely a költőnek. Feltöltődni sokszor visszatér ide. Gyermekkori élményei fontos szerepet játszanak költészetében. Ilyenkor érzékenyebben közli mindazokat a mindennapi emlékképeket, történeteket, melyeket mindannyian valamikor megtettünk, átéltünk. Magyar fordításban megjelent kötet címadó versében például rendkívül szép és humánus üzenetet közvetít: a napozó kígyó fölött megjelenik egy gyermek árnyéka. A gyermeké, azé, aki nem más, mint gyermekkorában maga a költő. A gyermek árnyéka aranyból van, aranszínben terül el a kígyó fölött. A jó a rossz fölött. A sok karátos győzelem színe ez, melyre — megvallom — mindannyiunknak szüksége van. Hogy jók legyünk, hogy legyőzzünk minden rosszat, mely megkeseríti az életünket.

Vasile Dan senkiéhez sem hasonlítható eredeti hangjával modern költészetet teremt. Ez az őszinte művészet egy értékes aranyárnyék a mindenkori Ember fölött.”

Már *Az aranyárnyék* első költeményei is magukkal ragadnak. A költő verstechnikájában a váratlan, érdekes fordulatok, ötletgazdag megoldások rendhagyóak:

„Ma fog érkezni a holnap
ma kidugtam az ablakon a fejem
ma egy aktot rajzoltam

mint mindig mindenünnen áramlott
a zene
megállítani nem tudta
az a felkészületlenül érkező esteledés
tágra nyílt szemek
egész életemben tudtam a neved
épp most felejtettem el.”

(Ma érkezik a holnap)

A múlt, jelen s jövő páratlan egyvelege *Az utazás* című művében jelenik meg. Más verseiben felsejlenek a mai modern kifejezés mód vívmányai is:

„A laptop billentyűje futóhomok
s ezek a rovarok, melyeket a sehonnan
fújó esti szél magába szippant.
Naponta négy fal között egy-egy
olyan új verssel kábítom magam,
melyet önmagamnak írok
s olvasok el.”

(Tavaszi napéjegylenlőség 2020)

Vasile Dan világosan tudja, hogy a mai ember nem szívesen olvas költeményeket. Őszintén vallja, hogy ő nem az olvasóközönségnek ír, hanem csak önmagának. A vers sorsa, helyzete, rendeltetése, helye *Az utolsó olvasó* című munkájában is megjelenik:

„A világegyetem utolsó olvasója voltam.
Épp a világegyetem utolsó költeményét
olvastam.

Azt, melyet mindvégig egy színtelen
tintával jegyeztek.
A törtető szél mind a négy tájékról
sötétséget jelzett.
Hullócsillagba fújt.
Mi pedig mélyen aludtunk
— még mindig várakozva —,
mint egy anyaméhben.”

Elkallódott kézirat című alkotásában is a költeményről olvashatunk:

„egy bizonyos kor után jó
hogyan elkallódtass egy-egy kéziratot
a többi papír közé
hogyan majd meg ne találj soha.

egy falevél a levegőben.”

Szintén a versről értekezik az *Óra* címűben is.

„Egy idő után visszatérsz
és mindent elváltozva találsz.
Néhány elhervadt mint a kakukkfű
az agyagból készült bögrében
az asztalon.

Mások meg kihajtottak.
Még bizonytalan fajok.

Csupán ő a rég megírt költemény
maradt érintetlen.
Egy kialudt tűzhely
hidegebb bárminél

bármivel lehetne
mérni.”

A költő *Régi tanítómese* című költeményében is fel-lelhető, csak más kontextusban. Másutt az irodalmár alvajáróként tárul elénk (*A költő egy alvajáró a háztetőn*). Vasile Dan azt a modern elméletet vallja, hogy a költő által megírt verset az olvasó alkotja meg. „Egy olyan verset írok, / melyet nem én alkottam” — kezdi, majd így folytatja: „Valaki más jön majd és elolvassa / — a nagy ihlettel áldott — miközben megalkotja” — fejezi be *Karma* című versét.

A versírás, a tulajdonképpen ösztönös alkotókedv a *Semmivé válás* című költeményében is felvillan:

„Lehet, hogy holnap írok egy
új költeményt.
Ma beteg vagyok.
Minden elpusztul.
Az eszmék a könyvekben, akár
a piranhák a vízben.
Saját húsom morzsaléka
az ujjaim között.
Míg kielégülnek.”

A *Mese* című költeményében arról ír, hogyan érlelődik meg benne hallgatása által egy igaz történet.

„Azon a napon semmit sem beszéltem.
Majd a következő napon sem.
A többi napon se jártattam a szájam.
Ma sem.

Bennem érik egy igaz történet.
A megíratlan.”

A halál — a költők mindenkori nagy kérdése sem kerül el a szerző figyelmét:

„a halál mindig fehér.
vakító.
egyesek hátukon életrajzi hátizsákjaikkal
csak a himaláján találkoztak vele.
mások, ellenben, nagyon közel, álmaikban,
és tanúskodtak,
meggyújtottak egy gyufaszálat,
rövid sercegés
egy vendégszerető szobában.”

(A halál mindig fehér)

Merész, bizarr költői képek, szokatlan képzettársítások teszik színesebbé, gazdagabbá a költő írásművészetét. A CV-ben pedig korunk rettenetes betegsége, a koronavírus is felbukkan:

„Holnap majd megírom a mai költeményt.
És mit hiszel, mi történik, ha a kulcs lyukán
belenézel a tegnapi napba?
A tejfogak kihullnak
a *Tiszta ész kritikája* első olvasásakor.
A kicsavart fej olyan, mint az apokalipszis
vasárnapi olvasmánya.
Melyben összekulcsolt kezed
lemossa magáról a koronavírust.”

Nagyon költői *A legjobban a vizekre írnak a felhők* című verse:

„A legjobban a vizekre írnak a felhők
háborúkat, otthoni drámákat, szemtelen,
erotikus jeleneteket,
ismeretlen hieroglifákat,
egyelőre mindegyik egy-egy nem létező állat,
lehet, hogy holnaptól, lehet a tegnaptól.”

Később az élet nagy kérdései is megjelennek a *Később is van élet* című versében. A költő a kilenc éves kislány szemével láttatja az idő múlását, ezt a kíméletlen jelenséget:

„Később is van élet suttogja az egyre
könnyebben lépdelő
nagyapjának a kilenc éves kislány
hirtelen a magasba röppen egy oxigénnel
teli léggömb
mint egy vékony zeppelin mely földet
alig érintve száll
ajkai közül kihull egy fűszál
mint egy nedves zöld cigarettaszál
egy szál fehér cérna sétatbot melyre
kényelmesen támaszkodik rá
mintha egy átlátszó esernyőhöz lenne kötve
mit hirtelen a szél fölránt
ma színes léggömbökkel teli az ég kiált fel
a kilenc éves kislány
milyen ünnepnap
milyen egyetemes nap a szépkor.”

Álom és valóság varázslatos keveredése olvasható *A feketerigó* soraiban. A szerző belső udvarát mutatja be a versben, azt az udvart, mely már nem is létezik, csak az emlékezetében.

„Hallgattam
a feketerigó énekét.
Udvaromban egyedül
ő rakott fészket.
Elfelejtettem mondani,
hogy a feketerigó nem létezik,
csak az emlékezetemben.

Belső udvarom csak pár lépésnyi
s azok is apró lépések,
melyeket valaki figyelmesen méreget.
Visszafele eggyel több.”

Az ajtófélfában a múlt erősen áttételes formában áll előttünk. A versben feltűnik a gyermekkor, az az idő, amikor a gyermek már alig várja, hogy felnőjön, hogy nagy legyen, nap mint nap az ajtófélfához áll és így méri magát mindaddig, míg saját magáról is megfeledkezik:

„gyermekkorom óta reggel a házból kijövet
az ajtófélfához állva elkopott élű ceruzával
vékony fekete vonalat húztam a fára
így mértem a magasságomat.
mennyit is nőttem
egy éjszaka alatt?
egy hét alatt?
egy év alatt?

mindaddig míg megfeledkeztem magamról.
az ajtófélfá most is ott van a helyén.
csak a vékony fekete vonalak lettek
vékonyabbak
színtelenebbek
körvonalaik fakultak.”

Az *Újév* című pedig annyira élhető, hogy az ember
szinte mindent átél, mindent érez:

„Az év első napja vizes.
Úgy tűnik, hogy fény helyett hamu hull
a tavakra, a házakra.
Mindezekre — mint egy kontaktlencse —
az ég hull.
Egyáltalán nem érzed a feszülten várt
őszrobbanást,
a vérnek a rajtját,
a szél élesen sípoló hangját,
mely csak fokozza a szikrát
Isten szájából.”

A mai verseket — ahogy általában a modern irodalmi alkotásokat — nemcsak érteni, hanem érezni is kell. Ezt mutatják *Vak*, *Ének*, *Ráolvasás*, *A szabad beszéd*, *Homok*, *Hamu*, *Papír*, *A természet dicsérete*, *Az élet hajnalban*, *Kék virág* című művei is.

Az olvasó nem tudja konkrétan, hogy a szerző mire gondol, milyen ihlető körülmények, milyen lelkiállapotok szülték meg a verset, de remek képei, megoldásai sejtetik, éreztetik azt és segítenek rávilágítani a mondanivalóra.

Nagy költői tehetségről tanúskodnak *A hiányzó egyedülléte* sorai. A vers annyira eleven, hogy az olvasó mindent maga előtt lát és azonosulni tud az apró kis teremtményekkel:

„Az utca üres volt, a kicsi házak lehúzott
zsálugáteres ablakai előtt
kör alakú virágágyak nyers virágokkal.
Benn a sötét kockákba volt csomagolva,
a kockák sarkaiban pedig apró kis fehér
teremtmények
nyösörögtek megbújva, meglapulva.”

Megható továbbá a gyermek születéséről írt *A szív valahol fent dobog* című költemény:

„Megérkeztél, pedig el sem mentél.
Lejöttél, pedig a föld fölötted volt.
Kiáltottál, pedig a nyelved
az ijedségtől már el volt vágva.

Kezet nyújtottál, pedig odaszegzett volt.
Véred többé nem lüktette
tested homokját.

*Nézd,
mert engem követsz,
előre látlak.”*

Szép a *Szemeim kezdtek látni* impresszionista képsora. A költő itt jelzi, hogy látni kezdte az anyagot, az éjszakát, a szakadékot, az eget, s még annyi mindent. Nem mindennapi mű a *Carpe diem* című alko-

tása sem. Viszont mély olvasói elmélkedésre serkent *Lent* című verse is: a szőlőföld szeretetére int és a nagyvilágból való hazatérésre.

„A fekete haj olyan, mint a kiégett fű.
A föld pedig,
mint álmában vedlő állat.
Az álomban ott pang sárgán
a fény is.

Térj haza.
Még akkor is, ha tudod,
hogy az otthon az itt van.
Ott van.
Fent van.
Lent van.

Térj vissza.”

Beke Sándor most is, mint mindig, remek műfordítói munkát végzett. Átültetéséről önkéntelenül eszembe jut Maria Banuş román költő és műfordító elmélete: „Mily sorsunk van nekünk, szegény tolmácsoló költőknek. Ismeretlen katonák vagyunk. Megsebezve a harcban, melyet a vers megnyeréséért folytatunk. Tökéletes, de lehetetlen ölelkezésről álmodozva. Minden győzelem diadal, de seb is egyben.”

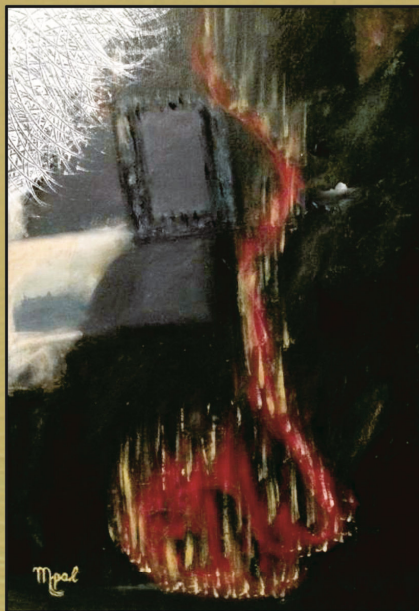
Aki elolvassa Beke Sándor fordításait, rádöbben arra, hogy a román költőnek igaza van. A műfordítás csakugyan egy tökéletességre törekvő, de egyben lehetetlen ölelkezés a verssel. Tökéletességet akar, de lehetetlen is, hisz teljes fizikai képtelenség egy irodalmi művet tökéletesen átültetni. Mégis Beke Sán-

dor csodálatosan ölelkezik a verssel, mert az eredeti írásműveket ismerve el kell ismernem, hogy fordításaiban minden szó és kép, minden szöveg igazán a helyén van. Beke nemhiába a kortárs irodalom egyik legtehetségesebb műfordítója is.

Maria Pal

Színes maszkok

Versek

Beke Sándor fordításai

ERDÉLYI PEGAZUS KÖNYVKIADÓ

Maria Pal színes maszkjai

Maria Pal: Színes maszkok.

Versek.

Beke Sándor fordításai.

Erdélyi Pegazus Könyvkiadó,

Székelyudvarhely, 2023

Néha előfordul az emberek életében, hogy nem vállalják véleményüket, elképzeléseiket, igazi énjüket, ezért kénytelen-kelletlen maszkot öltenek. Talán ebből a gondolatból kifolyólag vettem ilyen érdeklődéssel kezembe Maria Pal *Színes maszkok* című verseskötetét, mely Beke Sándor fordításában Székelyudvarhelyen jelent meg az Erdélyi Pegazus Könyvkiadó gondozásában, 2023-ban.

De lássuk hát, hogyan, milyen esszé értékű szöveggel ajánlja figyelmembe Beke Sándor Maria Pal költészetét:

„Maria Pal költői énjében opál maszkon keresztül fürkészi a különböző ember-kategóriákkal benépesült világot, a mindenkori s mindennapi lelki jelenségek karneváljait. Költészete kétértelmű. Versei elméldések, titkok lírai tanulmányai. Költeményei a titkozatosság köntösében születnek meg, kifejezőmódját ez a szemlélet jellemzi. Sok helyt egyes szám második személyben közvetít, de mindenkihez szól. Szürrealista szövegeiben fontos szerepet játszik a természet, az élővilág, mely szükségszerű alkotóeleme szellemi kibontakozásának. Tudatalattijából a művész látószövegével emeli felszínre a kínos mondanivalót. Költésze-

te csodálatosan merengő és színes, akár a festmények vászna, s a végkifejlethez vezető költői eszközök útján rendkívül pontos. Mondanivalójának értelmezése közben elfáradhat az olvasó, művei utólagos benyomást keltenek, olyant, amikor a megfejtett titokzatosság miéjtjére megtalált válasz némi lelki megnyugvást »okoz«.

Maria Pal költészetében arra figyelmeztet, hogy az ember ne surranjon el a köznapi dolgok, egyszerű jelenségek mellett, csak úgy, hanem vegye szemügyre is azokat. Felszínre törő, metaforáktól színes világa sokszor félelmetes, lidérces, szürke, nyomasztó, olyan mint egy rossz álom, de nyelvezetének, költői képei-nek olvasóra nehezedő súlyában mindig van egy »vég«, egy »elég«, ami egy tanulságos és egészséges ébredéssel egyenlő. Szövegei gyógyterápiaként hatnak: az olvasó még jobban megismerve a félelmet megbarátkozik vele, s megszabadul ettől az őt kísértő érzéstől.

Költeményeit koncentrált kultúra uralja, szövegei szokatlanok, de hűen követik a lelkiállapot idejét, korát, mintha egy késő középkori költő közvetítené — mára is érvényes lelki sötétségben — a kíméletlen világot, barbárságot, misztikumot, a modern »eret-nekek« hittelen világát, az elhidegültséget, s mind-azt, ami a szellemi, erkölcsi elmaradást jelenti. Költői nyelve szokatlan is néha, de változatos, dinamikus hangsúllyal teli. Szenvedés, misztérium, elmúlás, szomorúság, nyaktiló-állapotok uralják ezt a világot, melyek a szövegek csónakjaiban magukra utaznak, úgy, mintha evezőlapátos nélkül haladna a csónak. Látomásaiban hatáskeltőként rideg köd szürkít, és romboló villám hasít, sötétség leple és nő-

vekedő árnyék ijeszt, maszkokkal „felfegyverkezett” alakok futkorásznak, varjúserég károga lepi el a dicsfényt, tűz lobban, átvörösödött fej gurul, hamuszín környezetben beszél a hallgatás.

A költő élesen állítja szembe a valóságot a kép-mutatással. Filozófusként nem feltétlenül a jelenségek megismerésével vagy megismertetésével foglalkozik, nem az okokat fejtegeti, inkább — ésszerűen, sajátos technikával felvezetve — közérthetővé teszi az elmélkedésre szánt témát. Pszichológusként — saját lelki műhelyében — különböző álarcokat készít, s mindegyiket — társadalmi kategória szerint — a megfelelő embertípus arcára helyezi, majd hozzájuk beszélve a megoldásokra választ keres.

Ez a szürrealista és expresszionista jegyekkel tündöklő költészet arra int, hogy életünk utolsó pillanataig csiszoljunk; minduntalan csiszoljuk a lelkünket és a benne található mindenfajta értéket, ami által jellemesebbek, jobbak és szebbek lehetünk. Hiszen ez a költészet igazi feladata: segíteni az embernek a földi életben egyenes gerinccel megmaradni.”

Maria Pal neves kolozsvári költő, egyben okleveles filozófus is. Ezen beállítottságát le sem tagadhatja, hiszen filozófiai töltetet hordoz például *A várakozás*, *Egy kancsó aranyszínű pikkelyekkel*, *Én senki vagyok* című alkotása is. Ez utóbbiban nagyon megkapó, ahogy a konkrétat az elvont dolgokkal próbálja egyeztetni.

„a forró levegőben
egy robbanó prófécia lebegett

akár egy szonda mellett meggyújtott
gyufaszál
a láthatáron a fák mereven álltak
a visszhang erős hanggal csapódott
a köveknek

én senki vagyok te ki vagy

fecskék köröznek a tükör körül
a levegőben csüngő előérzeteket
horgolják

a folyók egy só-maszkból
a szomorúságot simogatják”.

Megragadta a figyelmemet az a tény, ahogyan a költőnő a létről magas művészi szinten filozofál. Mi is bűvölt el ebben a versgyűjteményben? Elsősorban az, hogy a szerző szövegeiben rendkívül érdekfeszítő megszemélyesítéseket használ, például *A szomorúság hullámokba verődik* című művében:

„arcodra telepszik egy füstmaszk
a célzások hevesen folynak az ereken”.

A Más illatokban így ecsetel:

„arcán nehéz pókhálókka
a beteg est ostobán bolyong”

„a gondolat fokozatosan sűrűsödik”,

a továbbiakban pedig így fogalmaz:

„háza fölött
csontjait morzsolja az ég”
„medúza égben
a vízben tapasztalatlanul
sarjadnak a kövek”

(Ne keress),

„lábad előtt
egy száraz szivárvány rügyezett

az évszak titokban ezüsttel vont be magát”

(Bohócruhában),

„öregék sétabotját
támasztotta a csend
egyenetlen és csoszogó lépteiket kísérté”

(Horogra akasztva),

„az ősz epileptikusan még
meg-megrázza magát
unottan suttog az utolsó nyírfák aranya”

„hozzád tapadva hahotáznak az árnyékok”

(Hozzád tapadva),

„az idő lerázza magáról száraz pikkelyeit”

(Venance),

„pontos időt mutat a csend”

(*A csend pontos időt mutat*),

„az örömök süketen lehullnak mint
rothadt gyümölcsök”

(*Karikák a dolgokon*),

„hideg vágta a szemekben”

(*Álomra hívás*).

A modern és a posztmodern költőknek is általános jellemvonása a melankóliára való hajlam. Nagyon sokszor, ha ilyen jellegű verseket olvasok, valósággal érzem a költők vívódásait, s látom elhullatott könyveiket a sorok között.

Szép, elragadó, lírai az *Eső alatt* című költeménye, melyben a sötét nyomasztó birodalmában a gondolatok mögött már nem lesznek láthatók a tisztaság nyomdokai, a riadalomban kuszaság uralkodik, dühöngő ítéletidőben öntudat hiányúak lesznek a mélységek:

„egyre sűrűbb a sötét
a gondolatok többé nem hagynak
látható tiszta nyomokat

a villám hiába szaggat
és torzít

ott ahol a vihar is tombol
— mint esőben a maszkok szeme —

mélységek hipnotizálnak

megriadva
a levegőben eltéved egy rovar
érd tetten a csendet miként testedbe száll
mint ködfüggöny a tenger hullámaina”.

A *Horogra akasztva* címűben pedig ez áll:

„egy ablakban
horogra akasztva néhány melankólia
szárítókötélen csüngött lefelé

mellette a sáncban
a megzöldült vízben
gázmaszk alatt talált rejtekhelyet
egy félretaposott cipő”.

A búskomorság hangulata más versében is megmutatkozik:

„ugyanaz a szürkület honolt
a temetőben
gondolatoktól remegtek a levelek

szűk sétányokon
hamuszín pontozta a sorjázó köveket
s egy fülemüle sem szolmizálta
többé az eget

egyedülléteikben lakva
csupán az élők gyűjtögették

ezer maszkkal szemhéjuk alá
a sírok hűvösét”.

(Egy fülemüle sem)

Sejtelmes és merész hangú a *Titkokkal teli amforák* című költeménye is:

„Naptól leégett hátú sziklák
vállon forró tengerpartra cipelt
titkokkal teli amforák

léptek nyoma a sós víz felé

a tenyerek öblén átfolyik
ennek a nyugtalan napnak a fővénye
s megkövül egy üvegmaszk idegeiben”.

Maria Pal színes maszkokkal teli komor világában a hétköznapi dolgok is megjelennek: a növények, az állatok, a tárgyak, az élet mindennapi kellékei, amelyek általában minden költő tollára „rászállnak”. Költeményeiben a maszkok mögül is látni: életre kel a tűz, a hangtalanul távolodó csónak, a folyó, a tükrök között vergődő tenger, a zavaros vizek, a maszkok, a Nap, a Hold, a csillagok, a lepkék és madarak, a fák, a virágzó kaktuszok, a falevelek. Mindezek ellenére Maria Pal művészete mégis távol áll a közhelyszerűségtől, hiszen közlendői sajátos művészi köntösben jelennek meg költeményeiben. Innen is látszik, hogy a költőnő sajátosan, leleményesen és egyedien teremt hangulatokat. Lírájában felbukkan többek között a haldokló ólomóra, a fű-harsona, az ajkakon elalvó madársereg,

a testre darabokba lehulló ég, a sok, lopkodva érkező költemény, a város fölött rothadó gondolat, a maszkok alatti zúzmara-arc, a zajtalanul pergő történelem. Beke Sándor költő és műfordító érdeme az, hogy ezeket a csodálatos költői képeket ilyen mesterien tolmácsolta magyar nyelven. Reméljük, hogy egész életében gyakorolni fogja a műfordítás mindenkit elragadó művészetét!

BEKE SÁNDOR ÉLETRAJZI ADATAI

Beke Sándor 1961. október 3-án született Brassóban. Szülővárosában érettségizett az Unirea Elméleti Líceum történelem-filológia profilú osztályában. Tizenhat éves korában jelenik meg első verse a **Brassói Lapokban**. Középiskolás diákként a líceum Arany János irodalmi körének, valamint a Brassói Lapok irodalmi körének a tagja. Három éven át szerkeszti az **Orizonturi** (Horizontok) című diáklap magyar nyelvű oldalait.

A Kolozsvári Protestáns Teológiára felvételizik. Tanulmányait félbeszakítva családot alapít és 1984-ben Székelyudvarhelyre költözik. Az 1980-as évek közepétől a székelyudvarhelyi Tomcsa Sándor Irodalmi Kör tagja. Újságírói képesítést a Magyar Újságírók Romániai Egyesülete (MÚRE) és a Magyar Újságírók Országos Szövetsége (MÚOSZ) által szervezett újságíró képzőn szerez Nagyváradon 1990-ben, s még ebben az évben irodalmi, művelődési folyóiratot alapít, a **Székely Útkeresőt**. 1991-ben megalapítja az **Erdélyi Gondolat Könyvkiadót**, melynek jelenleg is igazgatója. Alapító főszerkesztőként irodalmi és művelődési sorozatot indít, a **Székely Útkereső Kiadványokat**. **Erdély szent földjén, Orbán Balázs Könyvstand** névvel saját könyvstandokat (1995, 2005), nyomdát (1997), **Ábel** névvel könyvesboltot (2006), **Ezerjófű** névvel természetgyógyászati boltot hoz létre (2012), helyi reklámlapot működtet, a **Business Centert** (1998) és a **Jancsi padja** (2000) című szatirikus lapot, 2006-tól jogutódját, a **Jancsi Padja Kiadványokat**, 2002-től két újabb kiadót, az **Erdélyi Pegazust** és a **Székelykaput**. Alapító főszerkesztője az **Erdélyi Toll** című, 2009-től negyedévente megjelenő irodalmi és művelődési folyóiratnak.

Cikkírója, adatszolgáltatója a kanadai Magyarságtudat Lexikon Alapítvány által 1992–1998 között Calgaryban kiadott **Encyclopaedia Hungarica I-II-III-IV.** című enciklopédiának.

Alapítója és tulajdonosa a komondor, kuvasz, puli és pumi magyar terelő- és pásztorkutyákat tenyésztő székelyudvarhelyi—ivói **Hargita Öre Ivóvölgyi Kennelnek** (2017).

Versei, műfordításai, esszéi, riportjai, interjúi, sajtó- és művelődéstörténeti tanulmányai, bibliográfiái lapokban, folyóirat-

okban, időszakos kiadványokban, gyűjteményes kötetekben, antológiákban és önálló kötetekben látnak napvilágot.

Közlések lapokban, folyóiratokban 1989 előtt: Brassói Lapok, Orizonturi, Ifjúmunkás, Előre, Igaz Szó, Falvak Dolgozó Népe, Munkásélet, Korunk, Hargita, Utunk, Echinox, Igazság, A Hét stb; *1989 után:* Székely Útkereső, Látó, Romániai Magyar Szó, Szamoshat, Hargita Népe, Bihari Napló, Klipp, Aréna, Tromf, Tekintet (Mo.), Udvarhelyi Híradó, Kelet—Nyugat, Ifi Fórum, Népújság, Szabadság, Transsylvania (New York), Erdélyi Gondolat Könyvkiadó Tájékoztató, Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely, Udvarhelyszék, Vasárnap, Nyugati Jelen, Partium (Mo.), Hazanéző, Szövétnek, Erdőszentgyörgyi Figyelő, Kedd, Székely Tavasz, Székely Karácsony, Erdélyi Toll, Heti Új Szó, A Vers, Várad, Keresztény Szó stb.

Antológiák, gyűjteményes kötetek, kiadványok: Alapművelet. Fiatal költők antológiája (Bukarest, 1985), Székely Útkereső Antológia (Székelyudvarhely, 1994), A Cenk árnyékában. Brassói költők antológiája (Brassó, 1995), Kláris antológia '98 (Budapest, 1998), Vasárnap Évkönyv 1999 (Kolozsvár, 1999), Hargita Kalendárium 1999 (Csíkszereda, 1999), Erdélyi Gondolat Naptár 1999, Deák Ferenc: Barangolásaim Székelyföldön és környékén avagy Egy idegenvezető feljegyzései (Székelyudvarhely, 1999), Soproni Füzetek. Művészeti Antológia (Sopron, 2001), Deák Ferenc: Barangolásaim Székelyföldön és környékén avagy Egy idegenvezető feljegyzései (Második, bővített kiadás, Székelyudvarhely, 2001), Imakönyv Magyarorszáért, édes hazánkért. Kortárs költők imái (Debrecen, 2003), Erdély Útikönyv (Székelyudvarhely, 2004), Erdély Útikalauz (Székelyudvarhely, 2005), Brauch Magda: Téged kereslek. Beke Sándor istenes költészete (Székelyudvarhely, 2006), 101 vers Székelyföldről (Kolozsvár, 2006), Székely Útkereső. Irodalmi és művelődési folyóirat. 1990–1999. Reprint kiadás (Székelyudvarhely, 2008), Magyar, székely és csángó örökség. A Székely Útkereső Kiadványok Antológiája. 1991–2006 (Székelyudvarhely, 2008), Székely Útkereső Antológia. 1990–1999 (Székelyudvarhely, 2008), Be-

csüld a népet! A Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat gyermekirodalmi antológiája (Székelyudvarhely, 2008), **Csiksomlyó hazavár.** Antológia (Székelyudvarhely, 2008), **101 vers Brassóró**l (Kolozsvár, 2008), **Szép karácsony szép zöld fája.** Magyar írók versei és novellái (Székelyudvarhely, 2008), **Székely karácsony.** Versek és elbeszélések karácsony ünnepéről (Székelyudvarhely, 2008), **Karácsonyi álom.** Magyar írók és költők karácsonya (Székelyudvarhely, 2008), **Brauch Magda: A vers megközelítése** (Arad, 2009), **A csiksomlyói Szűzanya ajándéka.** Himnuszok, imák, énekek, tanulmányok, beszédek, versek, novellák, visszaemlékezések (Székelyudvarhely, 2010), **Orbán Balázs — a székely lélek apostola.** Tanulmányok, emlékbeszédek, versek (Székelyudvarhely, 2010), **Visszavár a Hargita.** Antológia (Székelyudvarhely, 2010), **Pataki János: Erdély.** Tündérország képekben régen és ma (Budapest, 2010), **P. Buzogány Árpád: Példák, példaképek, példabeszédek.** Beszélgetések, interjúk (Székelyudvarhely, 2011), **Vándor fecske hazatalál.** Székely ajándék Erdély szent földjéről (Székelyudvarhely, 2015), **Nemzet — Sors — Identitás.** Írások a hatvanéves Bertha Zoltán tiszteletére (Budapest, 2016), **Emlék Székelyföldről** (Székelyudvarhely, 2016), **Emlék Erdélyből** (Székelyudvarhely, 2016), **Székelyföld, a legendák földje — 2017–2022.** Naptár (Székelyudvarhely, 2017–2022), **Erdély szent földjén — 2017–2022.** Naptár (Székelyudvarhely, 2017–2022), **Kedei Zoltán: Grafolíra** (Marosvásárhely, 2017), **Pataki János: Erdély kincsei.** Barangolás csodás tájakon (Budapest, 2017), **Erdélyi irodalom I.** az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat 2009–2010-es évfolyamaiban (Székelyudvarhely, 2018), **Anyanyelvápolás, sajtó- és irodalomtörténet, irodalom, kritika, hit és néprajz.** Az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat 2009-es és 2010-es évfolyamának tudományos-népszerűsítő antológiája (Székelyudvarhely, 2018), **Erdélyi gyermekirodalom I.** az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat 2009–2010-es évfolyamaiban (Székelyudvarhely, 2018), **A 25 éves Erdélyi Gondolat Könyvkiadó a nemzeti önismeret szép- és szakirodalmának műhelyteremtő központja** (Székelyudvarhely, 2019), **Ráduly János: Dedikációk könyve.** Írók, költők, etnográfusok, művészek, tudományos kutatók dedikációi (Székelyudvarhely, 2019), **Poezia 2019 (antologie)** [Antológia — Kolozsvár, 2019], **Pataki Já-**

nos: Erdély — Tündérország képekben régen és ma (2019), **Brauch Magda: Beke Sándor költészete (1993–2020).** Recenziók, esszék, verselemzések (Székelyudvarhely, 2023).

Önálló verskötetei: **Madártemető** (1993), **Védtelen évek, Téged kereslek** (1995), **Tüntető magnóliák, Hajnalodik nélküled** (1997), **Erdélyi homály** (1999), **Megkésett feltámadás, Ismét felgyújtom a mécsest, Adventi koszorú, Láthatatlan sorompók** (2002), **A galambok kirepülnek, Elmaradt imák** (2003), **Fehér tulipánok, Mosolygó oroszlánok** (2004), **A szeretetnek nincsen temetője, Isten megáld a Hargitán, Ima Erdélyországért** (2005), **Lelkemben muzsikál a Hargita, Bodzafa virága** (2006), **Álom a Titanicon** (2007), **Szerelem orgonája** (2008), **Átölelt a lelked** (2010), **Az én Miatyáinkom** (2010), **Álom és értelem** (2011), **Tekintetemmel megfésüllek** (2012), **Erdélyi harangok.** Versek és elemzések (Brauch Magdával — 2016), **Az álmodó bérceken.** Versek. Beke Sándor verseinek stilisztikai elemzése (Málnási Ferencsel — 2016), **Erdély kapujában** (2017), **Virágok Isten kertjében** (2017), **A megtalált Isten.** Költemény Ferenc pápa, Róma püspöke csíksomlyói, erdélyi látogatásának az emlékére (2020), **Velencei tükör a Hargitán** (2021).

Gyermek- és ifjúsági könyvei: **Kezemben jégvirág** (1996), **Hajóval a Déli-sarkon** (1998), **Bohókás ábécé** (1997, 2000), **Mikor pipepásztor voltam.** Válogatott gyermekversek (2008), **Góbé Miska.** Tréfás költemény (2009), **Havasok királyleánya** (2009), **Öregapó, őzike és a csillagok.** Verses mese (2009), **Szépséges kislakók.** Költemény (2009), **Elégia a Hargitához** (2010), **Ábécéiskola.** Olivér első könyve (2014), **Csengő csendül, csillag csillan.** Gyermekversek. Beke Sándor gyermekverseinek stilisztikai elemzése (I.). (Málnási Ferencsel — 2017), **Öregapó meséjében.** Gyermekversek. Beke Sándor gyermekverseinek stilisztikai elemzése (II.). (Málnási Ferencsel — 2017).

Fordításban megjelent kötetei: Papp Tibor tolmácsolásában eszperantó nyelven közölt három kötetet: **Protestantaj magnolioj** (Tüntető magnóliák — Debrecen, 1999), **Glaciflor en mia man** (Kezemben jégvirág — Debrecen, 2000), **Mi rebruligos**

la mecon (Ismét felgyújtom a mécsest — Debrecen, 2002). Moldoveanu Cornelia fordításában jelent meg román nyelven két kötete: **Poezie de dragoste despre cascada Niagara** (Szerelmes vers a Niagara vízesésről — Székelyudvarhely, 2004), **Mi-am clădit în inimă o biserică** (Templomot építettem a szívemben — Székelyudvarhely, 2004).

Fordítás kötetei: **Az ősz evangéliuma.** Versfordítások a román költészetből (Ráduly Jánossal — Székelyudvarhely, 2019), **Mikor pihen a század.** Műfordítások román költők verseiből (Székelyudvarhely, 2019), **A virág álma.** Versfordítások angol, német, francia, latin, olasz, cseh, orosz és román költők verseiből (Fülöp Lajossal és Ráduly Jánossal — Székelyudvarhely, 2019), **Álmodtam, hogy álmodom.** Versfordítások a román költészetből (Ráduly Jánossal — Székelyudvarhely, 2020), **Ion Cristofor: Aki csillagokból jósol.** Versek (Székelyudvarhely, 2020), **Mariana Bojan: A világ szíve.** Versek (Székelyudvarhely, 2020), **Virgil Mihaiu: A vers, az élet.** Versek (Székelyudvarhely, 2020), **Hajnali lovaglás.** Műfordítások kortárs román költők verseiből (Székelyudvarhely, 2021), **Nina Hoza: A pusztaságon túl.** Versek (Székelyudvarhely, 2021), **Gabriel Cojocar: A nem látott ajándék.** Versek (Székelyudvarhely, 2021), **Nina Hoza—Gabriel Cojocar: Hol keresselek?** Versek (Székelyudvarhely, 2022), **Vasile Dan: Az aranyárnyék.** Versek (Székelyudvarhely, 2023), **Maria Pal: Színes maszkok** Versek (Székelyudvarhely, 2023).

Sajtótörténeti kötetei: **Székely Útkereső — szellemi műhely a XX. század végén Erdélyben.** Főszerkesztői vallomás a folyóirat megszűléséről és életéről (Székelyudvarhely, 2007), **Székely Útkereső (1990–1999).** Laptörténet és sajtóvisszhang (Brauch Magdával, Székelyudvarhely, 2008), **A Székely Útkereső levelesládája 1990–2000** (Székelyudvarhely, 2010), **A Székely Útkereső levelezés és dokumentumok tükrében** (Székelyudvarhely, 2010).

Bibliográfia kötetei: **A Székely Útkereső repertórium 1990–1999.** (Székelyudvarhely, 2022), **A Székely Útkereső sajtóvisszhangja 1990–1999 között** (Székelyudvarhely, 2022).

Művelődéstörténeti kiadványai: **Kalauz Orbán Balázs székelykapuihoz** (Székelyudvarhely, 2015), **Vendégváró székelykapuk Szejkefűrdőn.** Múltidéző emlékkiadvány Székelyföldről (Székelyudvarhely, 2015), **Székelykapuk Szejkefűrdőn** (Székelyudvarhely, 2015), **Székelykapuk Szejkefűrdőn.** Öröknaptár (Naptár-változat, Székelyudvarhely, 2015).

Interjúkötetei: **Szépirodalom, néprajz, rovásírás.** Két íróbarát beszélgetése életpályájukról és munkásságukról (Ráduly Jánossal — Székelyudvarhely, 2008), **Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján.** Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről (Székelyudvarhely, 2012), **Erdélyi Toll — az egyetemes magyar irodalom és művelődés szolgálatában.** Beszélgetés sajtómunkatársakkal, szerkesztőkkel, írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal az Erdélyi Toll öt éves évfordulóján (Székelyudvarhely, 2016), **Könyvterjesztés Erdélyben.** Beszélgetések a XXI. század eleji erdélyi könyvterjesztésről könyvterjesztőkkel, szerkesztőkkel, irodalomtörténészekkel, bibliográfusokkal, írókkal, költőkkel, sajtómunkatársakkal, szociológusokkal, történészekkel, tanárokkal, tudományos kutatókkal, muzeológusokkal (Székelyudvarhely, 2018).

Közzéteszi, gondozza, sajtó alá rendezi: **Székely Útkereső.** Irodalmi és művelődési folyóirat. 1990–1999. I-X. évfolyam. Reprint kiadás (Székelyudvarhely, 2008), **Tündér Ilona.** Szépirodalom (Székelyudvarhely, 2008), **Kéziratos hagyaték I.** Balogh Edgár, Benkő András, Imreh István kiadatlan leveleiből (Székelyudvarhely, 2010), **Ábel a Hargitán...** Hargitát ábrázoló részletek Tamási Áron *Ábel* című trilógiájában (Székelyudvarhely, 2012).

Válogatta, összeállította, szerkesztette, gondozta, közzéteszi: **Székely Útkereső Antológia** (Székelyudvarhely, 1994), **Megszólal az aranycsengő.** Karácsonyi versek és történetek (Székelyudvarhely, 1998), **Jézus, áldd meg Erdély földjét.** Himnuszok (Székelyudvarhely, 2004), **Erdély.** Útikalauz (Székely-

udvarhely, 2005), **Kész Csaba Levente — P. Buzogány Árpád — Mitruly Miklós — Vöő Gabriella: Nagy Góbé a székely.** Erdélyi népi elbeszélések, anekdoták, igaz történetek (Székelyudvarhely 2005), **Gub Jenő — László László — Zsidó Ferenc: A Tordai-hasadéktól Szent Anna taváig.** Mondák, legendák, regék, tündérmesék (Székelyudvarhely, 2005), **Ellopták a kántor úr malaccát.** Népi elbeszélések, anekdoták, krónikás adomák (Székelyudvarhely, 2005), **Isten, áldd meg a magyart.** Himnuszok, imák (Székelyudvarhely, 2005), **Benedek Elek: Szent Anna tava.** Elek apó mondáiból (Székelyudvarhely, 2006), **Veszed észre komám...** Régi székely anekdoták, közmondások, babonák, népdalok. (Székelyudvarhely, 2006), **Nagy Olga — Székely Ferenc — Ráduly János — Tankó Gyula: Tréfál a székely góbé.** Erdélyi népi elbeszélések, anekdoták, igaz történetek Széktől a Gyimesekig (Székelyudvarhely, 2007), **Gub Jenő — Kolozsi Gergely István — Ráduly János: A furfangos székely góbéságai.** Erdélyi népi elbeszélések, viccek, anekdoták, népmesék, tréfák, igaz és vidám történetek (Székelyudvarhely, 2007), **Az én himnuszaim.** Antológia (Székelyudvarhely, 2007), **Magyar, székely és csángó örökség.** A Székely Útkereső Kiadványok antológiája (1991–2006) (Székelyudvarhely, 2008), **Az élőszó dicsérete.** Kritikák, recenziók, beszélgetések a *Székely Útkereső* hasábjain (Székelyudvarhely, 2008), **„Há’ ne vigyorogjon, édösapám”.** Székely viccek a Jancsi padján (Székelyudvarhely, 2008), **„Megáldott a csíksomlyói Szűz Mária”.** Imák, himnuszok Csíksomlyón (Székelyudvarhely, 2009), **A csíksomlyói Szűzanya ajándéka.** Himnuszok, imák, énekek, tanulmányok, beszédek, versek, novellák, visszaemlékezések (Székelyudvarhely, 2010), **Orbán Balázs — a székely lélek apostola.** Tanulmányok, emlékbeszédek, versek (Székelyudvarhely, 2010), **Az öreg székely meséli a fiának.** Székely viccek diákoknak (Székelyudvarhely, 2010), **Erdély szent földjén.** Mondák, legendák, regék, históriák és tündérmesék (Székelyudvarhely, 2012), **Beke Sándor — Fülöp Lajos — Ráduly János: A virág álma.** Versfordítások angol, német, francia, latin, olasz, cseh, orosz és román költők verseiből. Válogatott műfordítások az *Erdélyi Toll* irodalmi és művelődési folyóirat X. évfolyamából (Székelyudvarhely, 2019).

Verseivel szerepel az alábbi hanghordozókon (CD-ken): **Udvarhelyszék.** Székelyföldi hangos útitárs. 2. Dancs Market Rekords, 2006, **Kézdivásárhely, Felső-Háromszék, Orbaiszék.** Székelyföldi hangos útitárs. 5. Dancs Market Rekords, 2007.

**SZELEKTÍV KÖNYVÉSZET
BEKE SÁNDOR MUNKÁSSÁGÁRÓL**

Encyclopaedia Hungarica I–II–III–IV.

Magyarságtudat Lexikon Alapítvány,
Calgary, 1992, 1994, 1996, 1998

Kuszálík Péter: Erdélyi hírlapok és folyóiratok. 1940–1989.

Teleki László Alapítvány Közép-Európa Intézet,
Budapest, 1996

Erőss Attila: Gondolatok a sajtóról.

200 éves az erdélyi magyar újságírás.
Custos Kiadó, Marosvásárhely, 1996

Ki kicsoda Aradtól Csíkszeredáig? I–II.

Pallas-Akadémia Könyvkiadó, Csíkszereda, 1996, 1997

Romániai magyar ki kicsoda 1997.

A Romániai Magyar Demokrata Szövetség
és a Scripta Kiadó közös kiadványa. Nagyvárad, 1997

Kortárs magyar írók 1945–1997. I–II.

Enciklopédia Kiadó, Budapest, 1998, 2000

Új magyar irodalmi lexikon I–II–III.

Akadémiai Kiadó, Budapest, 2000

Erdélyi magyar ki kicsoda 2000.

A Romániai Magyar Demokrata Szövetség
és a Scripta Kiadó közös kiadványa. Nagyvárad, 2000

Új magyar irodalmi lexikon. CD-ROM.

A CD-ROM az Új magyar irodalmi lexikon
(Akadémiai Kiadó, 1994) átdolgozott kiadása.
Akadémiai Kiadó, Budapest, 2000

Kuszálík Péter: A romániai magyar sajtó 1989 után.

Teleki László Alapítvány — Erdélyi Múzeum Egyesület,
Budapest—Kolozsvár, 2001

Nagy Olga: Erdélyi sors: tegnap — ma — holnap.

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó,
Székelyudvarhely, 2001

**„Udvarhelyszék kiadói és nyomdái a helyismeret
szolgálatában 1990–2002”**

Hargita Megye Tanácsa, Hargita Megyei Kulturális Központ
Udvarhelyszéki Irodája, székelyudvarhelyi
Városi Könyvtár, 2002

Romániai magyar könyvkiadás 1990–1998.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület kiadása.
Kolozsvár, 2003

A Kárpát medence régiói. 1. Székelyföld.

Magyar Tudományos Akadémia
Regionális Kutatások Központja.
Dialóg Campus Kiadó, Budapest—Pécs, 2003

Meister Róbert:

**A romániai magyar társadalomtudományi
irodalom bibliográfiája.**

Tanulmányok, cikkek 1990–1999.
Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 2004

Ki kicsoda a magyar könyvszakmában.

Kiss József Könyvkiadó, Budapest, 2005

A határon túli magyar tudományos könyvkiadás.

Fórum Kisebbségkutató Intézet — Lilium Aurum Könyvkiadó,
Somorja—Dunaszerdahely, 2005

Erdélyi könyvek katalógusa. 2006/2.

Csíkszereda, 2006

Brauch Magda: Téged kereslek.

Beke Sándor istenes költészete.
Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Pegazus Könyvkiadó,
Székelyudvarhely, 2006

Encyclopaedia Hungarica.
English (Vol A-G).
Published by Hungarian Ethnic Lexicon Foundation,
Calgary, AB, 2007

Erdélyi könyvek katalógusa. 2007/1.
Csíkszereda, 2007

P. Buzogány Árpád:
A Székely Útkereső Kiadványok műhelyében.
Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó,
Székelyudvarhely, 2007

Beke Sándor: Székely Útkereső —
szellemi műhely a XX. század végén Erdélyben.
Főszerkesztői vallomás a folyóirat
megszületéséről és életéről.
Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó,
Székelyudvarhely, 2007

Erdélyi könyvek katalógusa. 2007/2.
Csíkszereda, 2007

Székely Útkereső.
Irodalmi és művelődési folyóirat. 1990–1999.
Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó,
Székelyudvarhely, 2008

Beke Sándor — Brauch Magda:
Székely Útkereső (1990–1999).
Laptörténet és sajtóviasshang.
Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó,
Székelyudvarhely, 2008

Székely Útkereső Antológia. 1990–1999.
Válogatás a Székely Útkereső 1990–1999-es évfolyamaiból.
Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó,
Székelyudvarhely, 2008

Becsüld a népet!

A Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat
gyermekirodalmi antológiája.
Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó,
Székelyudvarhely, 2008

Az előszó dicsérete.

Kritikák, recenziók, beszélgetések
a Székely Útkereső hasábjain.
Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó,
Székelyudvarhely, 2008

Magyar, székely és csángó örökség.

A Székely Útkereső Kiadványok Antológiája. 1991–2006.
Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Pegazus Könyvkiadó,
Székelyudvarhely, 2008

Beke Sándor — Ráduly János:

Szépirodalom, néprajz, rovásírás.

Két íróbarát beszélgetése életpályájukról és munkásságukról.
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2008

Vofkori György:

Székelyudvarhely.

Várostörténet képekben. I–II.
Harmadik, bővített kiadás. Typografika, Békéscsaba, 2009

Brauch Magda: A vers megközelítése.

Irodalmi Jelen Könyvek, Arad, 2009

Erdélyi Toll. Irodalmi és művelődési folyóirat.

2009–2022. I. évf.–XIV. évf.

Erdélyi magyar ki kicsoda 2010.

A Romániai Magyar Demokrata Szövetség
és a BMC Kiadó közös kiadványa. Nagyvárád, 2010

Nagy Pál: Betűvetés mezején.

Írókról, írásokról.

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2010

A Székely Útkereső levelesládája. 1990–2000.

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó,
Székelyudvarhely, 2010

Visszavár a Hargita.

Antológia.
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2010

Romániai magyar irodalmi lexikon. V/1. S–Sz.

Erdélyi Múzeum Egyesület, Kolozsvár —
Kriterion Könyvkiadó, Bukarest—Kolozsvár, 2010

Beke Sándor:

**A Székely Útkereső levelezés
és dokumentumok tükrében.**

Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó,
Székelyudvarhely, 2011

Sipos Erzsébet:

Székely Útkereső — a könyvekbe mentett folyóirat.

Recenziók.
Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó,
Székelyudvarhely, 2011

Ráduly János: Könyv és élet.

Kritikák, recenziók.
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2011

P. Buzogány Árpád: Példák, példaképek, példabeszédek.

Beszélgetések, interjúk.
Udvarhelyszéki Kulturális Egyesület — Hargita Megyei
Hagyományőrzési Forrásközpont, Székelyudvarhely, 2011

**Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó
és szellemi műhely húszéves évfordulóján.**

Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi
tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadás-
ról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről.
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok
— Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2012

Beke Sándor — Brauch Magda:

Erdélyi harangok.

Versek és verselemzések.

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok

— Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2016

Beke Sándor — Málnási Ferenc:

Az álmodó bérceken.

Versek. Beke Sándor verseinek stilisztikai elemzései.

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok

— Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2016

Málnási Ferenc:

**A Székely Útkeresőtől a Nyelvünk és Kultúránkig,
az erdélyi irodalomtól ünnepekig, nyelvhazáig.**

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2016

Beke Sándor:

**Erdélyi Toll — az egyetemes magyar
irodalom és művelődés szolgálatában.**

Beszélgetés sajtómunkatársakkal, szerkesztőkkel, írókkal,
költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal
az Erdélyi Toll öt éves évfordulóján.

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok

— Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2016

P. Buzogány Árpád: Könyvek és gyöngyök.

Könyvismertetők, kritikák (1996–2000).

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok

— Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2017

P. Buzogány Árpád: Tények, eszmék, sorsok.

Kritikák, recenziók (2000–2003).

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok

— Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2017

Beke Sándor — Málnási Ferenc:

Csengő csendül, csillag csillan.

Gyermekversek.

Beke Sándor gyermekverseinek stilisztikai elemzései (I.).

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok
— Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2017

Beke Sándor — Málnási Ferenc:

Öregapó meséjében.

Gyermekversek.

Beke Sándor gyermekverseinek stilisztikai elemzései (II.).
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok
— Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2017

P. Buzogány Árpád:

Történetek, hitvallások, néphagyományok.

Kritikák, recenziók (2003–2009).

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok
— Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2017

**A 25 éves Erdélyi Gondolat Könyvkiadó
a nemzeti önismeret szép- és szakirodalmának
műhelyteremtő központja.**

2016-ban huszonöt éves lett Erdély első

— 1989 utáni — magyar könyvkiadója.

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2019

Ráduly János: Dedikációk könyve.

Írók, költők, etnográfusok, művészek,
tudományos kutatók dedikációi.

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2019

Kozma László: Erdély 100 szonettben.

Murvavidék Baráti Kör Kulturális Egyesület,

Pilisvörösvár, 2019

Regéczy Szabina Perle:

Költészet, sajtótörténet és műfordítás

Beke Sándor műhelyében.

Recenziók 1996–2019.

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2020

**Nagy Székely Ildikó: Tollal őrzött erdélyiség
avagy A sokszínű lélekmadár.**

A 10 éves Erdélyi Toll terméséből.
Recenziók, ismertetőik.
Erdélyi Toll — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó,
Székelyudvarhely, 2020

Regéczy Szabina Perle:
Székelyudvarhelyi könyvkiadók könyvtermése.
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Erdélyi Pegazus Könyvkiadó,
Erdélyi Toll, Székelykapu Könyvkiadó,
Székely Útkereső Kiadványok.
Recenziók, könyvismertetőik 1996–2019.
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2020

Brauch Magda:
Beke Sándor költészete (1993–2021).
Recenziók, esszék, verselemzések.
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székelykapu Könyvkiadó
— Székely Útkereső Kiadványok,
Székelyudvarhely, 2023

Brauch Magda:
Beke Sándor gyermek- és ifjúsági költészete
(1996–2017).
Recenziók, könyvismertetőik.
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó —
Székely Útkereső Kiadványok, Székelyudvarhely, 2023

Regéczy Szabina Perle:
Kortárs román költők Beke Sándor
tolmácsolásában (2019–2023).
Recenziók, könyvismertetőik.
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó,
Székelyudvarhely, 2023

**BEKE SÁNDOR IRODALMI MUNKÁSSÁGÁNAK
SZELEKTÍV SAJTÓVISSZHANGJA
1979 és 2023. február 1. KÖZÖTT**

**Költészet, műfordítás, sajtó-, irodalom-
és művelődéstörténet, publicisztika, bibliográfia,
lap- és könyvkiadás, szerkesztői pálya**

Sipos András: Megmérettetett és ...találtatott. *Brassói Lapok*. 1979. május 26.

Markó Béla: Előszó, avagy a boldog postaláda. In: *Alapművet*. Fiatal költők antológiája. Válogatta, az előszót írta, az életrajzi jegyzeteket összeállította Markó Béla. *Kriterion Könyvkiadó*, Bukarest, 1985

Kántor Lajos: „észrevétlenül, mint egy kötőszót”... *Igaz Szó*, 1985. 10. szám

Páll Szilárd: A költészet: lelkiállapot. Beszélgetés Beke Sándor fiatal költővel és műfordítóval. *Brassói Lapok*, 1986. április 11.

Páll Sz. Antal: „Gyémánt gyökerekkel”. Beszélgetés Beke Sándorral, fiatal székelyudvarhelyi költővel és műfordítóval. *Hargita*, 1986. szeptember 3.

Lapozgató. *Hargita Népe*, 1990. április 19.

Romániai magyar sajtó 1990. *Művelődés*, 1990. április-május, 4-5. szám

B. E.: „Csak a való igazat...” *Valóság*, 1990. május 11.

Böloni Domokos: Székely Útkereső. *Helikon*, 1990. május 25.

G. I. [Gittai István]: Székely Útkereső. *Bihari Napló*, 1990. június 10.

Józsa T. István: A hazai magyar sajtó új térképe II. *Korunk*, 1990. 12. szám

Pálvölgyi Endre: Holmi. *Könyvtáros*, 1991. 10. szám

Beke Sándor. Bemutatkozik a Székely Útkereső szerkesztősége. *Székely Útkereső*, 1992. 1-2-3. szám [Szócikk]

Barabás István: Lapszemle madártávlatból. *Székely Útkereső*, 1992. 1-2-3. szám

Tófalvi Zoltán: Romániai magyar sajtó — összeomlás előtt? VI. Alkalmi és helyi kiadványok. *Korunk*, 1992. 7. szám

Lőrincz József: A szellemi autonómia műhelyei Székelyudvarhelyen. *Korunk*, 1992. 7. szám.

Barabás István: Székely Útkereső. *A Hét*, 1992. szeptember 17.

Barabás István: Székely Útkereső (1992/4.). *A Hét*, 1992. december 25.

Beke Sándor. In: *Encyclopaedia Hungarica*. Első kötet. A-H. Főszerkesztő Bagossy László. Hungarian Ethnic Lexikon Foundation [Magyarságtudat Lexikon Alapítvány, Calgary], 1992 [Szócikk]

Ráduly János: Beke Sándor: Madártemető. *Székely Útkereső*, 1993. 1-2-3. szám

Éltes Enikő: Beke Sándor: Madártemető. *Romániai Magyar Szó*, 1993. május 14.

Bálint András: Beke Sándor: Madártemető. *Hargita Népe*, 1993. május 22.

Lázár László: A költészet találkozás veled. *Ifi Fórum*, 1993. május 26.

Jancsik Pál: Szépirodalom. Beke Sándor: Madártemető. *Új Könyvpiac*, 1993. június-július

B. D. [Bölöni Domokos]: Az Erdélyi Gondolat kiadványai. *Népújtság*, 1993. június 17.

Szász János: Beke Sándor: Madártemető. In: Szász János: Fiatalok a gáton. *A Hét*, XXIV. évf., 28. szám, 1993. július 16.

Ráduly János: Jövőbe néző könyvkiadó: Erdélyi Gondolat. *Székely Útkereső*, 1994. 1-2-3. szám

Ráduly János: Székely Útkereső Antológia. In: Ráduly János: Jövőbe néző könyvkiadó: Erdélyi Gondolat. *Székely Útkereső*, 1994. 1-2-3. szám

Gellért Gyöngyi: Madártemető, Kiment a fény... és Mégis. *Új Könyvvilág*, 1994. 3. szám

Metz A. Márton: Erdélyi Gondolat — Székelyudvarhely. *Hargita Népe*, 1994. április 23.

Berszán István: Beke Sándor — versszándékok. In: Berszán István: Első kötetek (b)irodalma I. *Korunk*, 1994. 8. szám

*****: Az Erdélyi Gondolat Kiadó új könyvei.** *Hargita Népe*, 1994. augusztus 12.

Komoróczy György: Erdélyi Gondolat. *Erdélyi Napló*, 1994. október 12. [Interjú Beke Sándorral]

Jancsik Pál: Rapszodikus jegyzetek brassói költőkről. In: *A Cenk árnyékában.* Brassói költők antológiája. Megálmodta és útjára indította Bencze Mihály. Válogatta, az előszót írta, az életrajzi jegyzeteket összeállította Jancsik Pál. Fulgur Kiadó, Brassó, 1995

Kozma Dezső: Az Erdélyi Gondolat kiadványai. *Szabadság*, 1995. január 19.

Barabás István: SZÉKELY ÚTKERESŐ (3.). *A Hét*, 1995. február 3.

Bogdán László: Székely Útkereső. *Háromszék*, 1995. március 11.

Fodor Sándor: Érdemes odafigyelnünk. *A Hét*, 1995. március 17.

(sz): Székelyudvarhely szellemi műhelye: az Erdélyi Gondolat Kiadó. *Júliusi Magyar Fórum*, 1995. július

Máthé Éva: Brassói költők antológiája. *Népújság*, 1995. augusztus 24.

Kristó Tibor: A költészet a legszebb madár. *Hargita Népe*, 1995. szeptember 22.

(tamás): A Cenk árnyékában. *Brassói Lapok*, 1995. szeptember 22-28.

Ábrahám János: A remény és a hit versei. *Vasárnap*, 1995. október 22.

Kristó Tibor: A Cenk árnyékában. *Hargita Népe*, 1995. november 3.

Fazakas István: Az Erdélyi Gondolat. *Besztercei Híradó*, 1995. 11-12. szám

Szonda Szabolcs: A vers árnyékában. *Romániai Magyar Szó*, 1995. december 16-17.

B. D. [Bölöni Domokos]: Beke Sándor és az Erdélyi Gondolat. *Népújság*, 1996. január 5.

Beke György: Székely Útkereső. *Honismeret*, 1996. 2. szám

Bertha Zoltán: Pillantás a mai erdélyi magyar irodalomra. *Bárka*, 1996. 3-4. szám

Kozma Dezső: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó újabb kötetei. *Szabadság*, 1996. április 27.

Gábor Dénes: Két új Fulgur-kötetről. *Szabadság*, 1996. július 9.

b. d. [Bölöni Domokos]: Székely Útkereső. *Népújság*, 1996. augusztus 9.

N. J. [Németh Júlia]: Ötéves az Erdélyi Gondolat. *Szabadság*, 1996. szeptember 12.

(németh) [Németh Júlia]: Téka. *Szabadság*, 1996. szeptember 19.

*****: Változatosság, műfaji és tematikai sokrétűség jellemzi...** *Szabadság*, 1996. november 7.

Ráduly János: A Cenk árnyékában. *Székely Útkereső*, 1996. 1-2-3-4. szám

463. Orizonturi. /Horizontok/ In: *Kuszálik Péter: Erdélyi hírlapok és folyóiratok 1940–1989.* Teleki László Alapítvány — Közép Európa Intézet, Budapest, 1996 [Szócikk]

Székely Útkereső. In: *Encyclopaedia Hungarica*. Harmadik kötet. P-Z. Főszerkesztő Bagossy László. Hungarian Ethnic Lexikon Foundation [Magyarságtudat Lexikon Alapítvány, Calgary], 1996 [Szócikk]

Beke Sándor. In: *Ki kicsoda Aradtól Csíkszeredáig?* I. kötet. A-K. Szerkesztette Simon Anita, Tál Mariann. Pallas-Akadémia Könyvkiadó, Csíkszereda, 1996 [Szócikk]

P. Buzogány Árpád: Téged kereslek. *Könyvjelző*, 1997. 1-2. szám

Hevesi Zoltán István: Vértelen évek. *Látó*, 1997. 4. szám

Czintos Emese: Három vers — egy kötet? *Látó*, 4. szám

Simon Attila: Köszönömök, szeretnékek, ó. *Könyvjelző*, 1997. 5. szám

Németh Júlia: Erdélyi gondolatok az Erdélyi Gondolatban. *Szabadság*, 1997. szeptember 4.

Beke Sándor. In: *Romániai magyar ki kicsoda 1997.* A Romániai Magyar Demokrata Szövetség és a Scripta Kiadó közös kiadványa [Szócikk]

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó. In: Kiadók, szerkesztőségek (Írott és elektronikus sajtó). *Romániai magyar ki kicsoda 1997.* A Romániai Magyar Demokrata Szövetség és a Scripta Kiadó közös kiadványa [Szócikk]

Székely Útkereső. In: Kiadók, szerkesztőségek (Írott és elektronikus sajtó). *Romániai magyar ki kicsoda 1997.* A Romániai Magyar Demokrata Szövetség és a Scripta Kiadó közös kiadványa [Szócikk]

Cikkírók, adatszolgáltatók. In: *Encyclopaedia Hungarica*. Negyedik kötet. Kiegészítés. Főszerkesztő Bagossy László. Hungarian Ethnic Lexikon Foundation [Magyarságtudat Lexikon Alapítvány, Calgary], 1998

Beke Sándor. In: *Kortárs magyar írók 1945–1997.* Bibliográfia és fotótár. Első kötet. A-J. Szerkesztette F. Almási Éva. Enciklopédia Kiadó, 1998 [Szócikk]

Szabó György: Egy új verseskötetről. *Romániai Magyar Szó*, 1999. december 4-5.

Gábor Dénes: A Székely Útkeresőtől az Erdélyi Gondolat Könyvkiadóig... *Székely Útkereső*, 1999. 1-2-3-4. szám

P. Buzogány Árpád: Udvarhelyi költő versei eszperantóul. *Udvarhelyi Híradó*, 2000. január 11.

Szente B. Levente: Beke Sándor székelyudvarhelyi költő verseskötetéről. *Kisváros*, 2000. február 1.

Zsidó Ferenc: Beke Sándor: Erdélyi homály. *Udvarhelyszék*, 2000. február 2-8.

Gábor Dénes: Beke Sándor versei eszperantóul. *Szabadság*, 2000. február 19.

Zsidó Ferenc: Hajnalodik nélkülöd. *Udvarhelyszék*, 2000. március 8-14.

Sarány István: Könyvműhely Székelyudvarhelyen. Erdélyi Gondolat. *Hargita Népe*, 2000. március 24. [Interjú Beke Sándorral]

B. D. [Bölöni Domokos]: Krepuskoj transilvania. *Népújság*, 2000. április 29.

Zsidó Ferenc: Beke Sándor gyermekversei. *Udvarhelyszék*, 2000. május 17-23.

Ráduly János: Tüntető magnóliák. *Udvarhelyszék*, 2000. július 12-18.

(szonda) [Szonda Szabolcs]: Mesék és gyerekversek — rokonszenves „tálalásban”. *Romániai Magyar Szó*, 2000. augusztus 14.

(pbá) [P. Buzogány Árpád]: Bohókás ábécé. *Udvarhelyi Híradó*, 2000. szeptember 7.

*****:** Gyerekversek Beke Sándortól. *Udvarhelyszék*, 2000. november 22-28.

Protestantaj magnolioj. *Eventoj*, n-ro 196, 1/novembro — 2000

Bertha Zoltán: Pillantás a mai erdélyi magyar irodalomra. *Nemzetiségi magyar irodalmak az ezredvégen.* Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2000

Beke Sándor. In: *Erdélyi magyar ki kicsoda 2000.* A Romániai Magyar Demokrata Szövetség és a Scripta Kiadó közös kiadványa [Szócikk]

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó. In: Kiadók, szerkesztőségek (Írott és elektronikus sajtó). *Erdélyi magyar ki kicsoda 2000.* A Romániai Magyar Demokrata Szövetség és a Scripta Kiadó közös kiadványa [Szócikk]

Beke Sándor. In: *Új magyar irodalmi lexikon.* A-Gy. Főszerkesztő: Péter László. Második, javított, bővített kiadás. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2000; *Új magyar irodalmi lexikon. CD-ROM.* A CD-ROM az Új magyar irodalmi lexikon (Akadémiai Kiadó, 1994) átdolgozott kiadása. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2000 [Szócikk]

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó. In: *Új magyar irodalmi lexikon.* A-Gy. Főszerkesztő: Péter László. Második, javított, bővített kiadás. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2000; *Új magyar irodalmi lexikon. CD-ROM.* A CD-ROM az Új magyar irodalmi lexikon (Akadémiai Kiadó, 1994) átdolgozott kiadása. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2000 [Szócikk]

Székely Útkereső. In: *Új magyar irodalmi lexikon.* P-Zs. Főszerkesztő: Péter László. Második, javított, bővített kiadás. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2000; *Új magyar irodalmi lexikon. CD-ROM.* A CD-ROM az Új magyar irodalmi lexikon (Akadémiai Kiadó, 1994) átdolgozott kiadása. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2000 [Szócikk]

pbá [P. Buzogány Árpád]: **Udvarhelyi gyermekversek eszperantóul.** *Udvarhelyi Híradó*, 2001. február 1.

Gergely Tamás: A Cenk kék. *Brassói Lapok*, 2001. november 9. [Interjú Lendvay Évával]

Gábor Dénes: Erdélyi költő versei a debreceni Papp Tibor tolmácsolásában. Beke Sándor versei eszperantóul. *Erdélyi Gondolat Könyvkiadó 1991–2001.* Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó Tájékoztatója, 2001

660. Székely Útkereső. In: *Kuszálik Péter: A romániai magyar sajtó 1989 után.* Teleki László Alapítvány — Erdélyi Múzeum Egyesület, Budapest — Kolozsvár, 2001 [Szócikk]

Z7 Business Center. In: *Kuszálik Péter: A romániai magyar sajtó 1989 után.* Teleki László Alapítvány — Erdélyi Múzeum Egyesület, Budapest — Kolozsvár, 2001 [Szócikk]

745. Tromf. In: *Kuszálik Péter: A romániai magyar sajtó 1989 után.* Teleki László Alapítvány — Erdélyi Múzeum Egyesület, Budapest — Kolozsvár, 2001 [Szócikk]

Nagy Olga: Az Erdélyi Gondolat szerepe, jelentősége. A Kiadó értékelése. *Szabadság*, 2002. január 19.

G. D. [Gábor Dénes]: **Új kiadó, új könyv.** *Könyvesház*, 2002. 1-2. szám

Dr. Brauch Magda: „Életünk egy-egy szent szikra”. Beke Sándor költői világa. *Nyugati Jelen*, Irodalmi Jelen-meléklet. 2002. 3. szám

*****:** **Új kiadó a láthatáron.** *Romániai Magyar Szó*, 2002. április 17.

Themén Eta: Erdélyi Pegazus. *Szabadság*, 2002. május 20.

Zsidó Ferenc: Új könyvkiadó, új szerző. Dalköltészet magyaros ritmussal, könnyed zenével. *Udvarhelyi Híradó*, 2002. június 19.

(nagyálmos) [Nagyálmos Ildikó]: **Udvarhelyszéki nyomdák és kiadók.** *Udvarhelyi Híradó*, 2002. július 1.

P. Buzogány Árpád: A költészet litánia, ima az emberért. *Udvarhelyi Híradó*, 2002. augusztus 12.

Barabás István: Az élet fonákja. Halhatatlanok és je-löltek. *Hargita Népe*, 14. évf., 2002. szeptember, 202-226. szám

Zsidó Ferenc: Életünk láthatatlan sorompói. *Udvarhelyi Híradó*, 2002. október 16.

Nagy Olga: 10 éves az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó. *Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó tájékoztatója.* 2002

„Udvarhelyszék kiadói és nyomdái a helyismeret szolgálatában 1990–2002”. *Hargita Megye Tanácsa, Hargita Megyei Kulturális Központ Udvarhelyszéki Irodája, Székelyudvarhelyi Városi Könyvtár*, 2002

(pbá) [P. Buzogány Árpád]: **Beke Sándor: A galambok kirepülnek.** *Kulturális figyelő*, 2003. 2. szám

Regéczy Szabina Perle: Ismét felgyújtom a mécsest. *Szövétnek*, 2003. április

Peter Browne: Fenestroj sur la hungaran poezion. Protestantaj magnolioj. Elektitaj poemoj. Sándor Beke (1961). El la hungara trad. Tibor Papp. Debrecen: E-Societo, 1999. *Esperanto*, 2003. aprilo

Zsidó Ferenc: A galambok kirepülnek. *Udvarhelyi Híradó*, 2003. május 9.

Penny Vos: Por lautlegi al infanoj. *Revuo Esperanto*, majo 2003

Dr. Brauch Magda: Beke Sándor új verseskötetei. *Erdélyi Gondolat Könyvkiadó Tájékoztató*, 2003

Rideg István: Előszó. In: *Imakönyv Magyarországért, édes hazánkért.* Kortárs költők imái. Szerkesztette Rideg István. Magyarországért, Édes hazánkért Kiadó, 2003

P. Buzogány Árpád: Az igazi Európa felé. *Udvarhelyi Híradó*, 2004. április 30. [Beszélgetés Beke Sándorral]

P. Buzogány Árpád: Kortársak imái a hazáért. *Udvarhelyi Híradó*, 2004. október 29.

Beke Sándor. In: *Ki kicsoda a magyar könyvszakmában.* Főszerkesztő Kiss József. Felelős szerkesztő Jakab Sára. Kiss József Könyvkiadó, Budapest, 2005 [Szócikk]

Brauch Magda: Téged kereslek. Beke Sándor istenes költészete. Erdélyi Pegazus Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok, Székelyudvarhely, 2006

Beke Sándor a szerkesztő, a könyvkiadó és irodalom-szervező. In: *Brauch Magda: Téged kereslek.* Beke Sándor

istenes költészete. Erdélyi Pegazus Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok, Székelyudvarhely, 2006

Beke Sándor istenhitének eredetéről. In: *Brauch Magda: Téged kereslek.* Beke Sándor istenes költészete. Erdélyi Pegazus Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok, Székelyudvarhely, 2006

A költő istenhitének „rokonsága”. In: *Brauch Magda: Téged kereslek.* Beke Sándor istenes költészete. Erdélyi Pegazus Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok, Székelyudvarhely, 2006

Az elbizonytalanodott ember versei. In: *Brauch Magda: Téged kereslek.* Beke Sándor istenes költészete. Erdélyi Pegazus Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok, Székelyudvarhely, 2006

Istenkeresés. A kételyek legyőzése. In: *Brauch Magda: Téged kereslek.* Beke Sándor istenes költészete. Erdélyi Pegazus Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok, Székelyudvarhely, 2006

Képmutatás és „tisztálkodás”. In: *Brauch Magda: Téged kereslek.* Beke Sándor istenes költészete. Erdélyi Pegazus Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok, Székelyudvarhely, 2006

A halálfélelem költészete. In: *Brauch Magda: Téged kereslek.* Beke Sándor istenes költészete. Erdélyi Pegazus Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok, Székelyudvarhely, 2006

A szeretet versei. In: *Brauch Magda: Téged kereslek.* Beke Sándor istenes költészete. Erdélyi Pegazus Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok, Székelyudvarhely, 2006

Isten és költői hitvallás. In: *Brauch Magda: Téged kereslek.* Beke Sándor istenes költészete. Erdélyi Pegazus Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok, Székelyudvarhely, 2006

Istenhit és szülőföld. In: *Brauch Magda: Téged kereslek.* Beke Sándor istenes költészete. Erdélyi Pegazus Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok, Székelyudvarhely, 2006

Költői eszközök, verstani megoldások. In: *Brauch Magda: Téged kereslek.* Beke Sándor istenes költészete. Erdélyi Pe-

gazus Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok, Székelyudvarhely, 2006

Bűn. In: *Brauch Magda: Téged kereslek.* Beke Sándor istenes költészete. Erdélyi Pegazus Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok, Székelyudvarhely, 2006

Téged kereslek. In: *Brauch Magda: Téged kereslek.* Beke Sándor istenes költészete. Erdélyi Pegazus Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok, Székelyudvarhely, 2006

Ismét felgyújtom a mécsest. In: *Brauch Magda: Téged kereslek.* Beke Sándor istenes költészete. Erdélyi Pegazus Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok, Székelyudvarhely, 2006

Hála. In: *Brauch Magda: Téged kereslek.* Beke Sándor istenes költészete. Erdélyi Pegazus Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok, Székelyudvarhely, 2006

A szeretetnek nincsen temetője. In: *Brauch Magda: Téged kereslek.* Beke Sándor istenes költészete. Erdélyi Pegazus Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok, Székelyudvarhely, 2006

Nagy Pál: Magyar karácsonyok. *Székely Karácsony*, 2006

Sipos Erzsébet: Az imádság a lélek anyanyelve. *Nyugati Jelen*, 2007. augusztus 28.

Regéczy Szabina Perle: Beke Sándor istenes verseiről. *Szövétnek*, 2007. április

Boros Ernő: Tromfondírozás. *Székelyföld*, 2007. szeptember

*****: Elmaradt imák.** *Heti Hirdető*, 2007. október 15.

*****: Ne hagyd elveszni Erdélyt, Istenünk!** *Heti Hirdető*, 2007. október 22.

*****: Tulipánok között mosolygó oroszlánok.** *Heti Hirdető*, 2007. november 5.

Dr. Brauch Magda: Beke Sándor istenes költészete. *Székely Tavasz*, 2007

P. Buzogány Árpád: Brauch Magda: Téged kereslek. Beke Sándor istenes költészete. In: *P. Buzogány Árpád: A Székely Útkereső Kiadványok műhelyében.* Hagyomány és hely-

ismeret közelképben. Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2007

P. Buzogány Árpád: A Székely Útkereső Kiadványok 15 éve. In: *P. Buzogány Árpád: A Székely Útkereső Kiadványok műhelyében.* Hagyomány és helyismeret közelképben. Erdélyi Pegazus Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok, Székelyudvarhely, 2007

P. Buzogány Árpád: Jézus, áldd meg Erdély földjét. In: *P. Buzogány Árpád: A Székely Útkereső Kiadványok műhelyében.* Hagyomány és helyismeret közelképben. Erdélyi Pagazus Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok, Székelyudvarhely, 2007

Csire Gabriella: Ajánlás. In: *Beke Sándor: Álom a Titanicon.* Elbeszélő költemény. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2007

Barabás István: A Székely Útkereső az egyetemes magyar művelődéstörténet része. In: *Beke Sándor: Székely Útkereső — szellemi műhely a XX. század végén Erdélyben.* Főszerkesztői vallomás a folyóirat megszületéséről és életéről. A bevezető tanulmányt írta Barabás István. Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2007

Beke Sándor: I. A dédelgetett laptervezéstől a megvalósításig. In: *Beke Sándor: Székely Útkereső — szellemi műhely a XX. század végén Erdélyben.* Főszerkesztői vallomás a folyóirat megszületéséről és életéről. A bevezető tanulmányt írta Barabás István. Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2007

Beke Sándor: Szépirodalom, irodalomkritika és nyelv-művelés. In: *Beke Sándor: Székely Útkereső — szellemi műhely a XX. század végén Erdélyben.* Főszerkesztői vallomás a folyóirat megszületéséről és életéről. A bevezető tanulmányt írta Barabás István. Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2007

Beke Sándor: III. Székely Útkereső Antológia. A szerkesztő tíz év távlatából visszanéz. In: *Beke Sándor: Székely Útkereső — szellemi műhely a XX. század végén Erdélyben.* Főszerkesztői vallomás a folyóirat megszületéséről és életéről. A be-

vezető tanulmányt írta Barabás István. Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2007

P. Buzogány Árpád: Mindenkori magyarokért. In: *Az én himnuszaim.* Antológia. Válogatta, összeállította és szerkesztette Beke Sándor. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2007

Beke Sándor. In: *Encyclopaedia Hungarica.* English (Vol A-G). Published by Hungarian Ethnic Lexikon Foundation, Calgary, AB, 2007 [Szócikk]

D. L.: Szellemi műhely Székelyudvarhelyen. *Hepehupa*, 2008. 2. szám

Zsehránszky István (szerk.): **ÚMSZ kisebbségben.** *Új Magyar Szó*, 2008. március 26.

(bölöni) [Bölöni Domokos]: **Két udvarhelyi kiadványról.** *Népújság*, 2008. április 3.

Asztalos Attila: Székely Szellem. *Udvarhelyi Híradó*, 2008. április 11-13.

(csg) [Cseke Gábor]: **Árkosi kalandor, útkeresés, tehenek Indiából.** *Új Magyar Szó*, Színek-melléklet, 2008. április 12-13.

Baricz-Tamás Imola: Székely Útkereső. *Gyergyói Kisújság*, 2008. április 17-23.

Sipos Erzsébet: Az ösvénytől Európa kivilágított útjai felé. *Nyugati Jelen*, 2008. július 14.

D. L. : Könyvismertető. *Árkád*, 34. szám, 2008. augusztus 21.

Sipos Erzsébet: Az írott szó nyomában. *Nyugati Jelen*, 2008. augusztus 30-31.

Nagy Pál: Szellemi útkeresés. *Új Magyar Szó*, 2008. szeptember 13-14.

Barabás István: A Kibéd—Tokió tengely. Látogatóban Ráduly János Bartók-kutatónál, folklórgyűjtőnél. *Új Magyar Szó*, Kisebbségben-melléklet, 2008. szeptember 30.

Regéczy Szabina Perle: Becsüld a népet! Szövétnék, 2008. október

Borbély László: Könyvekbe mentett Székely Útkereső. *Hargita Népe*, 2008. november 15.

*****: Gyermekirodalmi antológia.** *Udvarhelyi Híradó*, 2008. november 21-23.

(csg) [Cseke Gábor]: Mozaikszemcsék, szerelemorgona, irodalomsumma. *Új Magyar Szó*, 2008. november 22-23.

Regéczy Szabina Perle: Csíksomlyó hazavár. *Szövétnék*, 2008. december

Zsidó Ferenc: Sajtótörténeti kuriózum. Beke Sándor és Brauch Magda sajtótörténeti könyvéről. *Polgári Élet*, 2008. december 12-18.

Brauch Magda: Az évtizedes folyóirat. In: Brauch Magda: A Székely Útkereső évtizede (1990–1999). *Beke Sándor — Brauch Magda: Székely Útkereső (1990–1999). Laptörténet és sajtóvisszhang.* A bevezető tanulmányt írta Barabás István. Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2008

Brauch Magda: Gyermekirodalom. In: Brauch Magda: A Székely Útkereső évtizede (1990–1999). *Beke Sándor — Brauch Magda: Székely Útkereső (1990–1999). Laptörténet és sajtóvisszhang.* A bevezető tanulmányt írta Barabás István. Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2008

Brauch Magda: Vallásos tárgyú cikkek és gyűjtemények. In: Brauch Magda: A Székely Útkereső évtizede (1990–1999). *Beke Sándor — Brauch Magda: Székely Útkereső (1990–1999). Laptörténet és sajtóvisszhang.* A bevezető tanulmányt írta Barabás István. Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2008

Brauch Magda: Irodalom. Művek, pályaképek, könyvbírálatok. In: Brauch Magda: A Székely Útkereső évtizede (1990–1999). *Beke Sándor — Brauch Magda: Székely Útkereső (1990–1999). Laptörténet és sajtóvisszhang.* A bevezető tanul-

mányt írta Barabás István. Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2008

Brauch Magda: Lira. In: Brauch Magda: A Székely Útkereső évtizede (1990–1999). *Beke Sándor — Brauch Magda: Székely Útkereső (1990–1999). Laptörténet és sajtóvisszhang.* A bevezető tanulmányt írta Barabás István. Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2008

Brauch Magda: Az első Székely Útkereső Antológia [1994]. In: Brauch Magda: A Székely Útkereső évtizede (1990–1999). *Beke Sándor — Brauch Magda: Székely Útkereső (1990–1999). Laptörténet és sajtóvisszhang.* A bevezető tanulmányt írta Barabás István. Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2008

Brauch Magda: Milyennek látja a korabeli sajtó a Székely Útkeresőt és a Székely Útkereső Kiadványokat? In: Brauch Magda: A Székely Útkereső évtizede (1990–1999). *Beke Sándor — Brauch Magda: Székely Útkereső (1990–1999). Laptörténet és sajtóvisszhang.* A bevezető tanulmányt írta Barabás István. Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2008

Brauch Magda: Indulás, fogadtatás. In: Brauch Magda: A Székely Útkereső évtizede (1990–1999). *Beke Sándor — Brauch Magda: Székely Útkereső (1990–1999). Laptörténet és sajtóvisszhang.* A bevezető tanulmányt írta Barabás István. Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2008

Brauch Magda: A folyóirat szerkesztői és külső munkatársai. In: Brauch Magda: A Székely Útkereső évtizede (1990–1999). *Beke Sándor — Brauch Magda: Székely Útkereső (1990–1999). Laptörténet és sajtóvisszhang.* A bevezető tanulmányt írta Barabás István. Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2008

Brauch Magda: Méltatások — lapokban és lexikonokban. In: Brauch Magda: A Székely Útkereső évtizede (1990–1999). *Beke Sándor — Brauch Magda: Székely Útkereső (1990–1999). Laptörténet és sajtóvisszhang.* A bevezető tanulmányt írta

Barabás István. Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2008

Brauch Magda: A Székely Útkereső Kiadványok sajtóvi-sszhangja. In: Brauch Magda: A Székely Útkereső évtizede (1990–1999). *Beke Sándor — Brauch Magda: Székely Útkereső (1990–1999). Laptörténet és sajtóvi-sszhang.* A bevezető tanulmá-nyt írta Barabás István. Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2008

Brauch Magda: A folyóirat és az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó szimbió- zisa. In: Brauch Magda: A Székely Útkereső évtizede (1990–1999). *Beke Sándor — Brauch Magda: Székely Útkereső (1990–1999). Laptörténet és sajtóvi-sszhang.* A bevezető tanulmá-nyt írta Barabás István. Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2008

Brauch Magda: Megmaradás a „papírrobbanás” kor- szakában. In: Brauch Magda: A Székely Útkereső évtizede (1990–1999). *Beke Sándor — Brauch Magda: Székely Útkereső (1990–1999). Laptörténet és sajtóvi-sszhang.* A bevezető tanulmá-nyt írta Barabás István. Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2008

Brauch Magda: Székely Útkereső Antológia. In: Székely Útkereső Antológia [Előszó]. *Székely Útkereső Antológia 1990–1999.* Válogatás a Székely Útkereső 1990–1999-es évfolyamaiból. Válogatta, összeállította, a bevezető tanulmá-nyt írta Brauch Magda. Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2008

Brauch Magda: Versek. In: Székely Útkereső Antológia [Előszó]. *Székely Útkereső Antológia. 1990–1999.* Válogatás a Székely Útkereső 1990–1999-es évfolyamaiból. Válogatta, össze-állította, a bevezető tanulmá-nyt írta Brauch Magda. Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2008

A székely Útkereső tükrözése a korabeli sajtóban. In: Székely Útkereső Antológia [Előszó]. *Székely Útkereső Antológia 1990–1999.* Válogatás a Székely Útkereső 1990–1999-es évfolyamaiból. Válogatta, összeállította, a bevezető tanulmá-nyt írta

Brauch Magda. Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2008

Brauch Magda: A Székely Útkereső gyermekirodalmi antológiájáról. In: Kortárs költők — Beke Sándor, Fábíán Imre, Papp Attila, P. Buzogány Árpád, Ráduly János — gyermekversei. *Becsüld a népet!* A Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat gyermekirodalmi antológiája. Válogatás a folyóirat 1990–1999-es évfolyamaiból. Válogatta, összeállította és az előszót írta Brauch Magda. Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2008

P. Buzogány Árpád: Könyvbe vetett hittel. In: *Az előszó dicsérete.* Kritikák, recenziók, beszélgetések a Székely Útkereső hasábjain. Válogatta, szerkesztette, a kötetben szereplő írások jegyzékét, a könyvészetet és a Székely Útkereső repertóriumát összeállította Beke Sándor. A bevezető tanulmányt írta P. Buzogány Árpád. Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2008

P. Buzogány Árpád: Szavak hiteléről, írásművek értelméről. In: *Beke Sándor — Ráduly János: Szépirodalom, néprajz, rovásírás.* Két íróbarát beszélgetése életpályájukról és munkásságukról. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2008

A költészet: ima az emberért. Ráduly János beszélget Beke Sándor költővel. In: *Beke Sándor — Ráduly János: Szépirodalom, néprajz, rovásírás.* Két íróbarát beszélgetése életpályájukról és munkásságukról. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2008

A megmaradás őrhelyén. Beke Sándor beszélget Ráduly János néprajz- és rovásíráskutatóval, költővel és műfordítóval. In: *Beke Sándor — Ráduly János: Szépirodalom, néprajz, rovásírás.* Két íróbarát beszélgetése életpályájukról és munkásságukról. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2008

Barabás István: Erdélyi gondolatok, útkeresőben. *Új Magyar Szó*, Kisebbségben — Havi melléklet, 2009. január 27.

(csg) [Cseke Gábor]: Magyarózd, versek, költemények. *Új Magyar Szó*, Színkép-melléklet, 2009. január 31. — február 1.

P. Buzogány Árpád: Készen, bekötve. *Erdélyi Toll*, 2009. 1. szám

P. Buzogány Árpád: Székely Útkereső. *Erdélyi Toll*, 2009. 1. szám

P. Buzogány Árpád: Gyermekirodalmi antológia. *Erdélyi Toll*, 2009. 1. szám

P. Buzogány Árpád: Magyar, székely és csángó örökség. *Erdélyi Toll*, 2009. 1. szám

P. Buzogány Árpád: Antológia a pünkösdi búcsúról. *Erdélyi Toll*, 2009. 1. szám

Brauch Magda: Elmaradt imák. *Erdélyi Toll*, 2009. 1. szám

Brauch Magda: Mosolygó oroszlánok. *Erdélyi Toll*, 2009. 1. szám

Brauch Magda: Fehér tulipánok. *Erdélyi Toll*, 2009. 1. szám

Brauch Magda: Isten megáld a Hargitán. *Erdélyi Toll*, 2009. 1. szám

Brauch Magda: Lelkemben muzsikál a Hargita. *Erdélyi Toll*, 2009. 1. szám

Brauch Magda: Bodzafa virága. *Erdélyi Toll*, 2009. 1. szám

Brauch Magda: Álom a Titanicon. *Erdélyi Toll*, 2009. 1. szám

Brauch Magda: Szerelem orgonája. *Erdélyi Toll*, 2009. 1. szám

Brauch Magda: Líra. In: Brauch Magda: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó gyermekirodalmi kiadványai 1991–2006 között (I.) *Erdélyi Toll*, 2009. 1. szám

Brauch Magda: Beke Sándor „jégvirágai”, „bohókás ábécéje” és hajózása a Déli-sarkon. In: Brauch Magda: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó gyermekirodalmi kiadványai

1991–2006 között (I.) Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó gyermekverskötetei. *Erdélyi Toll*, 2009. 1. szám

Brauch Magda: Megszólal az aranycsengő. In: Brauch Magda: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó gyermekirodalmi kiadványai 1991–2006 között (I.) Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó gyermekverskötetei. *Erdélyi Toll*, 2009. 1. szám

Sipos Erzsébet: Székely Útkereső szellemi műhely. *Erdélyi Toll*, 2009. 2. szám

Sipos Erzsébet: Székely Útkereső. Irodalmi és művelődési folyóirat. 1990–1999. *Erdélyi Toll*, 2009. 2. szám

Sipos Erzsébet: Székely Útkereső — szellemi műhely a XX. század végén Erdélyben. *Erdélyi Toll*, 2009. 2. szám

Sipos Erzsébet: Beke Sándor — Brauch Magda: Székely Útkereső (1990–1999). *Erdélyi Toll*, 2009. 2. szám

Sipos Erzsébet: Székely Útkereső Antológia 1990–1999. Székely Útkereső Antológia 1990–1999. *Erdélyi Toll*, 2009. 2. szám

Sipos Erzsébet: Becsüld a népet! *Erdélyi Toll*, 2009. 2. szám

Sipos Erzsébet: Az előszó dicsérete. *Erdélyi Toll*, 2009. 2. szám

Sipos Erzsébet: Magyar, székely és csángó örökség. *Erdélyi Toll*, 2009. 2. szám

Kelemen Miklós: Unitáriusok a magyar irodalomban (IV. rész). A XX. század második fele. *Unitárius Élet*, 63. évf., 2009. május-június

Ágoston László: Nagykorúvá vált (18 esztendő) az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó (1991–2009). *Szabadi Szó*, 2009. augusztus

***: *Erdélyi Toll. Gyergyói Kisújság*, 2009. október 22-28.

***: *Új sajtókiadvány. Heti Új Szó*, 2009. október 23.

Zsidó Ferenc: Erdélyi Toll. Polgári Élet, 43. szám, 2009. október 30. – november 5.

Varga László: Új irodalmi és művelődési folyóirat indult Székelyudvarhelyen. Klasszikus értékekre alapoznak. *Krónika*, 2009. november 5.

*****: Új irodalmi és művelődési folyóirat.** *Népújság*, 2009. november 11.

(KISS) [Kiss Károly]: Új magyar irodalmi és művelődési folyóirat. *Erdélyi Toll. Nyugati Jelen*, 2009. november 12.

K. M. [Kovrig Magdolna]: Új folyóirat — Erdélyi Toll. *Erdőszentgyörgyi Figyelő*, 2009. 11-12. szám

Kerekes Tünde: Erdélyi Toll. *Vasárnap*, 2009. november 22.

Vofkori György: Az udvarhelyi sajtó. In: *Vofkori György: Székelyudvarhely. Várostörténet képekben.* Második kötet. Harmadik, bővített kiadás. Typografia, Békéscsaba, 2009

Nagyálmós Ildikó: „Őrizzük meg anyanyelvünket, és adjuk tovább örökségül gyermekeinknek, unokáinknak”. Nagyálmós Ildikó beszélgetése Dr. Brauch Magda nyelvessel. *Erdélyi Toll*, 2010. 1. szám

Beke Sándor—Ráduly János: Szépirodalom, néprajz, rovásírás. In: Málnási Ferenc: *Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó 200. könyvétől a kolozsvári utcáig.* *Erdélyi Toll*, 2010. 1. szám

Brauch Magda: Üzenet az új évezredbe költözött embernek. *Erdélyi Toll*, 2010. 1. szám

Málnási Ferenc: Beke Sándor—Ráduly János: Szépirodalom, néprajz, rovásírás. *Nyelvünk és Kultúránk*, 2010. 1. szám

B. D. [Bölöni Domokos]: Erdélyi Toll. *Népújság*, Múzsá-meléklet, 2010. március 27.

Barabás István: A Székely Útkereső az egyetemes magyar művelődéstörténet része. *Erdélyi Toll*, 2010. 2. szám

A Székely Útkereső levelesládájából I. Közzéteszi: Beke Sándor. *Erdélyi Toll*, 2010. 2. szám

Beke Sándor: „Székely Útkereső szerkesztősége”. In: *A Székely Útkereső levelesládájából I.* Közzéteszi: Beke Sándor. *Erdélyi Toll*, 2010. 2. szám

Málnási Ferenc: A Székely Útkereső értékeit megőrző, igényes sokoldalúsága. *Erdélyi Toll*, 2010. 2. szám

Brauch Magda: Líra és verses epika. In: Brauch Magda: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó gyermekirodalmi kötetei 2007–2009 között. I. *Erdélyi Toll*, 2010. 2. szám

Brauch Magda: Verses gyermekmesék. In: Brauch Magda: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó gyermekirodalmi kötetei 2007–2009 között. I. *Erdélyi Toll*, 2010. 2. szám

Brauch Magda: Beke Sándor öregapójának és őzikéjének a kalandjai a csillagok birodalmában. In: Brauch Magda: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó gyermekirodalmi kötetei 2007–2009 között. I. Verses gyermekmesék. *Erdélyi Toll*, 2010. 2. szám

Brauch Magda: Góbé Miska. In: Brauch Magda: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó gyermekirodalmi kötetei 2007–2009 között. I. Verses gyermekmesék. *Erdélyi Toll*, 2010. 2. szám

Brauch Magda: Havasok királyleánya. In: Brauch Magda: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó gyermekirodalmi kötetei 2007–2009 között. I. Verses gyermekmesék. *Erdélyi Toll*, 2010. 2. szám

Brauch Magda: Beke Sándor „szépséges kislakói”. In: Brauch Magda: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó gyermekirodalmi kötetei 2007–2009 között. I. Verses gyermekmesék. *Erdélyi Toll*, 2010. 2. szám

Ö. I. B.: Közéleti levelek üzenete. *Szabadság*, 2010. július 2.

B. D. [Bölöni Domokos]: Erdélyi Toll. Népűjság, Múzsamelléklet, 2010. július 17.

Brauch Magda: Székely karácsony. In: Brauch Magda: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó gyermekirodalmi kötetei 2007–2009 között. II. Líra és próza. *Erdélyi Toll*, 2010. 3. szám

Brauch Magda: Karácsonyi álom. In: Brauch Magda: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó gyermekirodalmi kötetei 2007–2009 között. II. Líra és próza. *Erdélyi Toll*, 2010. 3. szám

b. d. [Bölöni Domokos]: Az Erdélyi Toll őszi száma. Népűjság, Múzsamelléklet, 2010. szeptember 18.

b. d. [Bölöni Domokos]: **Leveleskönyv Udvarhelyről.** *Nép-
újság*, 2010. november 6.

(németh) [Németh Júlia]: **Művelődési kaleidoszkóp.** *Sza-
badtság*, 2010. november 9.

Beke Sándor. In: *Erdélyi magyar ki kicsoda 2010.* A Romá-
niai Magyar Demokrata Szövetség és a BMC Kiadó közös ki-
adványa [Szócikk]

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó. In: Romániai magyar
intézmények, alapítványok, szervezetek, egyesületek, társasá-
gok. Kiadók, szerkesztőségek. *Erdélyi magyar ki kicsoda 2010.* A
Romániai Magyar Demokrata Szövetség és a BMC Kiadó közös
kiadványa [Szócikk]

Erdélyi Pegazus Könyvkiadó. In: Romániai magyar intéz-
mények, alapítványok, szervezetek, egyesületek, társaságok. Ki-
adók, szerkesztőségek. *Erdélyi magyar ki kicsoda 2010.* A Ro-
mániai Magyar Demokrata Szövetség és a BMC Kiadó közös
kiadványa [Szócikk]

Erdélyi Toll. In: Romániai magyar intézmények, alapítvá-
nyok, szervezetek, egyesületek, társaságok. Kiadók, szerkesztő-
ségek. *Erdélyi magyar ki kicsoda 2010.* A Romániai Magyar De-
mokrata Szövetség és a BMC Kiadó közös kiadványa [Szócikk]

Székely Útkereső Kiadványok. In: Romániai magyar in-
tézmények, alapítványok, szervezetek, egyesületek, társaságok.
Kiadók, szerkesztőségek. *Erdélyi magyar ki kicsoda 2010.* A Ro-
mániai Magyar Demokrata Szövetség és a BMC Kiadó közös ki-
adványa [Szócikk]

Székelykapu Könyvkiadó. In: Romániai magyar intézmé-
nyek, alapítványok, szervezetek, egyesületek, társaságok. Kia-
dók, szerkesztőségek. *Erdélyi magyar ki kicsoda 2010.* A Romá-
niai Magyar Demokrata Szövetség és a BMC Kiadó közös kiad-
ványa [Szócikk]

Székely Útkereső. In: *Romániai magyar irodalmi lexikon.*
V/1. S-Sz. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár — Kriterion
Könyvkiadó, Bukarest — Kolozsvár, 2010 [Szócikk]

Sipos Erzsébet: **A levelek által Székelyudvarhelyre ü-
zen a nagyvilág.** *Erdélyi Toll*, 2011. 1. szám

Sipos Erzsébet: A szétoztott, megosztott kincsek. *Erdélyi Toll*, 2011. 1. szám

Bertha Zoltán: „Az ábeli humorérzék”. Tamási Áron székely népi humora és kedélyvilága. *Erdélyi Toll*, 2011. 1. szám

Bertha Zoltán: Istenélmény a kortárs erdélyi lírában. *Erdélyi Toll*, 2011. 1. szám

Beke Sándor: Székely Útkereső — szellemi műhely a XX. század végén Erdélyben. Főszerkesztői vallomás a folyóirat megszületéséről és életéről. *Erdélyi Toll*, 2011. 1. szám

Brauch Magda: Beke Sándor: Elégia a Hargitához. In: Brauch Magda: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó 2010-es ifjúsági és gyermekirodalmi kötetei. *Erdélyi Toll*, 2011. 1. szám

Brauch Magda: Beke Sándor: Az én Miatyáinkom. *Erdélyi Toll*, 2011. 1. szám

Brauch Magda: Átölelt a lelked. *Erdélyi Toll*, 2011. 1. szám

Brauch Magda: A Székely Útkereső levelezésének felbecsülhetetlen értékű dokumentumai. *Erdélyi Toll*, 2011. 2. szám

(csg) [Cseke Gábor]: Műhelytitkok, szemrejtélyek. Szerkesztőségi levelek, 1990–2000. *Új Magyar Szó*, 2011. augusztus 12-14.

Bölöni Domokos: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó két-százötvenedik kötete. A Székely Útkereső levelesládája. 1990–2000. *Erdélyi Toll*, 2011. 3. szám

Málnási Ferenc: Beke Sándor: A Székely Útkereső levelezés és dokumentumok tükrében. *Nyelvünk és Kultúránk*, 2011. 3. szám

b. d. [Bölöni Domokos]: Az Erdélyi Toll nyári száma. *Nép-újság*, 2011. október 8.

Damján B. Sándor: Új folyóirat az erdélyi prérin. *Nép-újság*, 2011. október 18.

N. J. [Németh Júlia]: Erdélyi Toll. Szabadság, 2011. október 25.

***: **Az Erdélyi Toll őszi száma.** *Népújság*, 2011. október 29.

Málnási Ferenc: A Székely Útkereső levelesládája. 1990–2000. In: Málnási Ferenc: *A Székely Útkereső levelesládája és a levelezés dokumentumok tükrében.* *Erdélyi Toll*, 2011. 4. szám

Málnási Ferenc: Beke Sándor: A Székely Útkereső levelezés és dokumentumok tükrében. In: Málnási Ferenc: *A Székely Útkereső levelesládája és a levelezés dokumentumok tükrében.* *Erdélyi Toll*, 2011. 4. szám

***: **Az Erdélyi Toll negyedik száma.** *Népújság*, 2011. november 19.

***: **Sipos Erzsébet recenziói: Székely Útkereső — a könyvekbe mentett folyóirat.** *Heti Új Szó*, 2011. december 16.

Előszó helyett. In: *Beke Sándor: A Székely Útkereső levelezés és dokumentumok tükrében.* Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2011

Ami a Székely Útkereső sajtómonográfiákból kimaradt. In: I. A folyóirat kulisszáiból. *Beke Sándor: A Székely Útkereső levelezés és dokumentumok tükrében.* Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2011

P. Buzogány Árpád: Beke Sándor két verseskönyve román fordításban. Az igazi Európa felé. In: „Van feladata az erdélyi írónak is: hogy fellépjen mindenféle intolerancia ellen”. *P. Buzogány Árpád: Példák, példaképek, példabeszédek.* Beszélgetések, interjúk. Udvarhelyszéki Kulturális Egyesület Hargita Megyei Hagyományőrzési Forrásközpont, Székelyudvarhely, 2011 [Beszélgetés Beke Sándorral]

Beke Sándor: Ünnepek. *Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely.* Könyv- és folyóiratajánló. I. évf., 2012. 1. szám

Tácsi Erika: Székely Útkereső — a könyvekbe mentett folyóirat. *Erdélyi Toll*, 2012. 1. szám

Brauch Magda: Beke Sándor: Álom és értelem. *Erdélyi Toll*, 2012. 1. szám

Brauch Magda: Beke Sándor: Tekintetemmel megfésüllek. *Erdélyi Toll*, 2012. 2. szám

Németh Júlia: Transsilvanicumok. *Szabadság*, 2012. június 19.

*****: Megjelent az Erdélyi Toll. Székely Újság**, 2012. november 23-29.

Nagy Székely Ildikó: Az idei harmadik Erdélyi Toll kínálatából. *Népújság*, 2012. november 24.

Bertha Zoltán: „Ady táltos-paripáján”. Ady-élmények az erdélyi magyar költészetben. *Erdélyi Toll*, 2012. 4. szám

Nagy Székely Ildikó: A negyedik Erdélyi Toll kínálatából. *Népújság*, 2012. december 15.

Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. (Albert-Lőrincz Márton, Balázs Sándor, Barabás István, Bertha Zoltán, Bölöni Domokos, Brauch Magda, Buksa Éva-Mária, Csire Gabriella, Demeter Attila, Jakobovits Miklós, Málnási Ferenc, P. Buzogány Árpád, Pomogáts Béla, Ráduly János, Sipos Erzsébet). *Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll*, Székelyudvarhely, 2012

Pomogáts Béla: „A kérdésekre egyszerre szeretnék válaszolni...” In: I. Sajtókiadványok. I. A székelyudvarhelyi szellemi műhely első sajtóterméke, a Székely Útkereső. 1. Az 1989 utáni romániai magyar sajtó — mint szerep és alkotói segítség. *Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján.* Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. *Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll*, Székelyudvarhely, 2012

„Bertha Zoltán: Kezemben tartom, lapozom és olvasom a Magyar, székely és csángó örökség címmel 2008-ban

megjelent reprezentatív antológiát...” In: I. Sajtókiadványok. I. A székelyudvarhelyi szellemi műhely első sajtóterméke, a Székely Útkereső. 1. Az 1989 utáni romániai magyar sajtó — mint szerep és alkotói segítség. *Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján.* Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2012

„Sipos Erzsébet: Elismeréssel és szeretettel üdvözlöm a 20. életévét betöltő Erdélyi Gondolat Könyvkiadót, annak igazgatóját, Beke Sándor költőt, szerkesztőt és munkatársait...” In: I. Sajtókiadványok. I. A székelyudvarhelyi szellemi műhely első sajtóterméke, a Székely Útkereső. 1. Az 1989 utáni romániai magyar sajtó — mint szerep és alkotói segítség. *Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján.* Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2012

„Csire Gabriella: A Székely Útkereső minden számát, minden anyagát (...) egységes koncepció hatja át...” In: I. Sajtókiadványok. I. A székelyudvarhelyi szellemi műhely első sajtóterméke, a Székely Útkereső. 2. Székely Útkereső — mint magyar szellemi örökség, identitásőrzés, sajtó- és irodalomtörténeti forrás, emlék és cél. *Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján.* Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2012

Sipos Erzsébet: Az utóbbi húsz esztendő romániai magyar sajtótörténetében elévülhetetlen érdeme van a Székely Útkereső...” In: I. Sajtókiadványok. I. A székelyudvarhelyi szellemi műhely első sajtóterméke, a Székely Út-

kereső. 2. Székely Útkereső — mint magyar szellemi örökség, identitásőrzés, sajtó- és irodalomtörténeti forrás, emlék és cél. *Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján.* Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2012

Csire Gabriella: „Az Erdélyi Toll egyrészt akkor lépett színre...” In: I. Sajtókiadványok. II. 2009-ben indult az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat. 3. Erdélyi Toll — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”. *Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján.* Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2012

Ráduly János: „Amikor 2009 őszén megjelent az Erdélyi Toll című irodalmi és művelődési folyóirat első száma...” In: I. Sajtókiadványok. II. 2009-ben indult az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat. 3. Erdélyi Toll — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”. *Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján.* Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2012

Bertha Zoltán: „A személyes emlékek az eddigiek után továbbvezetnek most már a mai időkhez és a Beke Sándor további...” In: I. Sajtókiadványok. II. 2009-ben indult az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat. 3. Erdélyi Toll — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”. *Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján.* Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és

szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2012

Sipos Erzsébet: „Az Erdélyi Gondolat égisze alatt 2009-ben megjelenő Erdélyi Toll...” In: I. Sajtókiadványok. II. 2009-ben indult az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat. 3. Erdélyi Toll — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”. *Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján.* Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2012

Buksa Éva-Mária: „Gutenberg óta (1453) a könyvnyomtatás a művelődés forrása és feltétele is...” In: II. Könyvkiadás. I. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó. 4. Húsz év, 266 könyv, sajátos szellemi értékek, örök érvényű kincsek. *Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján.* Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2012

Barabás István: „Csak elismeréssel szólhatunk az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó megjelent könyveinek tematikai sokszínűségéről is...” In: II. Könyvkiadás. I. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó. 5. Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó gyermekirodalmáról. *Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján.* Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2012

Pomogáts Béla: „A kérdésekre egyszerre szeretnék válaszolni...” In: I. Sajtókiadványok. I. A székelyudvarhelyi

szellemi műhely első sajtóterméke, a Székely Útkereső. 1. Az 1989 utáni romániai magyar sajtó — mint szerep és alkotói segítség. *Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján (I.)*. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. *Erdélyi Toll*, 2013. 1. szám

„Bertha Zoltán: Kezemben tartom, lapozom és olvasom a Magyar, székely és csángó örökség címmel 2008-ban megjelent reprezentatív antológiát...” In: I. Sajtókiadványok. I. A székelyudvarhelyi szellemi műhely első sajtóterméke, a Székely Útkereső. 1. Az 1989 utáni romániai magyar sajtó — mint szerep és alkotói segítség. *Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján (I.)*. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. *Erdélyi Toll*, 2013. 1. szám

„Sipos Erzsébet: Elismeréssel és szeretettel üdvözlöm a 20. életévét betöltő Erdélyi Gondolat Könyvkiadót, annak igazgatóját, Beke Sándor költőt, szerkesztőt és munkatársait...” In: I. Sajtókiadványok. I. A székelyudvarhelyi szellemi műhely első sajtóterméke, a Székely Útkereső. 1. Az 1989 utáni romániai magyar sajtó — mint szerep és alkotói segítség. *Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján (I.)*. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. *Erdélyi Toll*, 2013. 1. szám

Nagy Székely Ildikó: A Toll védelme. Ötödik évfolyamához érkezett a székelyudvarhelyi folyóirat. *Népújság*, 2013. június 15.

Nagy Székely Ildikó: Az ötéves Toll második röpte. *Népújság*, 2013. július 13.

Nagy Székely Ildikó: Erdélyi Toll — idén harmadszor. *Népújság*, 2013. augusztus 17.

Nagy Székely Ildikó: A biztos pont. Erdélyi Toll: ötödik évfolyam, negyedik szám. *Népújság*, 2013. november 2.

Nagy Székely Ildikó: Az idei első Erdélyi Toll színei. *Népújság*, 2014. május 17.

Nagy Székely Ildikó: A Toll melegében. *Népújság*, 2014. szeptember 27.

Nagy Székely Ildikó: Toll-varázs ősszel. *Népújság*, 2014. november 08.

Nagy Székely Ildikó: A lélekmadár Tolla. *Népújság*, 2014. december 20.

Cseke Péter — Újvári Mária: Erdélyi sajtótörténeti bibliográfia (1919–2014). [ME.DOK] Média — Történet — Kommunikáció, 2014. 4. szám

Nagy Székely Ildikó: Tollban a gyökerek. A Székely Útkereső Antológia az Erdélyi Tollban. *Népújság*, 2015. június 20.

Máthé Miklós Mónika: Erdélyi Gondolat, amely a határokon is átível. In: Könyvkiadás Székelyföldön. *Máthé Miklós Mónika: Könyvkiadás Udvarhelyszéken. Erdélyi Toll*, 2015. 2. szám

Nagy Székely Ildikó: Szárnynövesztő útkeresések. Az idei második Erdélyi Toll ajándéka. *Népújság*, 2015. augusztus 29.

Nagy Székely Ildikó: Fiatal tollak színvilága. Új rovat tál bővült az udvarhelyi lap. *Népújság*, 2015. november 28.

Málnási Ferenc: Az Erdélyi Toll az egyetemes magyar irodalom és művelődés szolgálatában. *Magyartanítás*, 2015. 4. szám

Brauch Magda: Beke Sándor: Ábécéiskola. Olivér első könyve. *Erdélyi Toll*, 2016. 1. szám

Nagy Székely Ildikó: Utak, ünnepek a Tollban. *Népújság*, 2016. február 6.

Molnár Judit: Szenvedélyes nyelvszolgálat. *Krónika*, 2016. július 22-24.

Bodó Márta: Huszonöt éves az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó. *Vasárnap*, 2016. szeptember 11.

Nagy Székely Ildikó: Negyedszázados Erdélyi Gondolat. A 300. könyv. *Népújság*, 2016. szeptember 24.

Bertha Zoltán: A 25 éves Erdélyi Gondolat Könyvkiadó a nemzeti önismeret szép- és szakirodalmának egyik megkerülhetetlenül fontos műhelyteremtő központja, rangos centruma és őrvára. In: *25 éves az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó*. Huszonöt éve, 1991-ben alakult meg Székelyudvarhelyen Erdély első — 1989 utáni — magyar könyvkiadója. *Erdélyi Toll*, 2016. 2. szám

Bodó Márta: Valóban sokrétű és más kiadók által nem végzett munka az Erdélyi Gondolaté. In: *25 éves az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó*. Huszonöt éve, 1991-ben alakult meg Székelyudvarhelyen Erdély első — 1989 utáni — magyar könyvkiadója. *Erdélyi Toll*, 2016. 2. szám

Brauch Magda: 25 év alatt 300 kötet. In: *25 éves az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó*. Huszonöt éve, 1991-ben alakult meg Székelyudvarhelyen Erdély első — 1989 utáni — magyar könyvkiadója. *Erdélyi Toll*, 2016. 2. szám

Ráduly János: Gondolatok a 25 éves Erdélyi Gondolat Könyvkiadóról. In: *25 éves az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó*. Huszonöt éve, 1991-ben alakult meg Székelyudvarhelyen Erdély első — 1989 utáni — magyar könyvkiadója. *Erdélyi Toll*, 2016. 2. szám

Albert-Lőrincz Márton: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó irodalom-arculata is sajátos, mondhatni régióközpontú. In: *25 éves az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó*. Huszonöt éve, 1991-ben alakult meg Székelyudvarhelyen Erdély első — 1989 utáni — magyar könyvkiadója. *Erdélyi Toll*, 2016. 2. szám

Brauch Magda: 25 éves az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó. *Irodalmi Jelen*, 2016. október, 180. szám

Nagy Székely Ildikó: Az idei első Erdélyi Tollak. Műzsák, emlékek, visszhangok. *Népújság*, 2016. november 5.

Beke Sándor: Erdélyi Toll — az egyetemes magyar irodalom és művelődés szolgálatában. Beszélgetés sajtómunkatársakkal, szerkesztőkkel, írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal az Erdélyi Toll öt éves évfordulóján. (Albert-Lőrincz Márton, Barabás István, Barcsay Andrea-Krisztina, Bertha Zoltán, Bodó Márta, Brauch Magda, Buksa Éva-Mária, Csatáné Bartha Irénke, Demeter Attila, Fülöp Kálmán, Kózsa Miklós, Kiss Lehel, Málnási Ferenc, Nagy Székely Ildikó, P. Buzogány Árpád, Pomogáts Béla, Szekeres Lukács Sándor, Tar Károly). Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2016.

Pomogáts Béla: „Az erdélyi magyar irodalom...” In: A beszélgetés tárgya. Az Erdélyi Toll sajtóviSSzhangja. (2009-től 2013. december 31-ig) Szemelvények. *Beke Sándor: Erdélyi Toll — az egyetemes magyar irodalom és művelődés szolgálatában.* Beszélgetés sajtómunkatársakkal, szerkesztőkkel, írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal az Erdélyi Toll öt éves évfordulóján. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2016.

Bertha Zoltán: „A személyes emlékek az eddigiek után továbbvezetnek most már a mai időkhöz...” In: A beszélgetés tárgya. Az Erdélyi Toll sajtóviSSzhangja. (2009-től 2013. december 31-ig) Szemelvények. *Beke Sándor: Erdélyi Toll — az egyetemes magyar irodalom és művelődés szolgálatában.* Beszélgetés sajtómunkatársakkal, szerkesztőkkel, írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal az Erdélyi Toll öt éves évfordulóján. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2016.

Brauch Magda: „Az Erdélyi Toll rendkívül sokoldalú, színvonalas, vonzó folyóirat.” In: Beszélgetés. III. Az Erdélyi Toll első öt évfolyamának (2009–2013) szakmai értékelése. *Beke Sándor: Erdélyi Toll — az egyetemes magyar irodalom és művelődés szolgálatában.* Beszélgetés sajtómunkatársakkal, szerkesztőkkel, írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal az Erdélyi Toll öt éves évfordulóján. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2016.

Málnási Ferenc: A Székely Útkereső értékeit megőrző, igényes sokoldalúsága. In: *Málnási Ferenc: A Székely Útkeresőtől a Nyelvünk és Kultúránkig, az erdélyi irodalomtól ünnepekig, nyelvhazáig.* Recenziói állomások könyveink birodalmában. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2016.

Beke Sándor — Brauch Magda: Erdélyi Harangok. Versek és verselemzések. Az előszót írta, a verseket válogatta, elemezte és -értelmezte Brauch Magda. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2016

Brauch Magda: Beke Sándor költészetéről. In: *Beke Sándor — Brauch Magda: Erdélyi Harangok.* Versek és verselemzések. Az előszót írta, a verseket válogatta, elemezte és -értelmezte Brauch Magda. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2016

Beke Sándor — Málnási Ferenc: Az álmodó bérceken. Beke Sándor: Versek. Málnási Ferenc: Beke Sándor verseinek stilisztikai elemzései. Az előszót írta, a verseket válogatta Málnási Ferenc. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2016

Málnási Ferenc: „Csak a szavak öltének anyanyelv-köntöst”. In: *Beke Sándor — Málnási Ferenc: Az álmodó bérceken.* Beke Sándor: Versek. Málnási Ferenc: Beke Sándor verseinek stilisztikai elemzései. Az előszót írta, a verseket válogatta Málnási Ferenc. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2016

Nagy Székely Ildikó: Tavalyi Toll, idei üzenet. *Népújóság*, 2017. március 11.

P. Buzogány Árpád: Könyvek és gyöngyök. Könyvismeretők, kritikák (1996–2000). Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső — Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2017

Beke Sándor — Málnási Ferenc: Csengő csendül, csillag csillan. Beke Sándor: Gyermekversek. Málnási Ferenc: Beke Sándor gyermekverseinek stilisztikai elemzései (I.). Az előszót írta, a verseket válogatta, a könyvet szerkesztette dr. Mál-

nási Ferenc. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2017

Málnási Ferenc: Előszó helyett avagy Oktassuk diákjainkat a szépirodalmi művek szövegeinek jobb megértésére. In: *Beke Sándor — Málnási Ferenc: Csengő csendül, csillag csillan.* Beke Sándor: Gyermekversek. Málnási Ferenc: Beke Sándor gyermekverseinek stilisztikai elemzése (I.). Az előszót írta, a verseket válogatta, a könyvet szerkesztette dr. Málnási Ferenc. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2017

P. Buzogány Árpád: Tények, eszmék, sorsok. Kritikák, recenziók (2000–2003). Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső — Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2017

P. Buzogány Árpád: Történetek, hitvallások, néphagyományok. Könyvismertető, kritikák (2003–2009). Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső — Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2017

Nagy Székely Ildikó: 2017 Erdélyi Tollai. *Népújság*, 2018. január 19.

Nagy Székely Ildikó: Erdélyi Toll-antológiák. Gyermekirodalom, hit, tudomány. *Népújság*, 2018. szeptember 15.

Nagy Székely Ildikó: Az Erdélyi Toll harmadik antológiája. *Népújság*, 2018. október 20.

Beke Sándor: Könyvterjesztés Erdélyben. Beszélgetések a XXI. század eleji erdélyi könyvterjesztésről könyvterjesztőkkel, szerkesztőkkel, irodalomtörténészekkel, bibliográfusokkal, írókkal, költőkkel, sajtómunkatársakkal, szociológusokkal, történészekkel, tanárokkal, tudományos kutatókkal, muzeológusokkal (Bencze Mihály, Bertha Zoltán, Demeter Attila, Kozma Mária, Kuszálik Péter, Nagy László Mihály, Nagy Székely Ildikó, P. Buzogány Árpád, Pomogáts Béla, Róth András Lajos, Sarány István, Szekeres Lukács Sándor, Szócs Katalin, Tácsi Erika, Tar Károly). Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2018

Beke Sándor: „A kis és gyakorlatias tananyag”. In: A beszélgetés tárgya. A lapterjesztéstől a könyvterjesztésig. *Beke*

Sándor: *Erdélyi Toll — az egyetemes magyar irodalom és művelődés szolgálatában*. Beszélgetés sajtómunkatársakkal, szerkesztőkkel, írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal az Erdélyi Toll öt éves évfordulóján. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2018. In: Könyvterjesztés Erdélyben (I.). *Erdélyi Toll*, 2018. 1. szám

Beke Sándor: Emlékek a lapterjesztés idejéből. In: A beszélgetés tárgya. A lapterjesztéstől a könyvterjesztésig. *Beke Sándor: Erdélyi Toll — az egyetemes magyar irodalom és művelődés szolgálatában*. Beszélgetés sajtómunkatársakkal, szerkesztőkkel, írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal az Erdélyi Toll öt éves évfordulóján. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2018; In: Könyvterjesztés Erdélyben (I.). *Erdélyi Toll*, 2018. 1. szám

Bertha Zoltán: „Teljes mértékben. Sőt én még előrébb is helyezném (...) a misszió szempontját. In: Beszélgetés. I. „A könyv reményt, esélyt ad, örömet szerez, eleven életre szólít”. *Beke Sándor: Erdélyi Toll — az egyetemes magyar irodalom és művelődés szolgálatában*. Beszélgetés sajtómunkatársakkal, szerkesztőkkel, írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal az Erdélyi Toll öt éves évfordulóján. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2018; In: Könyvterjesztés Erdélyben (III.). *Erdélyi Toll*, 2018. 3. szám

Regéczy Szabina Perle: Mikor pihen a század avagy a hetvenes-nyolcvanas évek legszebb román versei Beke Sándor tolmácsolásában. *Erdélyi Toll*, 2019. 1. szám

Brauch Magda: Hajnalodik nélküled. In: Brauch Magda — Regéczy Szabina Perle: Beke Sándor lírája recenziók tükrében. *Erdélyi Toll*, 2019. 1. szám

Brauch Magda: Erdélyi homály. In: Brauch Magda — Regéczy Szabina Perle: Beke Sándor lírája recenziók tükrében. *Erdélyi Toll*, 2019. 1. szám

Brauch Magda: Ismét felgyújtom a mécsest. In: Brauch Magda — Regéczy Szabina Perle: Beke Sándor lírája recenziók tükrében. *Erdélyi Toll*, 2019. 1. szám

Brauch Magda: Ima Erdélyországért. In: Brauch Magda — Regéczy Szabina Perle: Beke Sándor lírája recenziók tükrében. *Erdélyi Toll*, 2019. 1. szám

Brauch Magda: Mikor pipepásztor voltam. In: Brauch Magda — Regéczy Szabina Perle: Beke Sándor lírája recenziók tükrében. *Erdélyi Toll*, 2019. 1. szám

Brauch Magda: A Hargita költője. In: Brauch Magda — Regéczy Szabina Perle: Beke Sándor lírája recenziók tükrében. *Erdélyi Toll*, 2019. 1. szám

Brauch Magda: A Hargitán, az álmodó bérceken. In: Brauch Magda — Regéczy Szabina Perle: Beke Sándor lírája recenziók tükrében. *Erdélyi Toll*, 2019. 1. szám

Brauch Magda: Csengő csendül, csillag csillan öregapó meséjében. In: Brauch Magda — Regéczy Szabina Perle: Beke Sándor lírája recenziók tükrében. *Erdélyi Toll*, 2019. 1. szám

Brauch Magda: Erdély kapujában. In: Brauch Magda — Regéczy Szabina Perle: Beke Sándor lírája recenziók tükrében. *Erdélyi Toll*, 2019. 1. szám

Brauch Magda: Virágok Isten kertjében. In: Brauch Magda — Regéczy Szabina Perle: Beke Sándor lírája recenziók tükrében. *Erdélyi Toll*, 2019. 1. szám

Regéczy Szabina Perle: Erdélyi harangok és villás farkú fecskék. In: Brauch Magda — Regéczy Szabina Perle: Beke Sándor lírája recenziók tükrében. *Erdélyi Toll*, 2019. 1. szám

Regéczy Szabina Perle: Csikókályha és muzsikáló szerelem. In: Brauch Magda — Regéczy Szabina Perle: Beke Sándor lírája recenziók tükrében. *Erdélyi Toll*, 2019. 1. szám

Regéczy Szabina Perle: Átölelt a lelked. In: Brauch Magda — Regéczy Szabina Perle: Beke Sándor lírája recenziók tükrében. *Erdélyi Toll*, 2019. 1. szám

Regéczy Szabina Perle: A költő fészülő tekintete. In: Brauch Magda — Regéczy Szabina Perle: Beke Sándor lírája recenziók tükrében. *Erdélyi Toll*, 2019. 1. szám

Regéczy Szabina Perle: Isten virágoskertjétől Erdély kapujáig. In: Brauch Magda — Regéczy Szabina Perle: Beke Sándor lírája recenziók tükrében. *Erdélyi Toll*, 2019. 1. szám

Nagy Székely Ildikó: „Szeretnénk szorzószám lenni...” Tavaly múlt tízéves az Erdélyi Toll. *Népűjság*, 2019. február 9.

Regéczy Szabina Perle: Az ősz evangéliuma. *Népűjság*, 2019. március 2.

Regéczy Szabina Perle: Beke Sándor, Fülöp Lajos és Ráduly János virágálma. *Irodalmi Jelen*, 2019. augusztus 214. szám

Székely András Bertalan: A szerkesztő utószava. In: A bennünk élő Erdély. Bevezető és utószó Kozma László *Erdély 100 szonettben* című könyvéhez. *Erdélyi Toll*, 2019. 3. szám

A 25 éves Erdélyi Gondolat Könyvkiadó a nemzeti önismeret szép- és szakirodalmának műhelyteremtő központja. 2016-ban huszonötéves lett Erdély első — 1989 utáni — magyar könyvkiadója. Albert-Lőrincz Márton, Beke Sándor, Bertha Zoltán, Bodó Márta, Brauch Magda, Kozma Dezső, Péterffy Gyöngyi, Ráduly János, Szekeres Lukács Sándor írásai. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2019

Nagy Székely Ildikó: Tollal őrzött erdélyiség avagy A sokszínű lélekmadár. A 10 éves Erdélyi Toll terméséből. Recenziók, ismertetőik. Erdélyi Toll — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2020

Regéczy Szabina Perle: Költészet, sajtótörténet és műfordítás Beke Sándor műhelyében. Recenziók 1996–2019. Az előszót írta Dr. Brauch Magda és Regéczy Szabina Perle. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2020

Markó Béla: Honnan jövőnk? Fiatal irodalom a rendszerváltás előtt. *Székelyföld*, 2021. március

Beke Sándor: A Székely Útkereső repertórium. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székelykapu Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok, Székelyudvarhely, 2022

Beke Sándor: A Székely Útkereső sajtóviasshangja 1990–1999 között. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok, Székelyudvarhely, 2022

Brauch Magda: Beke Sándor költészete (1993–2021). Recenziók, esszék, verselemzések. Erdélyi Gondolat — Székelykapu — Székely Útkereső Kiadványok, Székelyudvarhely, 2023

Brauch Magda: Beke Sándor gyermek- és ifjúsági költészete (1996–2017). Recenziók, könyvismertetőik. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok, Székelyudvarhely, 2023

Regéczy Szabina Perle: Kortárs román költők Beke Sándor tolmácsolásában (2019–2023). Recenziók, könyvismertetőik. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2023

BEKE SÁNDOR NYOMTATÁSBAN
MEGJELENT KÖNYVEI
A MAGYAR ELEKTRONIKUS KÖNYVTÁRBAN

Versek

Láthatatlan sorompók

(Versek)

<https://mek.oszk.hu/19100/19193>

A galambok kirepülnek

(Versek)

<https://mek.oszk.hu/19000/19089>

Elmaradt imák

(Versek)

<https://mek.oszk.hu/19100/19194>

Fehér tulipánok

(Versek)

<https://mek.oszk.hu/19200/19200>

Mosolygó oroszlánok

(Versek)

<https://mek.oszk.hu/19200/19201>

A szeretetnek nincsen temetője

(II. János Pál pápa emlékére)

<https://mek.oszk.hu/19200/19202>

Szerelem orgonája

(Versek)

<https://mek.oszk.hu/19200/19213>

Átölelt a lelked

(Versek)

<https://mek.oszk.hu/17700/17792>

Elégia a Hargitához

(Költemény)

<https://mek.oszk.hu/19100/19107>

Az én Miatyáinkom

(Költemény)

<https://mek.oszk.hu/19200/19206>

Álom és értelem

(Alliterációs verskísérlet)

<https://mek.oszk.hu/19200/19212>

Tekintetemmel megfésüllek

(Versek)

<https://mek.oszk.hu/17700/17793>

Beke Sándor — Brauch Magda: Erdélyi harangok

(Versek és verselemzések)

<http://mek.oszk.hu/16100/16148>

Beke Sándor — Málnási Ferenc: Az álmodó bérceken

(Versek. Beke Sándor verseinek stilisztikai elemzései)

<https://mek.oszk.hu/16100/16158>

Erdély kapujában

(Versek)

<https://mek.oszk.hu/17700/17799>

Virágok Isten kertjében

(Versek)

<https://mek.oszk.hu/17700/17798>

A megtalált Isten

(Költemény Ferenc pápa, Róma püspöke csíksomlyói, erdélyi látogatásának az emlékére)

<https://mek.oszk.hu/20000/20096>

Velencei tükör a Hargitán

(Versek)

<http://mek.oszk.hu/20100/20107>

Gyermekversek

Góbé Miska

(Tréfás költemény)

<https://mek.oszk.hu/19100/19108>

Öregapó, őzike és a csillagok

(Verses mese)

<https://mek.oszk.hu/19100/19105>

Havasok királyleánya

(Gyermekversek)

<https://mek.oszk.hu/19100/19116>

Beke Sándor — Málnási Ferenc: Csengő csendül, csillag csillan

(Gyermekversek. Beke Sándor gyermekverseinek stilisztikai elemzései /I./)

<https://mek.oszk.hu/17800/17812>

Beke Sándor — Málnási Ferenc: Öregapó meséjében

(Gyermekversek. Beke Sándor gyermekverseinek stilisztikai elemzései /II./)

<https://mek.oszk.hu/17800/17813>

Sajtó- és irodalomtörténeti kiadványok

Beke Sándor — Ráduly János: Szépirodalom, néprajz, rovásírás

(Két íróbarát beszélgetése életpályájukról és munkásságukról)

<https://mek.oszk.hu/23800/23806>

Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján

Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. (Albert-Lőrincz Márton, Balázs Sándor, Barabás István, Bertha Zoltán, Bölöni Domokos, Brauch Magda, Buksa Éva-Mária, Csire Gabriella, Demeter Attila, Jakobovits Miklós, Málnási Ferenc, P. Buzogány Árpád, Pomogáts Béla, Ráduly János, Sipos Erzsébet)

<https://mek.oszk.hu/11100/11103>

A 25 éves Erdélyi Gondolat Könyvkiadó a nemzeti önismeret szép- és szakirodalmának műhelyteremtő központja [társszerző]

2016-ban huszonötéves lett Erdély első — 1989 utáni — magyar könyvkiadója (Albert-Lőrincz Márton, Beke Sándor, Bertha Zoltán, Bodó Márta, Brauch Magda, Kozma Dezső, Péterffy Gyöngyi, Ráduly János, Szekeres Lukács Sándor írásai)

<https://mek.oszk.hu/19000/19047>

Erdélyi Toll — az egyetemes magyar irodalom és művelődés szolgálatában

Beszélgetés sajtómunkatársakkal, szerkesztőkkel, írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal az Erdélyi Toll ötéves évfordulóján (Albert-Lőrincz Márton, Barabás István, Barcsay Andrea-Krisztina, Bertha Zoltán, Bodó Márta, Brauch Magda, Buksa Éva-Mária, Csatáné Bartha Irénke, Demeter Attila, Fülöp Kálmán, Józsa Miklós, Kiss Lehel, Málnási Ferenc, Nagy Székely Ildikó, P. Buzogány Árpád, Pomogáts Béla, Szekeres Lukács Sándor, Tar Károly)

<https://mek.oszk.hu/16100/16160/16160.pdf>

Könyvterjesztés Erdélyben

Beszélgetések XXI. századi eleji erdélyi könyvterjesztésről könyvterjesztőkkel, szerkesztőkkel, irodalomtörténészekkel, bibliográfusokkal, írókkal, költőkkel, sajtómunkatársakkal, szociológusokkal, történészekkel, tanárokkal, tudományos kutatókkal, muzeológusokkal (Bencze Mihály, Bertha Zoltán, Demeter Attila, Kozma Mária, Kuszálík Péter, Nagy László Mihály,

Nagy Székely Ildikó, P. Buzogány Árpád, Pomogáts Béla, Róth András Lajos, Sarány István, Szekeres Lukács Sándor, Szőcs Katalin, Tácsi Erika, Tar Károly)

<http://mek-oszk.uz.ua/17800/17848>

A Székely Útkereső repertórium, 1990–1999

<https://mek.oszk.hu/23100/23103>

A Székely Útkereső sajtóviasszhangja 1990–1999 között

<https://mek.oszk.hu/23100/23104>

Műfordítások

Beke Sándor — Ráduly János: Az ősz evangéliuma

(Versfordítások a román költészetből)

<https://mek.oszk.hu/19000/19050>

Mikor pihen a század

(Műfordítások román költők verseiből)

<https://mek.oszk.hu/19000/19036>

Beke Sándor — Fülöp Lajos — Ráduly János: A virág álma

(Versfordítások angol, német, francia, latin, olasz, cseh, orosz és román költők verseiből. Válogatott műfordítások az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat X. évfolyamából)

<https://mek.oszk.hu/19000/19043>

Beke Sándor — Ráduly János: Álmodtam, hogy álmodom

(Versfordítások a román költészetből)

<https://mek.oszk.hu/20000/20097>

Ion Cristofor: Aki csillagokból jósol

(Versek. Beke Sándor fordításai)

<https://mek.oszk.hu/20100/20108>

Mariana Bojan: A világ szíve

(Versek. Beke Sándor fordításai)

<https://mek.oszk.hu/20100/20101>

Virgil Mihaiu: A vers, az élet
(Versek. Beke Sándor fordításai)
<https://mek.oszk.hu/20100/20109>

Hajnali lovaglás
(Műfordítások kortárs román költők verseiből)
<https://mek.oszk.hu/20100/20102>

Nina Hoza: A pusztaságon túl
(Versek. Beke Sándor fordításai)
<https://mek.oszk.hu/23700/23786>

Gabriel Cojocar: A nem látott ajándék
(Versek. Beke Sándor fordításai)
<https://mek.oszk.hu/23700/23785>

Nina Hoza — Gabriel Cojocar: Hol keresselek?
(Versek. Beke Sándor fordításai)
<https://mek.oszk.hu/23700/23787>

Közlések antológiákban

Becsüld a népet!
(A Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat gyermekirodalmi antológiája)
<https://mek.oszk.hu/23800/23804>

Csíkсомlyó hazavár
(Antológia)
<https://mek.oszk.hu/23800/23808>

Szép karácsony szép zöld fája
(Magyar írók versei és novellái)
<https://mek.oszk.hu/23700/23742>

Karácsonyi álom
(Magyar írók és költők karácsonya)
<https://mek.oszk.hu/23700/23743>

Székely karácsony

(Versek és elbeszélések karácsony ünnepéről)

<https://mek.oszk.hu/23700/23744>

Orbán Balázs — a székely lélek apostola

(Tanulmányok, emlékbeszédek, versek)

<https://mek.oszk.hu/23800/23807>

A Csíksomlyói Szűzanya ajándéka

(Himnuszok, imák, énekek, tanulmányok, beszédek, versek, novellák, visszaemlékezések)

<https://mek.oszk.hu/23800/23813>

Visszavár a Hargita

(Antológia)

<https://mek.oszk.hu/23800/23809>

Erdélyi irodalom I. az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat 2009–2010-es évfolyamaiban

<https://mek.oszk.hu/17800/17831>

Erdélyi gyermekirodalom I. az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat 2009-es és 2010-es évfolyamaiban

<https://mek.oszk.hu/17800/17823>

Anyanyelvápolás, sajtó- és irodalomtörténet, irodalom, kritika, hit és néprajz az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat 2009-es és 2010-es évfolyamának tudományos-népszerűsítő antológiája

<https://mek.oszk.hu/17800/17830>

A kiadást gondozta, válogatta, összeállította

Tündér Ilona

(Széphistória)

<https://mek.oszk.hu/23800/23812>

„Megáldott a csíksomlyói Szűz Mária”

(Imák, himnuszok Csíksomlyón)

<https://mek.oszk.hu/23800/23814>

Közlések a kiadó folyóirataiban

Székely Útkereső [teljes kollekció]

(Irodalmi és művelődési folyóirat)

<https://epa.oszk.hu/01300/01336>

Erdélyi Toll [teljes kollekció]

(Irodalmi és művelődési folyóirat)

<http://epa.uz.ua/02200/02203>

Az Erdélyi Gondolat Könyvesház könyvkiadóinál
(*Erdélyi Gondolat, Székelykapu, Erdélyi Pegazus,*

Székely Útkereső Kiadványok, Erdélyi Toll)

megjelent könyveiről, valamint folyóiratairól,

szellemi műhelyeiről és a kiadók szerzőinek

kiadványairól megjelent esszék, kritikák,

recenziók, bibliográfiai hivatkozások, adatok

Könyvekben

Az előszó dicsérete

(Kritikák, recenziók, beszélgetések a Székely Útkereső hasábjain)

<https://mek.oszk.hu/23800/23800>

Ráduly János: Könyv és élet

(Válogatás négy évtized /1967–2008/ kritikai „megnyilvánulásaiából”. Kritikák, recenziók)

<https://mek.oszk.hu/19100/19147>

Nagy Pál: Betűvetés mezején

(Írókról, írásokról)

<https://mek.oszk.hu/19100/19129>

Sipos Erzsébet: Székely Útkereső, a könyvekbe mentett folyóirat

(Recenziók)

<https://mek.oszk.hu/19200/19219>

Málnási Ferenc: A Székely Útkeresőtől a Nyelvünk és Kultúránkig, az erdélyi irodalomtól ünnepekig, nyelvhasznáig

(Recenziói állomások könyveink birodalmában)

<https://mek.oszk.hu/16100/16159>

P. Buzogány Árpád: Könyvek és gyöngyök

(Könyvismertetők, kritikák /1996–2000/)

<https://mek.oszk.hu/23700/23789>

P. Buzogány Árpád: Tények, eszmék, sorsok

(Kritikák, recenziók /2000–2003/)

<https://mek.oszk.hu/23700/23790>

P. Buzogány Árpád: Történetek, hitvallások, néphagyományok

(Könyvismertetők, kritikák /2003–2009/)

<https://mek.oszk.hu/23700/23788>

Nagy Székely Ildikó: Tollal őrzött erdélyiség avagy A sokszínű lélekmadár

(A 10 éves Erdélyi Toll terméséből. Recenziók, ismertetők)

<https://mek.oszk.hu/20000/20099>

Regéczy Szabina Perle: Költészet, sajtótörténet és műfordítás Beke Sándor műhelyében

(Recenziók 1996–2019)

<https://mek.oszk.hu/20000/20098>

Regéczy Szabina Perle: Székelyudvarhelyi könyvkiadók könyvtermése

(Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Erdélyi Pegazus Könyvkiadó, Erdélyi Toll, Székelykapu Könyvkiadó, Székely Útkereső Kiadványok. Recenziók, könyvismertetőik 1996–2019)

<https://mek.oszk.hu/20100/20100>

Ráduly János: Dedikációk könyve

(Írók, költők, etnográfusok, művészek, tudományos kutatók dedikációi)

<https://mek.oszk.hu/19000/19042>

HONLAPOKON

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó

www.erdelyigondolat.ro

Székely Útkereső

Irodalmi és művelődési folyóirat

www.erdelyigondolat.ro

<https://epa.oszk.hu/01300/01336>

Székely Útkereső Kiadványok

(A Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat jogutódja. Néprajzi, történelmi, művelődéstörténeti, egyházi és irodalmi kiadványsorozat)

www.erdelyigondolat.ro

Erdélyi Toll

(Irodalmi és művelődési folyóirat)

www.erdelyigondolat.ro

<http://epa.uz.ua/02200/02203>

Folyóiratokban

Új irodalmi és művelődési folyóirat indult Székelyudvarhelyen

https://kronikaonline.ro/kultura/uj_irodalmi_es_muvelodesi_folyoirat_indult_szekelyudvarhelyen

Erdélyi Toll — új folyóirat indul

(Nyelv és Tudomány)

<https://m.nyest.hu/hirek/erdelyi-toll-uj-folyoirat-indul>

Az Erdélyi Toll harmadik antológiája

<https://www.e-nepujsag.ro/articles/az-erdelyi-toll-harmadik-antologiaja>

Cseke Gábor: Szerkesztőségi levelek, 1990–2000

[A Székely Útkereső levelesládája 1990–1999]

<http://urszu2.blogspot.com/2011/01/januari-konyvbongeszde-4x1.html>

Szenvedélyes nyelvszolgálat — Kronika.ro

<https://kronikaonline.ro/szempont/szenvedelyes-nyelvszolgalat#>

Az ősz evangéliuma — nepujsag.ro

<https://www.nepujsag.ro/articles/az-osz-evangeliuma>

SZÓCIKKEK, KÖZLÉSEK, HIVATKOZÁSOK, BIBLIOGRÁFIAI ADATOK HONLAPOKON

Lexikonok, folyóiratok, bibliográfiák

Kortárs Magyar Írók Adattára

<http://mek.niif.hu/00000/00019/html/b2.htm>

Romániai magyar sajtólexikon
<https://sajtólexikon.ro/beke-sandor/>

Udvardy Frigyes: A romániai magyar kisebbség történeti
kronológiája 1990–2017

<http://udvardy.adatbank.transindex.ro/index.php?action=nevmutato&nevmutato=Beke%20S%C3%A1ndor>

Székely Útkereső
<https://kriteron.ro/glossary/szekely-utkereso/>

Székely Útkereső — Wikipédia
https://hu.wikipedia.org/wiki/Sz%C3%A9kely_%C3%9Atkeres%C5%91

Székely Útkereső
https://www.wikiwand.com/hu/Sz%C3%A9kely_%C3%9Atkeres%C5%91

Székely Útkereső — Uniópédia
https://hu.unionpedia.org/Sz%C3%A9kely_%C3%9Atkeres%C5%91

Székely Útkereső
(Matarka — Magyar folyóiratok tartalomjegyzékeinek keres-
hető adatbázisa)
https://matarka.hu/szam_list.php?fsz=1359

Beke György: Székely Útkereső
(Honismeret, XXIV. Évf., 1996. 2. szám)
https://honismeret.hu/sites/default/files/media/document/2018/04/13/honismeret_1996_2_sz.pdf

Székely Útkereső — Benkő András
https://benkoandras-zenetortenesz.com/?page_id=3212

Erdélyi Toll
(Matarka — Magyar folyóiratok tartalomjegyzékeinek keres-
hető adatbázisa)

https://matarka.hu/szam_list.php?fsz=1437

Erdélyi sajtótörténeti bibliográfia (1919–2014)
**[https://medok.ro/sites/medok/files/inline-
files/MEdok_2014_04_06_cseke-
ujvari%20erdelyi%20sajtotorteneti%20bibliografia.pdf](https://medok.ro/sites/medok/files/inline-files/MEdok_2014_04_06_cseke-ujvari%20erdelyi%20sajtotorteneti%20bibliografia.pdf)**

Az erdélyi magyar sajtó története
**[https://hu.wikipedia.org/wiki/Az_erd%C3%A9lyi_mag
yar_sajt%C3%B3_t%C3%B6rt%C3%A9nete](https://hu.wikipedia.org/wiki/Az_erd%C3%A9lyi_magyar_sajt%C3%B3_t%C3%B6rt%C3%A9nete)**

Sajtótörténet — Kriterion Könyvkiadó
<https://kriterion.ro/glossary/sajtotortenet/>

Magyar eszperantista kiadványok listája — Wikipédia
**[https://snslsc.hu/wiki/Magyar_eszperantista_kiadv%
C3%A1nyok_list%C3%A1ja](https://snslsc.hu/wiki/Magyar_eszperantista_kiadv%C3%A1nyok_list%C3%A1ja)**

Angol nyelven

Beke, Sándor 1961– [WorldCat Identities]
Most widely held works by Sándor Beke
<https://worldcat.org/identities/lccn-n2003033458>

Sándor Beke — Wikiwand
From Wikipedia, the free encyclopedia
https://www.wikiwand.com/eo/S%C3%A1ndor_Beke

Székely Útkereső (Q12355520) — Wikidata
Hungarian-language Romanian periodical
<https://www.wikidata.org/wiki/Q12355520>

Eszperantó nyelven

Vikipedio — Sándor Beke

https://eo.wikipedia.org/wiki/S%C3%A1ndor_Beke

Székely Útkereső — Vikipedio

https://eo.wikipedia.org/wiki/Sz%C3%A9kely_%C3%9A%20tkeres%C5%91

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Wikiwand

https://www.wikiwand.com/eo/Erd%C3%A9lyi_Gondolat_K%C3%B6nyvkiad%C3%B3

VERSKÖZLÉSEK

Erdélyi és csángó költészet

<http://mek.oszk.hu/kiallitas/erdelyi/bekesandor.htm>

<https://www.e-nepujstag.ro/articles/beke-s%C3%A1ndor-versei>

(Népújság)

http://www.erdelyimuveszet.ro/A%20VERS/2/a_vers_2_szam_veg.pdf

(A Vers)

ESSZÉK, KRITIKÁK, BEMUTATÁSOK, HIVATKOZÁSOK

Román nyelvű honlapokon

Beke Sándor Archives — poetic

(Poesis international)

<https://www.poetic.ro/tag/beke-sandor/>

Virgil Mihaiu: Inițiativele lui Beke Sándor la Editura Gând Transilvan

(Revista Apostrof [Folyóirat])

<https://www.revista-apostrof.ro/arhiva/an2020/n1/a19/>

Poeme de Beke Sándor (în „Arca” [Folyóirat], nr. 4-5-6/2019)

http://www.uniuneascritorilorarad.ro/ARCA/2019/4-5-6_2019/19_poezie_beke_4-5-6_19.html

Poeme de Beke Sándor (în „Arca” [Folyóirat], nr. 1/2020)

http://www.uniuneascritorilorarad.ro/ARCA/2020/1_2020/14_poezie_beke_1_2020.html

A apărut revista Agora Literară [Folyóirat] nr. 42. din august 2021

<https://uzp.ro/05/08/2021/a-aparut-revista-agora-literara-nr-42-din-august-2021/>

Momentul de poezie live395. Beke Sándor ...

https://www.google.com/search?q=S%C3%A1ndor+Beke+poeyia&client=firefox-b-d&biw=1680&bih=925&ei=G45-Y8PCN8z1kwXI2obwCg&ved=0ahUKEwiDvKWfncX7AhXM-qQKHWWtAa44bhDh1QMIDg&uact=5&oq=S%C3%A1ndor+Beke+poeyia&gs_lcp=Cgxnd3Mtd2l6LXNlcuAQAzIHCCEQoAEQCjIHCCEQoAEQCjoHCAAQHhCwAzoECAAQQzoLCAAQgAQQsQMQgwE6BAgAEAM6CAgAELEDEIMBOggILhCxAXCDAToECC4QQzoHCC4Q1AIQQzoKCC4QxwEQrweQQzoFCC4QgAQ6BQgAEIAEOgYIABAWEb46BQghEKABSgQIQRgBSgQIRhgAULA6WOBzYKp5aAFwAHgAgAGzAYgBkhSSAQQwLjE4mAEAoAEBByAEBwAEB&sclient=gws-wiz-serp

Beke Sándor — referințe critice — istorie și critică literară 2004 — BCU Cluj

(Voicu, Amalia. Căderea în sus a Niagarei. [Beke Sándor, Poezie de dragoste despre cascada Niagara, Harghita : Pegasus Transilvan, 2004])

https://www.bcucuj.ro/sites/default/files/public/images/doc/referinte_critice_2004.pdf

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó

(Catalog BNMR. Biblioteca Națională a Republicii Moldova)

<http://catalog.bnrm.md/opac/publisher/82219;jsessionid=A2F4A980588266EE71D3E3412A3A82FD>

Eszperanto nyelvű honlapokon

Sándor Beke — UEA.ORG: Katalogo

(Estas trovitaj 3 titoloj)

<https://katalogo.uea.org/index.php?trovu=jes&auxto ro=S%C3%A1ndor+Beke>

Tradukita Literaturo, en la reto, en Esperanto

[http://literaturo.org/HARLOW-](http://literaturo.org/HARLOW-Don/Esperanto/Literaturo/literaturo.tradukita.b.html)

[Don/Esperanto/Literaturo/literaturo.tradukita.b.html](http://literaturo.org/HARLOW-Don/Esperanto/Literaturo/literaturo.tradukita.b.html)

Protestantaj magnolioj — Retbutiko

<http://retbutiko.be/nl/ero/pmag>

Glaciflor' en mia man': poemoj por infanoj — Sándor Beke

https://books.google.ro/books/about/Glaciflor_en_mia_man_poemoj_por_infanoj.html?id=Cz6ncQAACAAJ&edir_esc=y

GebAA: nia kolekto de libroj — bet 18 — hozir.org

<https://hozir.org/gebba-nia-kolekto-de-libroj.html?page=18>

TARTALOM

Az ősz evangéliuma —
két műfordító, Beke Sándor és Ráduly János
„ajándéka” / **6**

Mikor pihen a század
avagy a hetvenes-nyolcvanas évek
legszebb román versei
Beke Sándor tolmácsolásában / **17**

Beke Sándor, Fülöp Lajos és Ráduly János
virágálma / **25**

Beke Sándor és Ráduly János
közös álma / **39**

Ion Cristofor, aki csillagokból jósol / **62**

Mariana Bojan, a költemény kapujában / **72**

Virgil Mihaiu — az európai költő,
az Ember és Barát / **82**

Tizenegy mai román költő — magyarul / **92**

Nina Hoza csendes álma / **108**

Gabriel Cojocaru az öröm várótermében / **119**

Nina Hoza és Gabriel Cojocaru könyve / **128**

Vasile Dan aranyárnyéka / **143**

Maria Pal színes maszkjai / **157**

* * *

BEKE SÁNDOR ÉLETRAJZI ADATAI / **166**

SZELEKTÍV KÖNYVÉSZET
BEKE SÁNDOR MUNKÁSSÁGÁRÓL / **174**

BEKE SÁNDOR IRODALMI MUNKÁSSÁGÁNAK
SZELEKTÍV SAJTÓVISSZHANGJA
1979 és 2023. február 1. KÖZÖTT / **182**

BEKE SÁNDOR NYOMTATÁSBAN
MEGJELENT KÖNYVEI
A MAGYAR ELEKTRONIKUS KÖNYVTÁRBAN / **220**

Versek / 220

Gyermekversek / 222

Sajtó- és irodalomtörténeti kiadványok / 222

Műfordítások / 224

Közlések antológiákban / 225

A kiadást gondozta, válogatta, összeállította / 226

Közlések a kiadó folyóirataiban / 227

Az Erdélyi Gondolat Könyvesház könyvkiadóinál
(*Erdélyi Gondolat, Székelykapu, Erdélyi Pegazus,*
Székely Útkereső Kiadványok, Erdélyi Toll)
megjelent könyveiről, valamint folyóiratairól,
szellemi műhelyeiről és a kiadók szerzőinek
kiadványairól megjelent esszék, kritikák,
recenziók, bibliográfiai hivatkozások, adatok / **227**

Könyvekben / 227

HONLAPOKON / **229**

Folyóiratokban / 230

SZÓCIKKEK, KÖZLÉSEK, HIVATKOZÁSOK,
BIBLIOGRÁFIAI ADATOK HONLAPOKON / **230**

Lexikonok, folyóiratok, bibliográfiák / 230

Angol nyelven / 232

Eszperantó nyelven / 233

VERSKÖZLÉSEK / **233**

ESSZÉK, KRITIKÁK, BEMUTATÁSOK,
HIVATKOZÁSOK / **233**

Román nyelvű honlapokon / 233

Eszperantó nyelvű honlapokon / 235

ERDÉLYI GONDOLAT KÖNYVKIADÓ

A könyv szerkesztője: Remetei Olivér

Nyomdai előkészítés:

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó

A szerkesztőség postacíme:

535600 Székelyudvarhely, Tamási Áron u. 87

Telefon: 0741-258326

E-mail: egondolat@yahoo.com; egk@freemail.hu

ISBN 978-606-534-117-3

www.erdelyigondolat.ro

Készült az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó Nyomdájában,
Székelyudvarhelyen

